

Hæstaréttardómar 1949 - Registur

Útgáfa 3.1 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðum eintökum af dómasafni Hæstaréttar. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið eintak af dómum Hæstaréttar án endurgjalds. Hæstiréttur Íslands stendur ekki fyrir útgáfu þessa skjals né komið að henni með öðrum hætti en lýst er hér að neðan.

Sérstakar þakkir fær Bókasafn Hafnarfjarðar fyrir að gefa flest bindanna til skönnunar og Óli Gneisti Sóleyjarson fyrir sín framlög til verkefnisins. Fjárhagslegir styrktaraðilar fá einnig þakkir fyrir fjárframlög sín.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Samkvæmt 9. gr. núverandi höfundalaga, nr. 73/1972, njóta dómar ekki verndar höfundalaga. Skrifstofa Hæstaréttar hefur tjáð höfundi skjalsins að Hæstiréttur hyggst ekki gera neinar athugasemdir vegna birtingar þessara rafrænu eintakanna í heilu lagi, en hefur hins vegar ekki útilokað að annað efni en dómar gæti notið verndar höfundalaga. Ef ætlunin er að nýta aðra hluta skjalsins en dómana sjálfa er mælt með því að viðkomandi hafi samband við Hæstarétt eftir því sem við á.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Í útg. 3.1 var textinn gerður beinni og OCR endurunnið.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

II. Nafnaskrá.

A. Einkamál.

Bls.

Akureyrarkaupstaður	214
Alfreð Guðmundsson	136
Almennar tryggingar h/f	110
Alþýðuhús Reykjavíkur h/f	255
Andersen, Franz A.	236
Ari K. Eyjólfsson	407
Arnór Steinason	322
Auðbjörg Brynjólfsdóttir	446
Ágúst Jónsson	187, 446
Ágúst Pétursson	222, 504
Árni Friðriksson	445
Árni Magnússon	323
Árni Sigfússon, dánarbú	54
Ásgrímur Albertsson	115
Bender, Sófus	181
Berndsen, Sigurður	399
Bífreiðastjórafélagið Hreyfill	255
Björgvin Bjarnason	504
Björgvin h/f	222, 445
Björgúlfur Kristjánsson	158
Björn Pálsson	3
Björn Þórðarson	446
Blönduósshreppur	443
Bogi Brynjólfsson	54, 209
Brandur Brynjólfsson	11
Brynjólfur Guðlaugsson	69
Brynjólfur Jónsson	1
Búkolla h/f	446
Búnaðarfélag Garða og Bessastaðahrepps	136
Dýrfjörð, Hólm	323
Edwald, Sigrún	309
Einar B. Guðmundsson f. h. eigenda e/s Garnes	478
Einar Ragnar Jónsson	308
Eiríkur Leifsson	487

	Bls.
Elding Trading Company	478
Elín Ösp Jónsdóttir	214
Erlendur Þorsteinsson	115
Eyvindur Árnason	407
Fannadal, Gestur	323
Félag blikksmiða í Reykjavík	255
Félag járníðnaðarmanna í Reykjavík	255
Félagið Skjaldborg	255
Finnur Jónsson	236
Fjeldsted, Sturlaugur Lárusson	504
Fjölsvinnsútgáfan	445
Friðjón Sigfússon	141
Færch, Ole	11
Garnes e/s, eigendur	478
Gauti, Jón	221
Gísli Guðjónsson	136
Gísli Jónsson	83
Glói s/f	187
Guðbjörg Árnadóttir	155
Guðbrandur Jörundsson	499
Guðgeir Jónsson	255
Guðjón Magnússon	323
Guðjón Sigurjónsson, dánarbú	165
Guðjón Vigfússon	27
Guðmann, Jón G.	326
Guðmundur Jóhannsson	78
Guðmundur Karlsson	168
Guðmundur Sigurðsson	3
Guðmundur Þorkelsson	221
Guðrún Ingibjörg Jóhannesdóttir	214
Guðrún Þórunn Eggertsdóttir	188
Guðvarður Sigurðsson	128
Gunnar Jónsson	128
Hafnarsjóður Keflavíkur	253
Hafstein, Jakob	308
Handiða- og myndlistarskólinn	504
Haraldur Eiríksson	247
Haraldur Sölvason	323
Helga Halldóra Hjartardóttir	18
Helgi Benediktsson	69
Hilda Björk Jónsdóttir	214
Hjalti Friðfinnsson	417
Hjörtur Lárusson, dánarbú	476
Hraðfrystihús Grindavíkur h/f	474
Hörður Friðbertsson	33

	Bls.
Hörður Jónsson	181
Iðja, félag verksmiðjufólks	255
Ingibjörg Jónsdóttir	209
Ingólfur Gíslason	365
Ingólfur Guðmundsson	24
Ingvaldur Benediktsson	83
Jóhann Þ. Jósefsson	311
Jón Axel Pétursson	255
Jón Bjarnason	427
Jón Dúason	487
Jón Jónasson	188
Jón Kr. Björnsson	447
Jón Magnússon, Njálsgötu 13	24
Jón Magnússon, Óðinsgötu 11	101
Jón Pálsson	323
Jón Sveinsson	181
Jónas Guðmundsson	255
Jónas Sveinsson	221, 308, 445
Jónatan Davíðsson	417
Jónína Guðjónsdóttir	255
Július Þórðarson	61
Karl Dúason	323
Karl Sigtryggsson	323
Kaupfélag Austur-Skagfirðinga	431
Kaupfélag Eyfirðinga	200
Kaupfélag Ísfirðinga	309
Kaupfélag Ólafsvíkur	445
Kaupfélag Siglfirðinga	177
Kjartan Ólafsson	365
Kristinn Hallsson	205
Kristín Halldórsdóttir	209
Kristján Ásgeirsson	78
Kristján Guðmundsson	101, 172
Kristján Kristjánsson	74, 78, 228
Kristján Þorvarðsson	308
Landleiðir h/f	83
Landssmiðjan	61
Lárus Bl. Guðmundsson	399
Leifur Þorleifsson	487
Lilja Guðjónsdóttir	247
Loftleiðir h/f	110
Lórent Karlsson	472
Lúðvík Grímsson	447
Lúðvík Kjartansson	436
Maí h/f	155, 158, 162, 165, 168

	Bls.
Magnús Blöndal Jónsson	308
Magnús Gunnarsson	155
Magnús Jónsson, Ísafirði	445
Magnús Jónsson, Lindargötu 52	343
Magnús Jónsson, Týsgötu 1	400
Marínó Guðjónsson	77
Neskaupstaður	141, 305
Níels Guðmundsson	41
Nielsen, Ingólfur S. A.	431
Njáll Gunnlaugsson	436, 476
Oddur Oddsson	323
Ólafur Bjarnason	155
Ólafur P. Ólafsson	322
Ólafur Pétursson	403
Ólfjörð, Anna Guðvarðsdóttir	155
Óskar Eggertsson	472
Óskar S. Sigurgeirsson	74
Ottósen, Leo	162
Páll Friðfinnsson	417
Páll Jónsson	323
Pétur Hjartarson	188
Rakarasveinafélag Reykjavíkur	255
Reykjavíkurborg	203
Ríkissjóður	50, 205, 228, 423, 427, 445
Ræsir h/f	19, 35
Rögnvaldur Jónsson	309
Sakadómarráðgjafi í Reykjavík	427
Schram, Steinunn	323
Shell á Íslandi h/f	253, 443
Siglufjarðarkaupstaður	323
Sigurður Guðmundsson	311, 403
Sigurður Ólafsson, dánarbú	255
Sigurjón Hreiðar Gestsson	499
Sigurjón Pétursson	41
Skaftafell h/f	77
Skúli Magnússon	101
Snorri Arnfinnsson	78, 83
Snæbjörn Guðmundsson	66
Starfsstúlknafeðlagið Sókn	255
Steindór Einarsson	101, 172, 423
Steingrímur Benediktsson	343
Steingrímur Þórðarson	128
Suðureyrarhreppur	33
Sveinafélag húsgagnasmiða í Reykjavík	255
Sveinafélag skipasmiða í Reykjavík	255

Sveinbjörn H. Pálsson	446
Sæfell h/f	27
Sæfinnur h/f	305
Thorarensen, Elín	184
Thorlacius, Jósep	445
Thorlacius, Magnús	66
Trans-Ocean, vöru- og skipamiðlun h/f	50
Trolle & Rothe h/f, f. h. Almennra trygginga h/f	474
Útanríkisráðherra	403
Útibú Útvegsbanka Íslands h/f, Siglufirði	177
Verkamannafélagið Dagsbrún	255
Verzlunarfélag Ólafsfjarðar	400
Vestmannaeyjakaupstaður ...	221
Vigfús Pálmason	184
Vilberg Sigurjón Hermannsson	11
Vígon Hjørleifsson	221
Þorbjörn Guðbrandsson ...	493
Þorvaldur Þorleifsson	323
Þór Tryggvason	18
Þórður Björnsson	427
Þórður Gunnarsson ...	326
Þórður Jónsson	323
Þórður Runólfsson ..	19, 35
Þórhallur Sigurjónsson	1
Þuríður Bárðardóttir	203
Þvottakvennafélagið Freyja	255
Ögmundur Jónsson	493
Öngulstaðahreppur	200

B. Opinber mál.

Andersen, Emil	129
Angantýr Arngrímur Eliasson	346
Arnar Þór Valdimarsson	104
Axel Sigurðsson	467
Ágúst Steindórsson	22
Ásmundur Bjarni Helgason	15
Benjamin Ólafsson ...	202
Björgvin Jónsson	337
Björn Jónsson	19
Blöndal, Árni Ásgrímur	315
Einar Kristjánsson	122
Elias Ben Sigurjónsson	453
Garðar Ólason	437
Geir Guðmundsson	104

	Bls.
Geir Ragnar Gíslason	440
Guðmundur Ingjaldur Ingjaldsson	17
Hansen, Ólafur Þórir	190
Haukur Arnars Bogason	467
Haukur Hjartarson	440
Hlífur Höskuldsson	286
Hunt, Fredric	80
Ingibergur Kvist Sigurgeirsson	190
Ingólfur Einarsson	172, 291
Ingólfur Vestmann Eyjólfsson	300
Ísleifur Högnason	222
Ísleifur Jónsson	399
Jóhann Guðnason	122
Jón Einarsson	139
Jón Guðmundur Magnússon	56
Jón Kristján Hólm Ingimarsson	19
Jón Sigurðsson	382
Jón Sölvi Helgason	119
Július Sigurðsson	352
Kári Söbebeck Kristjánsson	318
Kristján Andrésson	85
Kristján Helgi Benjamínsson	267
Magnús Ágústsson	10
Magnús Haukur Jónsson	300
Nielsen, Georg Emil	313
Ólafur Eiríksson	226
Páll Ingibergsson	331
Pálmi Gunnar Kristinsson	144
Pétur Hoffmann Salómonsson	467
Pétur Magnús Sigurðsson	152
Ragnar Guðmundsson	96
Sigurður Gísli Bjarnason	358
Sigurður Kristján Kristinsson	144, 190
Sigurjón Sigurðsson	8
Sigþór Þórarinsson	132
Skapti Kristófersson	250
Thorarensen, Stefán	241
Valgarður Kristinsson	388
Yngvi Kristinn Jónsson	148
Þorsteinn Finnbogason	85

III. SKRÁ

um lög, reglugerðir, samþykktir o. fl., sem til er vitnað í XX. bindi hæstaréttardóma.

1869, 25. júní. Almenn hegningarlög fyrir Ísland.

48. gr. — 223.

50. gr. — 223.

200. gr. — 242.

212. gr. — 223.

219. gr. — 242.

292. gr. — 242.

1878, nr. 3, 12. apríl. Lög um skipti á dánarbúum og félagsbúum o. fl.

29. gr. — 477.

1885, nr. 29, 16. des. Lög um lögtak og fjárnám án undanfarins dóms
eða sáttar.

12. gr. 1. mgr. — 308.

1893, nr. 28, 26. okt. Lög um skaðabætur fyrir gæzluvarðhald að ósekju
o. fl.

3. gr. — 427.

1901, nr. 18, 13. sept. Lög um manntal í Reykjavík.

— 153.

1903, nr. 42, 13. nóv. Lög um verzlunaskrár, firmu og prókúruumboð.

25. gr. — 52.

1905, nr. 14, 20. okt. Lög um fyrning skulda og annarra kröfuréttinda.

3. gr. — 48.

1914, nr. 35, 2. nóv. Lög um mælingu og skrásetningu lóða og landa í
lögsagnarumdæmi Reykjavíkur.

11. gr. — 415.

1914, nr. 56, 30. nóv. Siglingalög.

— 383.

12. kafli — 387.

31. gr. 2. mgr. — 387.

160. gr. — 481.

260. gr. — 387.

261. gr. — 382, 387.

1917, nr. 88, 14. nóv. Lög um notkun bifreiða.

7. gr. — 242.
- 1917, nr. 91, 14. nóv. *Lög um aðflutningsbætt á áfengi.*
8. gr. — 469.
15. gr. — 469.
17. gr. — 469.
- 1919, nr. 41, 28. nóv. *Lög um landamerki o. fl.*
8. gr. — 495.
- 1920, nr. 5, 18. maí. *Lög um bann gegn botnvörpuveiðum.*
- 140, 288, 332, 338, 339, 347, 353, 359.
1. gr. — 141, 287, 331, 336, 337, 342, 346, 351, 357, 358, 364, 438, 439.
3. gr. — 141, 287, 291, 331, 336, 337, 342, 346, 351, 357, 358, 364, 438.
5. gr. — 331, 337, 343.
- 1921, nr. 77, 27. júní. *Lög um hlutafélag.*
4. gr. 2. mgr. — 234, 235.
38. gr. 1. mgr. — 234.
- 1924, nr. 4, 11. apríl. *Lög um að miða við gullkrónur sektir fyrir landhelgisbrot.*
- 140, 141, 287, 228, 291, 331, 332, 336, 337, 338, 339, 342, 346, 347, 351, 353, 357, 358, 359, 364, 438, 439.
- 1925, nr. 52, 27. júní. *Lög um verzlunaratvinnu.*
4. gr. — 429.
- 1928, nr. 51, 7. maí. *Lög um nokkrar breytingar til bráðabirgða á hegningarlöggjöfinni og viðauka við hana.*
7. gr. — 390.
- 1928, nr. 59, 7. maí. *Lög um friðun Þingvalla.*
- 68.
- 1929, nr. 25, 14. júní. *Lög um gjaldþrotaskipti.*
38. gr. — 490, 491.
- 1930, nr. 2, 7. janúar. *Lögreglusamþykkt fyrir Reykjavík.*
- 23, 105, 123, 192, 313, 319, 454.
3. gr. — 57, 109, 145.
6. gr. — 57.
7. gr. — 145, 197.
15. gr. — 469.
28. gr. — 315, 321, 441.
30. gr. — 313, 315, 465.
31. gr. 3. mgr. — 57, 58.
32. gr. — 57, 127.
35. gr. — 469.
36. gr. — 122.
43. gr. — 23.
44. gr. 1. mgr. — 57.
45. gr. — 127.

46. gr. — 128, 149, 193, 319, 321.
50. gr. — 124.
70. gr. 2. mgr. — 57.
96. gr. — 23, 109, 127, 128, 145, 193, 197, 269, 315, 321, 466.
- 1930, nr. 41, 19. maí. *Sjómannalög.*
— 383.
1. gr. — 72.
2. gr. — 72.
4. gr. 2. mgr. — 71, 72.
74. gr. — 387.
76. gr. — 387.
85. gr. — 387.
- 1931, nr. 70, 8. sept. *Lög um notkun bifreiða.*
14. gr. — 57.
15. gr. — 57.
- 1932, nr. 47, 23. júní. *Lög um lækningaleyfi, um réttindi og skyldur lækna og annarra, er lækningaleyfi hafa, og um skottulækningar.*
10. gr. — 11.
17. gr. — 242.
- 1933, nr. 35, 20. júní. *Lög um breyting á lögum nr. 75/1921 um stimpilgjald.*
7. gr. — 415.
- 1933, nr. 73, 19. júní. *Lög um bann við okri, dráttarvexti o. fl.*
5. gr. — 66.
- 1933, nr. 84, 19. júní. *Lög um varnir gegn óréttmætum verzlunarháttum.*
12. gr. — 242.
- 1933, nr. 93, 19. júní. *Víxillög.*
74. gr. — 179, 490.
- 1934, nr. 9, 11. janúar. *Lögreglusamþykkt fyrir Akureyrarkaupstað.*
— 97.
1. gr. — 455.
4. gr. — 100.
7. gr. — 100, 455.
97. gr. — 100.
- 1935, nr. 1, 7. janúar. *Lög um meðferð og sölu mjólkur og rjóma.*
— 153.
6. gr. — 383.
15. gr. 1. mgr. — 154, 383.
- 1935, nr. 6, 9. janúar. *Lög um tekjuskatt og eignarskatt.*
7. gr. — 232, 424, 426.
9. gr. — 426.
10. gr. — 425.
34. gr. — 231.
- 1935, nr. 22, 15. marz. *Reglugerð um framleiðslu, meðferð og sölu mjólkur og rjóma o. fl.*

— 153.

28. gr. 1. mgr. — 154.

79. gr. 1. mgr. — 154.

1935, nr. 33, 9. janúar. Áfengislög.

— 23, 81, 97, 120, 192, 197, 268, 301, 313, 316, 390, 441, 454.

15. gr. — 285, 442, 466.

17. gr. 1. mgr. — 23, 146, 193, 197, 199, 390, 455.

18. gr. — 97, 100, 145, 398, 455.

21. gr. — 23, 24, 82, 121, 193, 304, 315, 317.

33. gr. — 442, 466.

37. gr. 1. mgr. — 23, 146, 193, 197, 199.

38. gr. — 100, 145, 398, 455.

39. gr. — 23, 82, 121, 193, 304, 315, 317.

1935, nr. 112, 18. maí. Lög um hæstarétt.

32. gr. — 427.

37. gr. — 55.

38. gr. 2. mgr. — 401.

42. gr. — 54.

1936, nr. 85, 23. júní. Lög um meðferð einkamála í héraði.

IX. kafli — 12.

5. gr. — 136, 310.

34. gr. 2. mgr. — 51, 52, 53.

46. gr. — 236, 256, 374.

71. gr. — 29, 256, 262.

75. gr. 2. mgr. — 77.

78. gr. — 310.

105. gr. — 12.

106. gr. — 4, 12, 136.

108. gr. — 74, 187, 188, 374.

109. gr. — 4, 12.

110. gr. — 4, 12.

111. gr. — 4, 12.

113. gr. — 62.

114. gr. — 4, 178.

117. gr. 2. mgr. — 308.

118. gr. — 492.

120. gr. — 101, 322.

126. gr. — 404.

147. gr. — 406.

149. gr. — 406.

151. gr. — 403.

185. gr. 3. mgr. — 444.

186. gr. — 35, 155, 158, 162, 165, 168.

188. gr. 2. tl. — 52, 53.

190. gr. 2. mgr. — 310.

197. gr. 2. mgr. — 117.

198. gr. — 436.

200. gr. — 417.

223. gr. — 4, 12.

1937, nr. 45, 13. júní. *Lög um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi.*

— 129, 130.

1. gr. — 15, 16.

3. gr. — 15, 16, 131.

5. gr. — 131.

1937, nr. 46, 13. júní. *Lög um samvinnufélög.*

— 200.

2. gr. — 201.

9. gr. 2. mgr. — 64, 65.

17. gr. — 64, 65.

41. gr. — 201.

1937, nr. 63, 31. des. *Lög um tollheimtu og tolleftirlit.*

36. gr. 1. mgr. — 57.

1937, nr. 71, 15. júlí. *Lögreglusamþykkt fyrir Skagafjarðarsýslu.*

— 316.

34. gr. — 317.

102. gr. — 317.

1940, nr. 19, 12. febrúar. *Almenn hegningarlög.*

II. kafli — 294.

III. kafli — 390, 398.

VII. kafli — 294.

XII. kafli — 145.

XV. kafli — 301.

XX. kafli — 468.

XXII. kafli — 105, 390, 398.

XXIII. kafli — 87, 97, 105, 123, 149, 268, 294, 390, 454.

XXV. kafli — 20, 118.

XXVI. kafli — 57, 97, 192, 197.

15. gr. — 293, 299.

16. gr. — 299.

20. gr. — 145, 146, 293, 455.

22. gr. — 468.

30. gr. — 192.

51. gr. — 241.

62. gr. — 293, 300.

68. gr. 3. mgr. — 109, 197, 199, 300, 304.

69. gr. — 471.

70. gr. 2. mgr. — 104.

72. gr. — 191.

74. gr. 3. tl. — 133.

74. gr. 4. tl. — 269.

- 76. gr. — 109, 197, 466.
- 77. gr. — 24, 127, 128, 197, 199, 225, 228, 285, 317, 466.
- 78. gr. — 199.
- 106. gr. — 454.
- 108. gr. — 19, 20, 21.
- 110. gr. — 146.
- 111. gr. 2. mgr. — 146, 454.
- 118. gr. — 455.
- 136. gr. — 430.
- 142. gr. 1. mgr. — 304.
- 183. gr. 1. mgr. — 468, 471.
- 184. gr. — 471.
- 202. gr. — 388, 389.
- 209. gr. — 104, 388.
- 211. gr. — 293, 299.
- 215. gr. — 95, 151, 433, 465, 466.
- 217. gr. — 97, 100, 269, 353, 389, 398.
- 218. gr. — 104, 109, 127, 128, 269, 285, 299.
- 219. gr. — 95, 127, 128, 285, 433.
- 231. gr. — 97, 100.
- 235. gr. — 116.
- 236. gr. — 118.
- 244. gr. — 145, 146, 193, 194, 196, 197, 199, 454, 455.
- 245. gr. — 146, 193, 294.
- 247. gr. — 145.
- 248. gr. — 145, 196.
- 254. gr. — 191.
- 255. gr. — 191.
- 259. gr. — 193.
- 264. gr. 2. mgr. — 215, 220.
- 1940, nr. 26, 12. febrúar. *Lög um breyting á lögum nr. 45/1937 um bann gegn dragnótaveiði í landhelgi.*
 - 16, 130.
 - 1.gr. — 131.
- 1940, nr. 164, 2. okt. *Reglugerð um sölu og veitingu áfengis, er um ræðir í lögum nr. 33/1935 og lögum nr. 3/1923.*
 - 197.
 - 18. gr. — 199.
 - 24. gr. — 199.
- 1941, nr. 13, 5. maí. *Lög um viðauka við lög nr. 63/1937 um tollheimtu og tolleftirlit.*
 - 1. gr. — 57.
- 1941, nr. 23, 16. júní. *Bifreiðalög.*
 - 23, 81, 87, 120, 123, 149, 192, 268, 301, 313, 319, 454.
- III. kafli — 76, 77.

- 5. gr. — 85, 95.
- 7. gr. — 23.
- 9. gr. — 433.
- 14. gr. — 106.
- 14. gr. 3. mgr. — 22, 82, 317.
- 16. gr. — 206, 208.
- 17. gr. — 76, 82, 194, 321.
- 18. gr. — 95.
- 20. gr. 1. mgr. — 127, 193, 194.
- 21. gr. — 95.
- 23. gr. — 23, 82, 121, 193, 196, 251, 252, 304, 315, 317.
- 24. gr. — 85, 95.
- 26. gr. 1. mgr. — 285, 319, 433.
- 26. gr. 2. mgr. — 193, 304, 321.
- 26. gr. 4. mgr. — 127, 149, 151.
- 26. gr. 5. mgr. — 285.
- 27. gr. 1. mgr. — 127, 128, 151, 173, 321, 433, 441, 465.
- 28. gr. 1. mgr. — 148, 176, 433.
- 31. gr. — 95.
- 34. gr. — 174, 214, 218, 219, 502.
- 35. gr. — 214, 219, 433, 434.
- 38. gr. — 23, 82, 121, 128, 151, 193, 252, 285, 304, 315, 317, 321, 433, 466.
- 39. gr. — 24, 82, 95, 96, 121, 127, 252, 285, 304, 315, 317, 318, 321, 466.

1941, nr. 24, 16. júní. Umferðarlög.

- 81, 123, 149, 268, 319, 454.
- 2. gr. — 127, 285, 321, 465.
- 4. gr. — 82, 127, 128, 151, 285, 465.
- 5. gr. 1. mgr. — 321.
- 7. gr. — 58.
- 12. gr. — 173, 176.
- 14. gr. — 82, 127, 128, 151, 285, 321, 466.

1941, nr. 112, 9. okt. Lög um lax- og silungsveiði.

- 133, 134, 135.
- 1. gr. — 132, 202.
- 25. gr. — 132, 133.
- 34. gr. — 202.
- 84. gr. — 202.
- 89. gr. — 133.

1942, nr. 10, 22. janúar. Hafnarreglugerð fyrir Keflavíkurkaupstað.

- 34. gr. — 253, 254.
- 38. gr. — 253, 254.
- 43. gr. 3. mgr. — 253.

1942, nr. 14, 27. júní. Lög um læknaaráð.

2. gr. — 172.

1942, nr. 20, 20. maí. Lög um breyting á lögum nr. 6/1935 um tekjuskatt og eignarskatt.

2. gr. — 232.

10. gr. — 231.

1943, nr. 3, 13. febrúar. — Lög um verðlag.

— 242.

9. gr. 2. mgr. — 241, 247.

1943, nr. 39, 7. apríl. Lög um húsaleigu.

13. gr. — 186.

1943, nr. 104, 30. des. Lög um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðu-tryggingar.

15. gr. — 328.

1944, 4. apríl. Tilkynning verðlagsstjóra.

— 56.

1944, nr. 33, 17. júní. Stjórnarskrá lýðveldisins Íslands.

60. gr. — 76, 77.

1944, nr. 57, 17. apríl. Reglugerð um breyting á reglugerð nr. 133/1936 um tekjuskatt og eignarskatt.

1. gr. — 425, 426.

1945, nr. 66, 12. apríl. Lög um útsvör.

6. gr. — 200.

8. gr. — 443, 444.

8. gr. 2. mgr. — 200, 201.

1946, nr. 2, 6. febrúar. Tilkynning verðlagsstjóra.

— 242.

1946, nr. 50, 7. maí. Lög um almannatryggingar.

— 215.

58. gr. — 220.

1947, nr. 25, 14. nóv. Tilkynning verðlagsstjóra.

— 8, 9.

1947, nr. 59, 24. maí. Lög um breyting á lögum nr. 66, 12. apríl 1945 um útsvör.

— 201.

1947, nr. 70, 5. júní. Lög um fjárhagsráð, innflutningsverzlun og verðlagseftirlit.

— 57, 223, 227.

11. gr. 1. mgr. — 225.

11. gr. 2. mgr. — 56.

12. gr. 4. tl. — 8.

13. gr. 1. mgr. — 225, 228.

13. gr. 5. mgr. — 222, 226.

15. gr. — 56, 60.

16. gr. 1. mgr. — 8, 56.
19. gr. — 9.
22. gr. — 8, 56, 60, 222, 225, 226, 228.
1947, nr. 82, 31. júl. *Reglugerð um fjárhagsráð, innflutningsverzlun, gjaldeyrismeðferð og verðlagseftirlit.* — 223, 227.
21. gr. 1. mgr. — 225.
25. gr. 2. mgr. — 225, 228.
33. gr. — 222, 226.
39. gr. — 222, 225, 226, 228.
1947, 17. ágúst. *Auglýsing viðskiptanefndar.*
— 56, 57.
1948, nr. 14, 8. marz. *Lög um ákvörðun fésekta.*
— 15, 16, 129, 131, 287, 288, 291, 387, 442.
1. gr. — 8.
1948, nr. 85, 15. des. *Lög um aðstoð til útvegsmanna, er sildveiðar stunduðu sumarið 1948.*
— 477.
1948, nr. 100, 29. des. *Lög um dýrtiðarráðstafanir vegna atvinnuveganna.*
— 206, 208.
II. kafli — 437.
31. gr. — 206, 207, 208.
1949, nr. 2, 11. janúar. *Reglugerð um mat bifreiða til ákvörðunar gjalds samkvæmt 31. gr. laga nr. 100 29. des. 1948.*
— 208.
1949, nr. 57, 25. maí. *Lög um nauðungaruppböð.*
21. gr. — 477.

IV. EFNISSKRÁ.

A. Atriðisorð efnisskrár.

Ábyrgð.

Aðför. Sjá fógetagerðir, innsetningargerðir, útburðargerðir.

Aðgerðaleysisverkanir. Sjá tómlætirverkanir.

Aðild.

Aðiljaskýrslur.

Áfengislagabrot. Sbr. blóðrannsókn.

Áfrýjun. Sbr. aðild, kærumál, málasamlag.

Áfrýjunarleyfi.

Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.

Ákæra.

Analógia. Sjá lög, lögskýring.

Ásetningur. Sjá saknæmi.

Atvinnuréttindi. Sbr. bifreiðar.

Auðgunarbrot. Sjá þjófnaður.

Áverkar. Sjá líkamsáverkar.

Bifreiðar. Bifreiðalagabrot.

Blóðrannsókn.

Borgaraleg réttindi.

Dagsektir.

Dánarbætur.

Dómar.

Dómarar.

Dómkvaðning. Sjá mat og skoðun.

Dómstólar.

Eftirgrennslan brota. Sjá opinber mál.

Eignarréttur.

Embættismenn. Sjá dómarar, stjórnarsýslumenn.

Endurgreiðsla.

Fangelsi. Sjá refsingar.

Farmsamningur.

Fasteignasala.

Fasteignir. Sbr. eignarréttur, landamerkjámál, lóðamerkjámál.

Félög. Sjá og hlutafélög, samvinnufélög.

Fiskveiðabrot. Sjá og lax- og silungsveiði.

Fjárhættuspil.

Fjársvik.

Fógetagerðir. Sjá og dómarar, innsetningargerðir, útburðargerðir.

Frávísun.

Frestir.

Fyrning kröfuréttinda.

Gagnsakir. Sjá málasamlag.

Gáleysi. Sjá saknæmi.

Gjafsókn. Gjafvörn.

Gjaldþyrismál.

Greiðsla.

Gæzluvarðhald.

Hafnargjöld. Sjá skattar og gjöld.

Haldsréttur.

Hegningarauki. Sjá refsingar 1.

Heimilishelgi.
Heimvísun. Sjá ómerking.
Hilming.
Hlutafélag.
Hlutdeild.
Húsaleiga. *Húsaleigulög.*

Ínnsetningargerð.
Ítrekun.

Kaup og sala.
Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, greiðsla,
 húsaleiga, kaup og sala, samn-
 ingar, skaðabætur, tómlætisverk-
 anir, umboð, vátrygging.
Kynferðisbrot. Sjá skirlífisbrot.
Kyrrsetning. Sjá löghald.
Kærumál.

Landamerkjámál.
Landhelgisbrot. Sjá fiskveiðabrot.
Lax- og silungsveiði.
Leiðbeiningarskylda dómara.
Leiga. Sjá húsaleiga.
Líkamsáverkar.
Líkur. Sbr. sönnun.
Lóðamerkjadómur.
Lóðamerkjámál.
Læknar.
Læknaráð.
Lög. *Lögskýring.*
Löghald.
Lögreglumenn.
Lögreglusamþykktir.
Lögtak.
Lögveðréttur.
Lögvilla.

Málasamlag.
Málflutningsmenn.
Málflutningsþóknun.
Málflutningur.
Málshöfðun.
Málskostnaður.
Málsmæðferð. Sbr. opinber mál.

Manndráp.
Mat og skoðun.
Meiðyrði. Sjá ærumeiðingar.
Mjólkurlöggjöf.
Ómaksbætur.
Ómerking.
Opinber mál. Sbr. sönnun, vitni.
Opinberir starfsmenn. Sjá lög-
 reglumenn, stjórnssýslumenn.

Rangur framburður.
Refsingar.
Reklamation. Sjá tómlætisverk-
 anir.
Res judicata. Sjá dómar.
Réttarfarssektir og vítur.

Sakhæfi.
Saknæmi.
Sameign.
Samningar. Sbr. eignarréttur,
 farmsamningur, fasteignasala,
 húsaleiga, kaup og sala, lóða-
 merkjámál, skaðabætur, verk-
 samningar, vinnusamningar.

Samvinnufélög.
Sáttir. *Sáttatíðraun.*
Sektir.
Sératkvæði.
Siglingadómur.
Siglingalög.
Sjó- og verzlunardómur.
Sjóveðréttur.
Skaðabætur.
Skattar og gjöld.
Skirlífisbrot.
Skjöl.

Skuldamál. Sbr. kaup og sala,
 samningar.
Stéttarfélag. Sjá verkalýðsfélög.
Stjórnssýsla. *Stjórnssýslumenn.*
Strok úr fangelsi.
Svik. Sjá fjársvik.
Svipting réttinda. Sjá atvinnurétt-

indi, borgaraleg réttindi.
Söluþóknun. Sjá fasteignasala.
Sönnun. Sönnunarbyrði. Sbr. að-
 iljaskýrslur, blóðrannsókn, mat
 og skoðun, skjöl, vitni.

Tilraun.
Tómlætisverkanir.
Traustnám.

Umboð.
Umferðarlög.
Umferðarréttur.
Uppboð. *Uppboðsþing.*
Upprunamerki á vörum.
Uptaka eigna.
Úrskurðir.
Útburðargerðir. Sbr. húsaleiga.
Útivist aðilja.
Útsvör. Sjá skattar og gjöld.

Valdsstjórn og allsherjarregla. Sbr.
 lögreglumenn.
Valdsvið dómstóla. Sjá dómstólar.
Vangeymsla. Sjá tómlætisverkanir.

Varðhald. Sjá refsingar.
Vátrygging. ..
Veitingahús.
Verðlagslöggjöf.
Verkalýðsfélög.
Verksamningur.
Vettvangsmál. Sjá landamerkja-
 mál, lóðamerkjadómur.
Vextir.
Viðskiptatilkynningar. Sjá tómlæt-
 isverkanir.
Vinnusamningar.
Vitni. Sbr. sönnun.
Víxlar.

Yfirvöld. Sjá dómara, lögreglu-
 menn, stjórnssýslumenn.

Þinglýsing.
Þjófnaður.

Ærumeiðingar.

Ölvun. Sjá áfengislagabrot, bifreið-
 ar.
Öryggisgæzla.

B. Efnisskrá.

Ábyrgð.

Bls.

Snemma árs 1944 var stofnað á Akranesi samvinnufélagið Olíusam-
 lag Akraness (O), og var tilgangur þess einkum að útvega fé-
 lagsmönnum olíu með hagkvæmum kjörum. O var tilkynnt til
 samvinnufélagaskrár 21. jan. 1944 og skrásett þar sama dag, en
 hinsvegar birtist tilkynning um skráninguna eigi í Lögbirtinga-
 blaði fyrr en 14. nóv. 1946. Snemma árs 1944 pantaði formaður
 og framkvæmdastjóri O tvo olíugeyma hjá járnsmiðjunni L.
 Voru geymarnir afhentir O í marz mánuði 1944 og kostaði smíði
 þeirra rúmar 19 þús. kr. O greiddi ekki skuldina og fékk L dóm
 fyrir kröfunni. Við fjárnámsgerð hjá O var vísað á olíugeym-
 ana sem einu eignir félagsins. Voru þeir síðan seldir á opinberu
 uppboði fyrir rúmar 6 þús. kr. — J var einn af stjórnendum í
 O. L höfðaði nú mál gegn J og krafðist greiðslu á mismun dóms-
 skuldarinnar og uppboðsandvirðisins. Talið var, að L hefði, er

samið var um smíði geymanna, mátt gera ráð fyrir, að O væri félag með takmarkaðri ábyrgð. Stjórnendur O, þ. á m. J, hafi haft vitneskju um viðskipti þessi, er geymarnir voru afhentir, og engir af stjórnendum O hafi hreyft neinum andmælum, er geymarnir bárust. Þegar af þeirri ástæðu hafi O verið við kaupin bundin, en J hinsvegar ekki persónulega ábyrgur fyrir allri kröfu L, þótt tilkynningin um skráningu O hafi birtzt svo seint, sem raun varð á. Á hinn bóginn var það metið J sem stjórnanda í O til vanrækslu, að hinir 15 stjórnendur O höfðu ekki greitt tilskilin gjöld, kr. 300.00 hver, í stofnsjóð O, er vera skyldi til tryggingar skuldbindingum O, auk 300 króna ábyrgðar hvers stofnanda. Var J því talinn bera ábyrgð á skuld O við L sem stofnsjóðsgjöldum hinna 15 aðilja nam, auk fyrrgreindrar 300 króna ábyrgðar hvers þeirra 61

Ábyrgð

á athöfnum annarra án samninga.

Dómari hafði gengið fram hjá málsástæðu, án þess að dæma hana, og var héraðsdómur ómerktur af þeim sökum. Sækjandi málsins höfðaði mál gegn ríkissjóði til greiðslu bóta vegna verka dóm-arans 50

Kennari í bifreiðastjórn ber ábyrgð á stjórn bifreiðar, er nemandi stýrir, sbr. 21. gr. laga nr. 23/1941. Var hann því talinn valdur að slysi, sem varð við aksturinn, og látinn bera refsíábyrgð .. 85

Eigandi bifreiðar dæmdur til greiðslu bóta fyrir tjón, er stjórnandi bifreiðar hans olli 172, 181, 214, 499

Aðför. Sjá fógetagerðir, innsetningargerðir, útburðargerðir.

Aðgerðaleysisverkanir. Sjá tómlætisverkanir.

Aðild.

Uppboð fór fram á kjallaraíbúð í húsi, sem var þinglesin eign A. Á uppboðsþinginu taldi B sig eiga kauprétt að kjallaraíbúðinni fyrir tiltekið verð. C varð hæstbjóðandi á uppboðinu. Uppboðs-réttur kvað upp úrskurð um, að B ætti kaupréttinn. A og C áfrýjuðu sameiginlega úrskurðinum og voru samaðiljar fyrir Hæstarétti, en B varnaraðili 11

Ríkissjóði stefnt til greiðslu skaðabóta fyrir dómaravelk 50

Einum stjórnanda samvinnufélags stefnt til greiðslu á skuld, sem fyrirsvarsmenn þess höfðu stofnað til 61

A taldi, að bifreið sín hefði verið ólöglega afskráð og hann sviptur einkennismerki hennar. Stefndi A embættismanni þeim, er framkvæmt hafði afskráninguna, svo og manni, er fengið hafði einkennismerkið, til afhendingar þess og til greiðslu málskostnaðar 74

Eigandi bifreiðar sóttur til greiðslu skaðabóta vegna tjóns, er bifreið hans olli. Vátryggingarfélagi, er bifreiðin var tryggð hjá, stefnt til að gæta réttar síns	181, 326, 499
A tók árið 1940 á leigu íbúð hjá B og bjó þar þangað til hann fór til útlanda árið 1943. Áður en A fór, hafði hann samið svo við B, að A mætti framleigja íbúðina meðan hann væri burtu. A framleigði þá C íbúðina. Í ársbyrjun 1946 fluttist C úr íbúðinni, og kom þá upp ágreiningur um, hver ráðstafa ætti henni, en A var þá enn erlendis. Fór svo, að kona B, sem nú hafði eignarrétt yfir íbúðinni, leigði hana D frá 1. marz 1946 til óákveðins tíma. A kom hingað til lands í árslok 1947 og krafðist þess þá, að D yrði borinn út úr íbúðinni. Talið var, að útburðarkrafa þessi yrði ekki dæmd nema í sambandi við kröfu A á hendur húseiganda (konu B) um rétt A til að flytjast inn í hina umdeildu íbúð. Væri því nauðsynlegt að beina gerðinni jafnframt gegn konu B, sbr. 46. gr. laga nr. 85/1936, en þar sem svo hafði eigi verið gert, var synjað um útburðinn	236
A höfðaði mál gegn B og C, og var ein dómkrafa hans sú, að B og C yrði dæmt að skila D tiltekinni eign, en D var eigi sjálfstæður málsaðili. Þessari kröfu A var því vísað frá héraðsdómi	255
Þegar málshöfðun var ráðin gegn fyrrverandi stjórnendum fulltrúaráðs verkafélags í Reykjavík, var 31 stéttarfélag í fulltrúaráðinu. Ákváðu 11 af félögum þessum að leita úrlausnar dómstólanna um það, hvort tilteknar ráðstafanir fyrra fulltrúaráðs væru löglegar. Var talið, að þessi 11 félög gætu sem samaðilar leitað dóms um kröfur þessar	255
Ríkissjóði stefnt til greiðslu skaðabóta fyrir gæzluvarðhald að ósekju. Dómara þeim, er kveðið hafði upp varðhaldsúrskurðinn, stefnt til réttargæzlu í málinu	427

Aðiljaskýrslur.

a) Einkamál.

A, sem var þinglesinn eigandi húss, gaf skýrslu fyrir dómi um málsatvik og taldi, að hann hefði eigi gefið B kauprétt að íbúð í húsinu, eins og B hélt fram. Samningur aðiljanna þótti sanna staðhæfingar B	11
Uppsögn leigumála metin gild og þá m. a. byggt á skýrslu leigusala um, að hann, sem var aldraður og heilsuveill, mundi taka dóttur sína á heimili sitt og láta hana annast matreiðslu fyrir sig	78
Viðurkennt af gagnaðilja, að A hefði keypt tiltekinn hlut á ákveðnum tíma. Sú viðurkenning var studd öðrum gögnum, og þetta því lagt til grundvallar í málinu	205
Einkamáli frestað ex officio í Hæstarétti m. a. til þess að málsaðilar gæfu skýrslur um tiltekin málsatriði	322

Aðiljar máls, A og B, gáfu gagnstæðar skýrslur um efni verksamnings milli þeirra. Var miðað við skýrslu A, sem þótti sennileg, enda hafði B, sem greindi frá mjög óvenjulegu efni samningsins, eigi stutt skýrslu sína neinum gögnum	365
Héraðsdómur var ómerktur aðallega vegna þess, að sérfróðir menn dæmdu ekki málið með héraðsdómara, en einnig þótti skorta á skýrslu sóknaraðilja í héraði um tiltekin málsatriði	417

b) Opinber mál.

Refsidómur í máli út af fiskveiðabroti byggður á viðurkenningu hins ákærða skipstjóra	15, 129, 139
Lagt fyrir héraðsdómara að taka frekari skýrslu af A, sem ákærður var fyrir líkamsárás	17
A og B voru ákærðir fyrir brot á 108. gr. laga nr. 19/1940 vegna ummæla um C. A og B viðurkenndu, að ummælin væru fram komin vegna starfa C sem opinbers starfsmanns	19
A, sem var grunaður um ölvun við akstur, viðurkenndi brot sitt. Játning hans var studd vitnaskýrslum.	22
A, sem var grunaður um verðlagsbrot, reyndist mjög óstöðugur í framburði sínum um sakaratriði, en sekt hans var sönnuð með framburði vitna.	56
A, sem var ákærður um líkamsárás, viðurkenndi brot sitt. Játning hans var studd vitnaskýrslum	96, 104
A, sem var grunaður um ölvun við akstur, neitaði ávallt sekt sinni fyrir dómi og gaf aðra skýrslu um málsatvik en vitni. Sekt hans var samt talin sönnuð.	119
Ákærði A tók aftur játningu fyrir dómi og bar fyrir sig nauðung af hendi löggæzlumanns þess, er kærði A. Héraðsdómari sinnti eigi hinni nýju skýrslu A, en dæmdi málið án frekari prófunar sakarefnis. M. a. af þessum sökum var dómur og málsmeðferð ómerkt.	250
Stúlkan A skýrði svo frá, að B hefði gert tilraun til að nauðga sér. B neitaði ákveðið þeim sakargiptum, og þar sem önnur sakaratriði þóttu mæla því í gegn, þótti þetta ósannað	388
Lagt fyrir héraðsdómara að taka fyllri skýrslu af ákærða í verðlagsmáli.	399
A og B höfðu fyrir dómi viðurkennt sameiginlega þátttöku í ólöglegri áfengissölu. B tók síðar játningu sína aftur fyrir dómi, en þeirri afturköllun var eigi gaumur gefinn.	440
Bifreiðarstjórinn A, sem var grunaður um að hafa ekið á B, er síðar beið bana, taldi það fyrir dómi líklegt, að B hefði orðið fyrir bifreið hans, en lýsti því jafnframt, að hann hefði eigi orðið þess var. Var eigi talið rétt að meta þessa yfirlýsingu A sem játningu af hans hálfu.	453
A viðurkenndi fyrir dómi að hafa selt áfengi í bifreið á tilteknum	

tíma. Var sakfellingardómur á hendur A m. a. byggður á þessari skýrslu hans, enda var hún og studd af skýrslu meðákærða B, sem stóð að sölunni með A 453

Áfengislagabrot. Sbr. blóðrannsókn.

- A var grunaður um að hafa ekið bifreið með áhrifum áfengis. Með viðurkenningu hans, vitnaskýrslum og blóðrannsókn þóttu sakargiptir sannaðar og hann m. a. dæmdur fyrir brot á 21. gr. áfengislaga nr. 33/1935 22
- A var hneykslanlega ölvaður á almannafæri og hlaut refsingu fyrir samkvæmt 18. gr., sbr. 38. gr. laga nr. 33/1935. 96
- A og B voru með nokkrum áfengisáhrifum, er þeir réðust að stúlku á götu úti, þannig að varðaði við 209. og 218. gr. laga nr. 19/1940. Þeir voru ekki taldir sekir um hneykslanlega ölvun í skilningi áfengislaga og því sýknaðir af ákæru fyrir brot á lögum nr. 33/1935. 104
- Bifreiðarstjórinn A bauð um kl. 23³⁰ að kvöldi stúlkunum B og C í bílferð. Þeim þótti hann bera svo mikil ölvunarmerki, að þær fóru eftir skamma stund úr bifreiðinni og tilkynntu síðan (um kl. 0³⁰) lögreglumönnum um háttu A. Klukkutíma síðar handtóku lögreglumennirnir A, sem þá var mjög ölvaður, en var þá farþegi í annarri bifreið. A neitaði því að hafa ekið bifreið ölvaður umrætt kvöld, en kvaðst hafa byrjað drykkju eftir að B og C fóru úr bifreið hans. Með eiðfestum framburðum B og C, svo og framburði vitnisins D, sem hafði hitt A ölvaðan kl. 0³⁰ nefnda nótt, þótti samt sannað, að hann hefði gerzt brotlegur við 21. gr. laga nr. 33/1935 og honum því dæmd refsing samkvæmt 38. gr. sömu laga. 119
- A og B voru ölvaðir á almannafæri og ollu þar óspektum. Einnig neyttu þeir áfengis á veitingastofum, er eigi höfðu vínveitingaleyfi. Var þeim dæmd refsing samkvæmt 1. málsg. 17. gr., sbr. 1. málsg. 37. gr. laga nr. 33/1935. 190
- Bifreiðarstjórinn A seldi tveim mönnum eina flösku af brennivíni, og varðaði sú sala við 15. gr. laga nr. 33/1935. 267
- A ók bifreið ölvaður og var m. a. dæmdur fyrir brot á 21. gr. áfengislaga nr. 33/1935 300
- A ók bifreið sinni skrykkjótt um götur í kaupstað, og gaf lögreglu maður honum þá merki um að stöðvast, en hann sinnti því eigi. Var hann nokkru síðar handtekinn og reyndist þá hafa greinileg merki ölvunar að vætti lögreglumanna. Blóðrannsókn sýndi og „reducerandi“ efni, er samsvara 1.51% af vínanda. Var talið sannað, að A hefði ekið bifreið með áhrifum áfengis og hann því m. a. dæmdur sekur við 21. gr. laga nr. 33/1935. 313
- A hafði ekið bifreið með áhrifum áfengis, og varðaði það brot hans m. a. við 21. gr. laga nr. 33/1935. 315

A var sekur við 18. gr. laga nr. 33/1935 með hneykslanlegri ölvun í bifreið.	388
A og B fóru í bifreið B til kaupstaðar úti á landi. Seldi A þar 2 flöskur af brennivíni fyrir 100 kr. hvora. Átti B flöskurnar og hirti hann einn ágóðann. Skömmu síðar fóru þeir þangað aftur, og seldi A þar 8 flöskur af brennivíni með sama hætti. Skiptu þeir ágóðanum af þeirri sölu á milli sín. Með þessu atferli höfðu A og B gerzt brotlegir við 15. gr. laga nr. 33/1935 og var þeim samkvæmt 33 gr. sömu laga og með hliðsjón af lögum nr. 14/1948 dæmd sektarrefsing.	440
Bifreiðarstjórinn A seldi 4—5 flöskur af brennivíni úr bifreið sinni að næturlagi fyrir 90 kr. hverja flösku. Var A með þessu atferli brotlegur við 15. gr. laga nr. 33/1935.	453

Áfrýjun. Sbr. aðild, kærumál, málasmalag.

Læknir var krafinn vitnisburðar fyrir lögreglurétti, en hann neitaði að svara tilteknum spurningum um sakaratriði. Úrskurði héraðsdómara, er skyldaði lækninn að svara spurningunum, var eftir ósk læknisins skotið til Hæstaréttar af hálfu ákærvaldsins. Var lækninum stefnt sem aðilja máls þess og sækjandi og verjandi skipaðir að hætti opinberra mála	10
Úrskurður héraðsdómara, þar sem aðilja einkamáls var synjað um frest, kærður til Hæstaréttar, án þess að sóknaraðili sendi dómnum kröfur eða greinargerð. Talið var, að sóknaraðili kærði úrskurðinn í því skyni að fá frest þann, sem neitað var um í héraði	311
A höfðaði mál í héraði gegn B og krafðist m. a. viðurkenningar á heimild sinni til riftunar á kaupsamningi um íbúð vegna vanefnda B. Héraðsdómur sýknaði B af kröfu þessari, og var þeim dómi eigi áfrýjað. B höfðaði síðar mál gegn A til afhendingar á nefndri íbúð. A hafði í því máli uppi sýknukröfu, byggða á vanefndum B. Talið var, að A gæti ekki í því máli reist sýknukröfu sína á þessari málsástæðu, sem hrundið hafði verið með óáfrýjuðum dómi	365

Áfrýjunarleyfi.

Áfrýjunarfrestur liðinn 24, 61, 66, 101, 110, 115, 172, 181, 184, 253	
Áfrýjunarleyfis var aflað eftir að áfrýjunarfrestur var liðinn, og var vangæzlu hæstaréttarlögmanns um að kenna, að sækja þurfti um leyfi. Var sú vangæzla átalín, þar sem lögmaðurinn hafði valdið hættu á, að umbjóðandi hans missti færi á því að fá málið borið undir Hæstarétt	110
Áfrýjunarstefna var eigi gefin út innan frests þess, sem tilskilinn var	

i áfrýjunarleyfi, auk þess sem liðinn var frestur samkvæmt fyrri málslið 2. málsg. 197. gr. laga nr. 85/1936, er sótt var um leyfið. Var vangæzla þessi átalín 115

Ágreiningsatkvæði. Sjá sératkvæði.

Ákæra.

Héraðsdómari tilkynnti A, að mál yrði höfðað gegn honum fyrir brot á 23. gr. bifreiðalaga, án nánari skýrgreiningar á kröfum ákæruvaldsins, broti A eða refsíákvæðum. Þessi ákæra þótti svo andstæð réttum reglum, að m. a. af þeim sökum var héraðsdómur ómerktur 250

Analógia. Sjá lög, lögskýring.

Ásetningur. Sjá saknæmi.

Atvinnuréttindi. Sbr. bifreiðar.

Bifreiðastjóri, sem ók bifreið með áfengisáhrifum, sviptur ökuleyfi 3 mánuði	22
Ökukennari, sem hafði valdið meiðslum og dauða vegfaranda með stórfelldu gáleysi við kennslu í bifreiðarstjórn, sviptur ökuleyfi ævilangt	85
Bifreiðastjóri, sem ók bifreið með áfengisáhrifum, sviptur ökuleyfi 6 mánuði	119, 313, 315
Stjórnandi bifhjóls, sem olli meiðslum farþega síns með löglausum akstri, sviptur ökuleyfi 3 ár	122
Bifreiðarstjóri hlaut lága sekt fyrir brot á lögreglusamþykkt fyrir vanrækslu á að gefa umferðarmerki, en var eigi sviptur ökuleyfi	122
Bifreiðarstjóri, sem hafði orðið mannsbani með gálausum akstri, sviptur ökuleyfi 6 mánuði	148
Bifreiðarstjóri, sem valdið hafði meiðslum margra farþega sinna með gálausum akstri og oft áður hafði gerzt brotlegur við bifreiðalög, sviptur ökuleyfi ævilangt	267
Bifreiðarstjóri, sem ók bifreið ölvadur og með óhóflegum hraða, sviptur ökuleyfi 8 mánuði	300
Bifreiðarstjóri, sem tvisvar áður hafði sætt refsingum fyrir of hraðan akstur, og gerði sér leik að því að aka með óhóflegum hraða um fjölfarnar götur, sinnti ekki stöðvunarmerkjum lögreglu-manna og ók andstætt umferðarmerkjum, sviptur ökuleyfi ævi-langt	318
Bifreiðarstjóri, sem með gálausum akstri hafði orðið samvaldur að banaslysi og áður hafði gerzt brotlegur við bifreiðalög og hegn-ingarlög, sviptur ökuleyfi ævilangt	443

Auðgunarbrot. Sjá þjófnauður.

Áverkar. Sjá líkamsáverkar.

Bifreiðar. Bifreiðalagabrot.

- Lögreglumenn handtóku bifreiðarstjóra, sem grunaður var um ölvun við akstur. Með viðurkenningu hans, vitnaskýrslum og blóðrannsókn þótti sannað, að hann hefði ekið bifreið með áhrifum áfengis. Var hann því dæmdur fyrir brot á 1. mgr. 23. gr. bifreiðalaga nr. 23/1941, svo og fyrir brot á 7. gr. og 3. mgr. 14. gr. sömu laga vegna skorts á löglegum ljósabúnaði bifreiðar og með því að hafa of marga farþega í stýrihúsi bifreiðarinnar. Var honum dæmd refsing, 10 daga varðhald, og sviptur ökuleyfi 6 mánuði 22
- Ökukennarinn A var að kenna nemanda sínum, B, akstur og meðferð bifreiðar. Lét A B aka um fjölfarnar götur í kaupstað, þótt aðeins væri um þriðju kennslustund að ræða. Bifreiðin hafði stöðvast í brekku á fjölfarinni götu, og tókst B ekki, þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir, að koma henni þá leið, er aka skyldi. Við enn eina tilraun við að koma bifreiðinni á rétta leið með því að aka áfram, fór svo, að bifreiðin geystist í staðinn aftur á bak, þar sem þess hafði ekki verið gætt að skipta um gangstig. Varð þetta til þess, að bifreiðin lenti á tveim vegfarendum, og beið annar bana af, en hinn hlaut af allmikil meiðsl. Talið var, að A, sem bar ábyrgð á akstrinum, hefði með vanrækslu í kennslustarfi sínu gerzt brotlegur við 31. og 21. gr. laga nr. 23/1941, svo og með stórkostlegu gáleysi valdið dauða annars vegfarandans og meiðslum hins og þar með gerzt brotlegur við 215. og 219. gr. laga nr. 19/1940. Var A dæmdur til refsingar, varðhalds 5 mánuði, og sviptur ökuleyfi ævilangt. B þótti hinsvegar eigi verða gefin refsiverð sök á slysinu, þar sem hann fór um stjórn og akstur bifreiðarinnar eftir fyrirsögn A, og hann mátti eftir atvikum treysta því, að A gætti alls öryggis í því sambandi 85
- Bifreiðastjórinn A bauð um kl. 23.30 að kvöldi stúlkunum B og C í bifreið. Þeim þótti A bera svo mikil ölvunarmerki, að þær fóru eftir skamma stund úr bifreiðinni og tilkynntu síðan (um kl. 0,30) lögreglumönnum háttu A. Klukkutíma síðar handtóku lögreglumenn A, sem þá var mjög ölvaður, en var þá farþegi í annarri bifreið. A neitaði því að hafa ekið bifreið ölvaður umrætt kvöld, en kvaðst hafa byrjað drykkju eftir að B og C fóru úr bifreið hans. Með eiðfestum framburðum B og C svo og framburði vitnisins D, sem hafði hitt A ölvaðan kl. 0.30 nefnda nótt, þótti samt sannað, að hann hefði gerzt brotlegur við 1. málsg. 23. gr. laga nr. 23/1941 og honum því dæmd refsing, 10 daga varðhald, svo og sviptur ökuleyfi 6 mánuði 119
- A ók bifhjóli eftir Suðurlandsbraut. Farþeginn B sat aftan á hjólinu.

Á undan ók bifreið, sem C stýrði. A ók hratt og ógætilega, fór fram úr bifreið C á gatnamótum, sem bifreiðin beygði inn á, með þeim afleiðingum, að árekstur varð og B slasaðist illa. A hafði eigi lögmælt réttindi til að aka bifhjóli. Var hann því m. a. talinn sekur við 4. málsg. 26. gr., 1. málsg. 27. gr. og 1. málsg. 20. gr. laga nr. 23/1941 og hlaut varðhaldsrefsingu fyrir. Auk þess var A sviptur ökuleyfi 3 ár. — C ók hinsvegar bifreið sinni hóflega hratt og hægði á ferð, áður en hann beygði af aðalvegnum. Þótti hann eigi hafa sýnt vítaverðan skort á aðgæzlu, þótt hann veitti ekki bifhjólinu eftirtekt, en það bar mjög hratt að. Var C því sýknaður af ákæru fyrir brot á bifreiðalögum, umferðalögum og hegningarlögum, en hinsvegar dæmd lág sekt fyrir brot á lögreglusamþykkt, þar sem hann gaf eigi merki með hendinni áður en hann beygði af aðalvegi. 123

A ók vörubifreið, sem hlaðin var rafmagnsstaurum, austur þjóðveg í Rangárvallasýslu. Í beygju í skarði við Litlu-Strönd rákust staurarnir á vörubifreið, er kom þar á móti, með þeim afleiðingum, að stýrishús þeirrar bifreiðar brotnaði og ökumaður hennar beið þegar bana af. Talið var, að A hefði borið að gæta ýtrustu varkárni um aksturinn, eins og farmi bifreiðar hans var háttað. Vegurinn á slysstaðnum sé þröngur og útsýn byrgð, og því hafi A borið að gefa hljóðmerki og aka mjög hægt, en á þessu hafi orðið misbrestur. Var því talið, að A hefði m. a. gerzt brotlegur við 4. málsg. 26. gr., 1. málsg. 27. gr. og 1. málsg. 28. gr. laga nr. 23/1941 og honum dæmd sektarrefsing. Einnig var hann sviptur ökuleyfi 6 mánuði 148

A var á ferð með tvo hesta í útjaðri kaupstaðar. Reið hann öðrum hestinum, en lét hinn fara lausan á undan. Bar þá að bifreið B, og rakst hún á lausa hestinn með þeim afleiðingum, að hann fótbrotnaði. Varð að skjóta hestinn samstundis. A krafði B bóta fyrir hestinn, er var afburðagóður reiðhestur. Talið var, að bifreiðastjóri bifreiðar B ætti meginsök á slysinu, með því að hemla ekki bifreið sína og stöðva í tæka tíð, er hann sá hestinn fram undan, sbr. 1. málsg. 27. gr. laga nr. 23/1941. Hinsvegar þótti A ekki hafa sýnt næga varkárni, er hann lét hestinn fara lausan inn á mjög fjölfarinn veg í útjaðri kaupstaðar, sbr. 12. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. Var tjóni því skipt, þannig að B bar ½ hluta þess, en A sjálfur ½ hluta 172

Bifreið, sem A átti, var ekið suður Hringbraut í Reykjavík. Bifreið, er B og C áttu, kom í sömu mund inn á Hringbraut frá Liljugötu og rákust bifreiðarnar á. Bifreið A skemmdist, og krafði A þá B og C skaðabóta. Talið var, að stjórnandi bifreiðar B og C ætti meginsök á slysinu, þar sem honum hefði borið að sýna ýtrustu varkárni, er hann ók út á Hringbraut, og vera við því búinn að stöðva bifreiðina þegar í stað, ef þörf gerðist. Stjórn-

- andi bifreiðar A þótti eigi heldur hafa gætt fyllstu varúðar, og var hann því einnig talinn eiga nokkra sök. Var tjóni skipt þannig, að B og C báru $\frac{2}{3}$ hluta þess, en A $\frac{1}{3}$ hluta 181
- A og B, sem voru ölvaðir í þjófnaðarleiðangri, reyndu að brjótast inn í læsta vörubifreið og aka henni. Höfðu þeir með þessu gerzt brotlegir við 1. málsg. 23. gr. laga nr. 23/1941 190
- Í janúarmánuði 1947 héldu bifreiðastjórnarnir A og B með slökkviliðsbifreið frá Hafnarfirði norður til Akureyrar og unnu þeir að þeim flutningi í þágu Akureyrarkaupstaðar (K), er átti bifreiðina. Á þjóðveginum norður í Húnavatnssýslu vildi það slys til, er A stjórnaði bifreiðinni, að hún fór á hliðina út af veginum. Við veltuna datt B út úr bifreiðinni með þeim afleiðingum, að hann beið þegar bana af. B hafði búið ógiltur með konunni C frá því á árinu 1933, þar til slysið varð og þau átt saman tvö börn, D og E. Höfðaði C nú fyrir sína hönd og D og E mál gegn K til greiðslu útfararkostnaðar og dánarbóta. Talið var, að K bæri bótaábyrgð samkvæmt 1. og 2. málsg. 34. gr. sbr. 35. gr. laga nr. 23/1941 og þóttu eigi efni til að skipta ábyrgðinni. Einnig var talið, að C ætti rétt til bóta fyrir missi framfærslu vegna dauða B samkvæmt 2. málsg. 264. gr. laga nr. 19/1940, sbr. ákvæði laga nr. 50/1946, þar sem ekkert var fram komið, er benti til þess, að breyting væri í vandum á sambúð B og C, en við ákvörðun bótanna var þó til þess litið, að sambandi B og C varð ekki að fullu jafnað til hjúskapar. Var K dæmt að greiða C dánarbætur, kr. 23000,00, svo og útfararkostnað, kr. 2500,00, auk kr. 10000,00 í dánarbætur til D og kr. 11500,00 í dánarbætur til E 214
- A stýrði áætlunarbifreið, sem var með 22 farþega, um Borgarfjörð. Er komið var nálægt hættulegri beygju vestan Gljúfurár og A ætlaði að hægja enn frekar á ferðinni, kom í ljós, að hemlar bifreiðarinnar voru orðnir óvirkir. Gat A eigi hægt nægilega á ferðinni og greip þá til þess ráðs að aka bifreiðinni út af veginum, til að forða því að hún félli í gljúfrið. Valt bifreiðin við, en þó eigi niður í ána, og slösuðust margir farþeganna. Talið var, að bilun á hemlunum hefði verið aðalorsök slyssins, en A hefði þó ekið of hart á slysstaðnum og tekið of seint að reyna að skipta í lægra ganghraðastig. Var þessi aðgæzluskortur metinn samorsök slyssins og A því talinn brotlegur við 1. og 5. málsg. 26. gr. og 1. málsg. 27. gr. laga nr. 23/1941. Hlaut hann sektarrefsingu, kr. 5000.00, og var sviptur ökuleyfi ævilangt 267
- A ók jeppabifreið að næturlagi með mikilli ferð í kaupstað nokkrum. Löggæzlumenn gáfu A merki um að nema staðar, en hann sinni því ekki. Eftir skamma stund fannst A í gistihúsi kaupstaðarins og var þá greinilega ölvaður. Þótti sannað, að hann hefði ekið bifreiðinni með áhrifum áfengis og því brotið gegn

1. málsgr. 23. gr. laga nr. 23/1941 svo og ekið of hratt og með því gerzt brotlegur við 2. málsgr. 26. gr. sömu laga. Var honum dæmd refsing, varðhald 10 daga, og sviptur ökuleyfi 8 mánuði. . . 300
- A ók bifreið sinni skrykkjótt um götur kaupstaðar, og gaf lögreglu- maður honum þá merki um að stöðvast, en hann sinnti því ekki. Nokkru síðar var A handtekinn og bar þá greinileg merki ölv- unar að vætti lögreglumanna. Blóðrannsókn sýndi og áfengis- magn í blóði A, er samsvaraði 1,51‰. Var því talið sannað, að A hefði m. a. gerzt brotlegur við 23. gr. laga nr. 23/1941. Var A dæmdur í 10 daga varðhald og sviptur ökuleyfi 6 mánuði . . . 313
- A ók bifreið sinni með áhrifum áfengis og hafði of marga farþega. Hafði hann með þessu m. a. brotið 1. málsgr. 23. gr. og 3. málsgr. 14. gr. laga nr. 23/1941. Var hann dæmdur í 10 daga varðhald og sviptur ökuleyfi 6 mánuði . . . 315
- A kom ekki með bifreið sína til skoðunar til lögreglustjóra á tilsett- um tíma og braut þannig 4. málsgr. 17. gr. laga nr. 23/1941 . . . 318
- A ók bifreið sinni með óhóflegum hraða um fjölfarinn veg utan kaupstaðar, svo og um götur kaupstaðarins, sinnti eigi stöðv- unarmerkjum lögreglumanna og braut reglur um umferðar- merki. Hafði hann með þessu m. a. brotið ákvæði 2. málsgr. 26. gr. og 1. málsgr. 27. gr. laga nr. 23/1941 Var honum dæmd sekt- arrefsing, kr. 1000.00, og hann sviptur ökuleyfi ævilangt . . . 318
- A ók bifhjóli eftir götu á Akureyri. Á götuhorni kom bifreið B, er hann stýrði sjálfur, á móti bifhjólinu, og hélt bifreiðin sig á hægri vegarbrún. Rakst bifreiðin á bifhjólið og varð vinstri fót- ur A fyrir henni. Hlaut A af opið beinbrot, sem erfitt reyndist að lækna, og varð A að liggja lengi í sjúkrahúsi af þessum sökum. Tryggingaryfirlæknir mat örorku A 100% fyrstu 6 mán- uði eftir slysið, 50% næstu 2 mánuði, 30% næstu 2 mánuði og 10% næstu 8 mánuði þar á eftir. Varanleg örorka við erfið störf var metin undir 5%, en hinsvegar engin við samskonar störf og A gegndi áður (póstmannsstörf). Talið var, að B bæri einn bótaábyrgð á slysinu og var honum því dæmt að greiða A bætur fyrir atvinnutjón, sjúkrakostnað, fataspjöll, þjáningar og óþæg- indi, samtals rúmar 22 þús. kr. . . . 326
- A ók bifreið, sem B átti, og olli miklu slysi. Fórst einn farþega í bifreiðinni, annar hlaut talsverð meiðsl og bifreið B eyðilagðist að mestu. Opinbert mál var höfðað gegn A, honum dæmd refs- ing fyrir ógætilegan akstur og hann sviptur ökuleyfi ævilangt. Einkamál voru höfðuð gegn B sem eiganda bifreiðarinnar og honum dæmt að greiða bætur vegna andláts annars farþegans og meiðsla hins, samtals rúmar 44 þús. kr. Andvirði bifreiðar- innar fyrir slysið var talið vera kr. 10500,00, en hana tókst að selja eftir slysið fyrir kr. 1800,00, og váttryggingarfé nam rúm- um 26 þús. kr. B höfðaði nú mál gegn A til greiðslu bóta fyrir

- tjón það, er hann hafði orðið að þola vegna slyssins, samtals rúmar 26 þús. kr. Var háttsemi A talin hafa verið slík, að skaðabótaskyldu varðaði, og honum því dæmt að endurgreiða B nefnda fjárhæð 431
- Konan A fannst árla morguns liggjandi mikið slösuð á gatnamótum Rauðarárstígs og Laugavegs í Reykjavík. Voru meiðsli hennar svo mikil, að hún beið síðar bana af, og gat hún eigi fyrir andlát sitt skýrt frá aðdraganda slyssins. Sannað var, að A hafði neytt áfengis nefnda nótt og verið á ferli utan heimilis síns og m. a. síðari hluta nætur verið með bifreiðarstjóranum B og féлага hans í bifreið B. B lét A síðan gegn vilja hennar fara úr bifreiðinni að sunnanverðu við Laugaveginn, rétt austan við Rauðarárstíg. Eftir það ók B yfir Rauðarárstíginn, staðnæmdist örlitla stund fyrir framan hús við hornið og tók þar upp stúlku, beygði síðan aftur á bak suður Rauðarárstíg og þaðan aftur norður Rauðarárstíg og austur Hverfisgötu. Eitt vitni sá manneskju ganga í áttina að Rauðarárstíg frá þeim slóðum, er A fór úr bíl B, rétt áður en B beygði aftur á bak. Þegar hér við bættist, að þessi atvik gerðust á þeim tíma, sem líklegast þótti, að slysið hefði gerzt, og öll ummerki á staðnum bentu til þess, að A hefði orðið fyrir afturhluta á bifreið, sem ekið var með sama hætti og áður greinir um bifreið B, og að hún hefði síðan dregið með bifreiðinni þvert yfir Laugaveginn, þótti nægilega sannað, að B hefði orðið samvaldur að slysinu með ógætilegum akstri. Þrátt fyrir samtök A og vitna, sem voru í bifreiðinni með honum, um rangan framburð fyrir dómi um málsatvik, þótti ekki nægjanlega sannað, að B hefði orðið slyssins var. Var B talinn hafa m. a. gerzt brotlegur við 1. málsg. 27. gr. laga nr. 23/1941 og honum dæmd fangelsisrefsing. Hann var og sviptur ökuleyfi ævilangt 453
- Vörubifreið A var „kaskó“-tryggð hjá váttryggingarfélaginu B. Er verið var að ferma bifreiðina rauðamöl, vildi svo til, að skriða úr námunni féll á bifreiðina og skemmdi hana mikið. Krafði A nú B bóta fyrir tjón sitt, þar sem hann taldi, að váttryggingin tæki til þessara atvika. Samkvæmt orðalagi váttryggingarskráteinisins þótti váttryggingin hinsvegar ekki ná til tjóns, er yrði með framangreindum hætti, og var B því sýknaður af kröfu A 474
- A var farþegi í áætlunarbifreið, sem B átti. Bifreiðin fór út af veginum og þótti stjórnandi bifreiðarinnar vera samvaldur að slysinu. A meiddist mikið við slysið, án þess að hann ætti sjálfur nokkra sök þar á. Var B því dæmt að bæta A allt tjón hans samkvæmt 1. málsg. 34. gr. laga nr. 23/1941. Tók dómsfjárhæðin til bóta fyrir atvinnutjón og örorku, sem metin var varanleg 40% (kr. 120000,00), fyrir þjáningar (kr. 15000,00), læknis-kostnað og endurgreitt fargjald 499

Blóðrannsókn.

Framkvæmd blóðrannsókn á áfengismagni í blóði bifreiðarstjóra, sem grunaður var um að hafa verið með áhrifum áfengis við akstur bifreiðar	22, 313
Framkvæmd blóðrannsókn á manni, sem framið hafði morð	291

Borgaraleg réttindi.

Tveir menn, sem dæmdir voru sekir við 209. og 218. gr. laga nr. 19/1940, sviptir réttindum samkvæmt 68. gr. sömu laga	104
Þrír menn, sem dæmdir voru sekir við 244. gr., 248. gr. og 254. gr. laga nr. 19/1940, sviptir réttindum samkvæmt 68. gr. sömu laga	190
A hafði framið verknað, sem lýst er í 211. gr. laga nr. 19/1940, en honum eigi refsað samkvæmt 15. gr. sömu laga, heldur dæmdur til öryggisgæzlu samkvæmt 62. gr. hegningarlaganna. Var hann sviptur réttindum samkvæmt 68. gr. hegningarlaga	291
Maður, sem gerzt hafði brotlegur við 1. málsg. 142. gr. laga nr. 19/1940, sviptur réttindum samkvæmt 68. gr. sömu laga	300

Dagsektir.

A var dæmt skylt, að viðlögðum dagsektum til B, að veita B tiltekinn umferðarrétt um lóð sína	209
---	-----

Dánarbætur.

A hafði búið ógift með B í nærfellt 14 ár og átt með honum tvö börn, C og D. Ekkert benti til þess, að breyting væri í vændum á sambúð A og B. B fórst í bifreiðarslysi árið 1947. Var A talin eiga rétt til bóta úr hendi bifreiðareigandans fyrir fyrirvinnu-missi og röskun á högum samkvæmt 2. málsg. 264. gr. laga nr. 19/1940, sbr. ákvæði laga nr. 50/1946, svo og börnin C og D	214
Bifreiðarstjórinn A hafði valdið bana B með ógætilegum akstri. Börn B höfðuðu mál gegn C sem eiganda bifreiðar þeirrar, er A stjórnaði, og var C dæmt að greiða þeim dánarbætur. C höfðaði síðan mál gegn A, sem var dæmt að endurgreiða C dánarbæturnar	431

Dómar.

A höfðaði mál í héraði gegn B og krafðist m. a. viðurkenningar á heimild sinni til riftunar á kaupsamningi um íbúð vegna vanefnda B. Héraðsdómur sýknaði B af kröfu þessari, og var þeim dómi ekki áfrýjað. B höfðaði síðar mál gegn A til afhendingar á nefndri íbúð. A hafði í því máli uppi sýknukröfu, byggða á vanefndum B. Talið var, að A gæti ekki í því máli reist sýknukröfu sína á þessari málsástæðu, sem hrundið hafði verið með óáfrýjuðum dómi	365
---	-----

Dómarar.

Dómari átalinn fyrir drátt á sendingu kærumálsskjala til Hæstaréttar	1
Fógeti vittur fyrir málsmeðferð, er braut í bága við ákvæði 106., 109.—111., 114. gr., sbr. 223. gr. laga nr. 85/1936	3
Uppboðshaldari vittur fyrir málsmeðferð, er braut í bága við ákvæði IX. kafla laga nr. 85/1936, sbr. 223. gr. laganna	11
Héraðsdómur í máli A gegn B hafði verið ómerktur í Hæstarétti, þar sem gengið hafði verið fram hjá málsástæðu án þess að dæma hana. A taldi sig hafa beðið tjón af þessari yfirsjón dómara og höfðaði því mál í héraði gegn ríkissjóði til greiðslu málflutningslauna og dómgjalda í máli því, er ómerkt var. Því máli var vísað frá héraðsdómi, þar sem úrlausn um bótaskyldu ríkissjóðs vegna dómaraverka yrði ekki fengin með málsókn gegn ríkissjóði í héraði, sbr. 2. málsg. 34. gr. laga nr. 85/1936	50
Fundið að því, að héraðsdómur hafði eigi tekið fram komna frávísunarkröfu sérstaklega til úrlausnar	69
Rannsóknardómari opinbers máls þýddi framburð ákærða, er var Bandaríkjamaður, á íslenzku og síðan aftur á ensku, þegar bókun var borin undir ákærða. Ekkert var vítað um kunnáttu dómars í enskri tungu. M. a. af þessum sökum var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað heim í hérað	80
Landhelgisgæzlumenn fóru í flugvél til eftirlits. Töldu þeir samkvæmt miðunum og athugunum, er þeir framkvæmdu á flugi, að tiltekið skip hefði verið að veiðum innan landhelgislínu. Héraðsdómari lét flugvél fljúga með sig að bátum, er voru að veiðum, til þess að gera sér grein fyrir aðstöðu gæzlumanna til athugunar á bátum að veiðum	331, 337, 346, 352, 358
Fundið að því, að fógeti hafði, andstætt ákvæðum 3. málsg. 185. gr. laga nr. 85/1936, látið ódæmda málskostnaðarkröfu í lögtaкмáli	443
Fundið að því, að dómsuppsaga í skriflega fluttu máli hafði dregið úr hófi fram	487

Dómkvaðning. Sjá mat og skoðun.

Dómstólar.

A höfðaði einkamál gegn B til endurheimtu á ólöglega hárrí húsaleigu. Meðan á þeirri málssókn stóð, kærði A einnig B af sama tilefni til refsingar fyrir brot á húsaleigulögum og gerði jafnframt í kærunni kröfu um, að B yrði skyldaður til endurgreiðslu hinnar ofteknu leigu. B krafðist þá frávísunar einkamálsins, þar sem sama dómkrafa lægi fyrir öðrum hliðsettum dómi til úrlausnar. Það var eigi talið valda frávísun einkamálsins, þótt aðaldómkrafa þess hefði eftir þingfestingu verið lögð

fyrir annan dómstól til úrlausnar, enda hafði sá dómstóll ekki lagt dóm á kröfuna	1
Héraðsdómur í máli A gegn B hafði verið ómerktur í Hæstarétti, þar sem dómari hafði gengið fram hjá tiltekinni málsástæðu, án þess að dæma hana. A taldi sig hafa beðið tjón af þessari yfirsjón dómara og höfðaði því mál í héraði gegn rikissjóði til greiðslu málflutningslauna og dómgjalda í máli því, sem ómerkt var. Því máli var vísað frá héraðsdómi, þar sem úrlausn um bótaskyldu rikissjóðs vegna dómaraverka yrði ekki fengin með málssókn gegn rikissjóði í héraði, sbr. 2. málsg. 34. gr. laga nr. 85/1936	50
Talið, að A ætti skýlausan rétt til að bera undir dómstóla, hvort verið hafi skilyrði að lögum til að afskrá bifreið hans og svipta hann einkennismerki hennar	74
A höfðar mál fyrir Hæstarétti gegn rikissjóði til greiðslu skaðabóta fyrir gæzluvarðhald að ósekju, sbr. 3. gr. laga nr. 28/1893 og 32. gr. laga nr. 112/1935	427

Eftirgrennslan brota. Sbr. opinber mál.

Lögreglumenn athuga aðstæður á vettvangi, þar sem bifreiðaslys hafði orðið, þ. á. m. hemlaför bifreiðarinnar	85
Bifreiðaeftirlitsmenn gera tilraunir með bifreið, sem valdið hafði miklu slysi, m. a. til að ganga úr skugga um hemlaför eftir bifreiðina	85
Starfsmenn verðlagsstjóra vega vörur, sem seldar voru í pokum, og talið var, að væru seldar of háu verði	241
Lögreglumenn taka ljósmyndir af stað, þar sem morð hafði verið framið	291
Lögreglumenn athuga aðstæður, gera uppdrátt og mælingar á stað, þar sem dauðaslys hafði orðið	453
Lögreglumenn athuga aðstæður á stað, þar sem fjárhættuspil var haft um hönd	467

Eignarréttur.

Bóndi (A) hafði refagarð á jörð sinni og átti þar m. a. verðmætan silfurref af eldisdýrakyni, auðkenndan sérmerki. Vetur einn, síðari hluta janúarmánaðar, slapp refurinn úr haldi með einhverjum hætti, en hélt sig þó við byggð, að því er séð varð. A tilkynnti þegar hreppstjóra sínum hvarf dýrsins, og voru í samráði við hann gerðar ráðstafanir til að ná því. Um sama leyti urðu menn á bæ í næstu sveit þess varir, að dýr, er líkist ref, var þar á ferð og gekk í æti. Skotmaður (B) veitti dýrinu fyrir-sát og skaut það síðan hinn 29. janúar s. á. Kom þá í ljós, að þetta

var silfurrefur sá, er A hafði misst. Vildi A nú fá skinnið af hin-
um skotna ref, en B neitaði. Krafðist A þá þess að fá umráð
skinnsins með innsetningargerð, og var sú krafa tekin til greina,
þar sem talið var, að refurinn hefði, með tilliti til allra að-
stæðna, enn verið undirorpinn eignarrétti A, er B skaut dýrið 3

Á árinu 1925 var jörð nokkur fól til kaups. A og B voru þá með ráða-
gerðir um að þeir eða B og sonur A keyptu jörðina og gerðust
sameigendur hennar. Er til kom, var afsal fyrir jörðinni gefið
út á nafn B, en A lagði fram fé til kaupanna. B bjó síðan á
jörðinni, nytjaði hana, veðsetti, seldi hluta hennar og greiddi af
henni skatta og skyldur. Árið 1945 höfðaði A mál gegn B og
krafðist viðurkenningar á eignarrétti sínum að jörðinni í sam-
eign með B. Með tilliti til framangreindra atriða svo og þess, að
A hafðist ekkert að í málinu fyrr, var talið, að B hafi mátt ráða
af öllum síðari skiptum aðiljanna, að A væri orðinn afhuga því
að gerast sameigandi hans að jörðinni. Var kröfu A því hrundið. 41

A keypti lóð af B og samerfingjum hans árið 1920. Í árslok 1932 tók
A undir umráð sín viðbótarlóð úr túni B og samerfingjanna. Hélt
A því fram í máli, sem höfðað var árið 1946, eftir að B var látinn,
að B hefði selt sér viðbótarlóðina f. h. samerfingjanna fyrir kr.
500.00. Lagði A fram kvittun, undirritaða af B, dagsetta 18. nóv.
1932, þar sem stóð, að A hefði greitt honum nefnda fjárhæð „upp
í viðbótarlóð þá, sem ég hef selt honum.“ A gerði viðbótarlóðina
að skrudgarði sínum, ræktaði þar tré og runna og innti þessar
framkvæmdir af höndum fyrir augum B og fjölskyldu hans, án
nokkurra andmæla. Einnig lá fyrir vottorð manna um, að B hefði
verið viðstaddur, er A girti viðbótarlóðina, án þess að hreyfa
nokkrum athugasemdum. Öll þessi atriði þóttu eigi verða skýrð
á annan veg en þann, að A hefði á fyrrnefndum tíma öðlazzt eign-
arrétt að viðbótarlóðinni, þótt hann hefði vanrækt að fá skrif-
legt afsal og láta þinglýsa því. Hinsvegar þótti A eigi hafa fært
sönnur á, að andvirði lóðarinnar hefði verið að fullu greitt. C,
sem var einn samerfingja B, fékk í sinn hlut lóð úr túni þeirra
árið 1933. C seldi síðan lóð þessa D árið 1945 og var í afsali til-
tekin ákveðin stærð hennar og sýnd á meðfylgjandi uppdrætti.
Í afsali var ekki getið neinna kvaða á lóðinni nema varðandi
sameiginlega akbraut. D skoðaði lóðina og umhverfi áður en
hann keypti hana, og var litið svo á, að D hefði talið sig kaupa
lóð þá, er hann sá óbundna af umráðum og hömlum þriðja manns,
og honum hafi þá ekki verið ljóst, að hin óbundna lóð var minni
en í afsalinu greindi og sýnt var á nefndum uppdrætti. Nú kom
í ljós, að lóð D tók samkvæmt afsali og uppdrætti yfir 36,2 m² af
þeirri viðbótarlóð A, sem fyrr getur. D vildi nú helga sér þennan
hluta af lóð A, en A mótmælti harðlega. Samt hóf D árið 1946
byggingu húss og bílskúrs, eins og byggingaryfirvöld höfðu stað-

sett þau á lóðinni, tók niður girðingu A, reif upp tré og runna á lóð A og hagnýtti lóðina undir horn af húsi sínu og bílskúr og steypiti steinvegg á þeim lóðarmörkum er hann taldi vera. Ekki var talið, eins og málsatvikum var háttað, að D með traustnámi hefði öðlazz eignarrétt yfir nefndum hluta af lóð A, en eftir atvikum svo og með tilliti til þess, að A hafði vanrækt að láta skrá viðbótarlóðina hjá lóðarskráritara og þinglýsa eignarheimild að henni, þótti þó ekki sannað, að D hefði gegn betri vitund um efnisrétt sinn lagt hana undir lóð sína. Nú var talið, að það mundi hafa í för með sér mikla eyðileggingu verðmæta, ef dæmt yrði, að D væri skylt að brjóta niður mannvirki sín á lóðinni, auk þess sem staðsetning hússins og útlit mundi brjóta í bága við reglur byggingayfirvalda. Þótti því við það verða að sitja, að D héldi lóðarspildunni, en A ætti hinsvegar skaðabótakröfu á hendur D af þessum sökum 407

Embættismenn. Sjá dómara, stjórnsýslumenn.

Endurgreiðsla.

- A hafði greitt útsvar sitt í S-hreppi ótilkvaddur og fyrirvaralaust, þótt hann hefði þá fyrir meira en ári tekið sér bólfestu í R-kaupstað, þar sem hann var orðinn útsvarsskyldur. Krafa A um endurheimtu útsvarsins í S-hreppi var því ekki tekin til greina. 33
- Leigusali A hafði tekið ólöglega háa húsaleigu af leigutaka sínum, B. Var A dæmt að endurgreiða B hina ofgreiddu leigu, sbr. 13. gr. laga nr. 39/1943. 184
- A hafði verið gert að greiða útsvar til N-kaupstaðar. Fógetadómur úrskurðaði lögtak fyrir kröfunni, og skömmu síðar greiddi A kröfuna með fyrirvara um endurheimtu. A höfðaði síðan mál gegn N til endurgreiðslu útsvarsins. Þar sem þá var liðinn málshöfðunarfrestur sá, er greinir í 1. málgr. 12. gr. laga nr. 29/1885, var málinu vísað ex officio frá dómi 300
- A, sem var leigutaki hjá B, hafði greitt húsaleigu fyrirfram til ársloka, en fluttist úr íbúðinni 19. nóv. eftir kröfu B. Var B dæmt að endurgreiða A húsaleiguna frá 19. nóv. til áramóta 400
- Farmeigandinn A hafði orðið að greiða farmflytjandanum B fjárhæð í erlendri mynt til lúkningar venjulegum útgjöldum í þágu skips í hleðsluhöfn, þar sem skipstjóri neitaði að öðrum kosti að halda ferð áfram. A gerði fyrirvara um endurheimtu. Talið var, að nokkur hluti þess kostnaðar, sem A greiddi, væri ekki venjuleg umrædd gjöld, og var B því dæmt að endurgreiða A þá fjárhæð í sömu mynt og hann hafði greitt. 478

Fangelsi. Sjá refsingar.

Farmsamningur.

Farmeigandinn A gerði farmsamning við farmflytjandann B um flutning á timbri frá Halifax til Reykjavíkur. Í samningnum var m. a. tekið fram, að farmgjald skyldi greitt í reiðufé í London, er skipið færi frá Halifax, en jafnframt var A gert að inna af hendi fyrir fram, ef þess væri beiðst, nægilegt reiðufé til lúkningar venjulegum útgjöldum í þágu skipsins í hleðsluhöfn. Er hleðslu skipsins var lokið í Halifax, krafðist B greiðslu á 15600 Kanadadollara til lúkningar venjulegum gjöldum, er inna þyrfti af hendi, áður en skipið færi frá Halifax. A neitaði í fyrstu greiðslu þessari, en skipstjóri neitaði þá að halda áfram ferðinni, nema fjárhæð þessi væri greidd, og greiddi A þá fjárhæðina með fyrirvara um endurheimtu. A bauð síðar B greiðslu á farmgjaldinu í sterlingspundum gegn endurgreiðslu nefndrar fjárhæðar í dollurum, en B neitaði, og var farmgjaldið ógreitt, er skipið kom til Reykjavíkur. Hætti skipstjóri þá uppskipun farmsins, og neitaði að hefja hana aftur, þótt A byði fram fjárhæð í sterlingspundum til tryggingar greiðslu farmgjaldsins, enda neitaði skipstjóri að taka við tryggingunni. Tafðist uppskipun í marga daga af þessum sökum. — Þegar lítið var á orðalag farmsamningsins og þar eð A hafði ei leitt í ljós venjuhelgaða merkingu á slíkum ákvæðum, þótti eigi verða fullýrt, að B hefði brostið heimild til að krefjast greiðslu af A á venjulegum útgjöldum í hleðsluhöfn í gjaldeyri þess staðar. Hinsvegar þótti þóknun til kafara, andvirði vista til skipsins og andvirði kola umfram þarfir á hleðslustað og á leið þaðan til ákvörðunarstaðar eigi teljast til venjulegra útgjalda á hleðslustað og var B því dæmt að endurgreiða A það fé í Kanadadollurum. Hinsvegar var A dæmt að greiða B farmgjaldið í sterlingspundum, enda hafði A eigi sannað, að farmur hefði reynzt rýrari en farmskrár hermdu. A var eigi dæmt að greiða B neinn kostnað, sem varð af töf skipsins í Reykjavík, þar sem skipstjórinn neitaði að taka við framboðinni tryggingu, sbr. 160 gr. laga nr. 56/1914, en aftur á móti aukabiðdagagjald í samræmi við ákvæði farmsamningsins. 478

Fasteignasala.

Löggiltur fasteignasali (B) og húseigandi nokkur (A) höfðu oft rætt um sölu á húseign A. Ekki var sannað, að A hefði falið B fullt umboð til sölu á umræddri húseign, en með tilliti til þess, að B auglýsti eftir kaupanda að eigninni, að því er virtist með vitund A, og að B kom á því sambandi með A og kaupanda, sem leiddi til samninga, var B talinn eiga rétt til þóknunar úr hendi A fyrir þessi störf sín. 24

Fasteignir. Sbr. eignarréttur, landamerkjámál, lóðamerkjámál.

Árið 1938 seldi A þeim B, C, D og E hverjum fyrir sig spildu úr jarðarlandu. Fyrst seldi hann B 200 ha land nyrzt í lendunni, síðan C 30 ha land syðst, því næst D 40 ha sunnan lands B og loks E 85 ha land milli landa C og D. E seldi F síðan land sitt. Árið 1945 reis ágreiningur milli F og C um merki milli landa þeirra. Fór sá ágreiningur fyrir landamerkjadóm. Löndin liggja hlið við hlið með ákveðnum mörkum að vestanverðu, en hinsvegar eigi að austan. Samanlögð stærð allra landanna var 355 ha samkvæmt afsölum, en við mælingu kom í ljós, að öll landan, sem A átti og hann lýsti, að hann hefði selt B, C, D og E, var 362,4 ha. Þótti eðlilegast, að þessum 7,4 ha væri skipt hlutfallslega milli B, C, D og F. Var héraðsdómur því ómerktur og lagt fyrir dóminn að taka málið til löglegrar meðferðar um skiptingu landanna og ákvörðun marka. 493

Félög. Sjá hlutafélög, samvinnufélög.

Að lögum Alþýðusambands Íslands skyldu fulltrúar frá hverju sambandsfélagi mynda svonefnt fulltrúaráð í hverju kjördæmi. Fulltrúaráðið í Reykjavík annaðist kaup á tiltekinni fasteign „handa verkalýðsfélagunum“ árið 1919 og fór fram með sama hætti 1929 varðandi kaup á annarri fasteign (I). Var talið, að félag þau, er stóðu að fulltrúaráðinu á hverjum tíma, hefðu verið eigendur fasteigna þessara. Þann 12. ágúst 1940 afsöluðu þáverandi stjórnendur fulltrúaráðsins eigninni I til h/f A. Á árunum 1944—45 hófu 11 af 31 verkalýðsfélagi, er þá stóðu að fulltrúaráðinu, málssókn gegn nefndum stjórnendum fulltrúaráðsins (F) og A til ógildingar afsalsins frá 12. ágúst 1940, afhendingar eignanna, endurgreiðslu arðs og greiðslu bóta. Byggðu sækjendur (S) kröfur sínar m. a. á því, að ekki hefði verið farið að gildandi reglum um samþykkt sölunnar í fulltrúaráðinu, en samkvæmt reglum ráðsins skal kveðja til fundar með minnst sólarhrings fyrirvara í Alþýðublaðinu, og er slíkur fundur lögmætur, án tillits til fundarsóknar. Ef sérstök nauðsyn krefur, má og kveðja til fundar með skemmri fyrirvara, en hann er þá því aðeins ályktunarfær, að minnst helmingur fulltrúa sækir hann. Á lögmætum fulltrúaráðsfundi 17. apríl 1940 var samþykkt að hafa 2 umræður um nefnda sölu og tillögum um hana þá vísað til 2. umræðu. Síðar í þeim mánuði og einnig í júní s. á. var kvatt til framhaldsfundar, en fundarsókn þótti svo litil, að eigi varð af fundarhaldi. Hinn 1. júlí s. á. var auglýstur fundur þá sama kvöld, og sóttu 28 fulltrúar þann fund. Var þar m. a. samþykkt salan á I með 26 atkvæðum gegn 2. Með tilliti til ákvæða í lögum Alþýðusambandsins og reglum fulltrúaráðsins svo og venju innan ráðsins, þótti verða við það að miða, að einungis þau félag, er greitt höfðu

árgjöld til fulltrúaráðsins fyrir árið 1939, hefðu átt rétt til setu með fullum réttindum á nefndum fundi. Þeir fulltrúar töldust vera 43, og var fundurinn því talinn ályktunarfær. Auk þess var talið, að véfenging að þessu leyti væri of seint fram komin, en hún kom fyrst fram á árinu 1945 og átti S þó að vera fljótlega unnt að afla sér vitneskju um kvaðningu til fundarins og fundarsókn 255

Fiskveiðabrot. Sjá og lax- og silungsveiði.

- Varðbátur tók vélbát, sem var að ólöglegum dragnótaveiðum á Húnaflóa. Reyndist báturinn vera 1.65 sjómílu innan landhelgislínu. Skipstjóri bátsins, er játaði brot sitt, var dæmdur sekur við lög nr. 45/1937. 15
- Varðskip tók vélbát, sem var að ólöglegum dragnótaveiðum út af Hafnabergi. Reyndist báturinn vera 2,1 sjómílu innan landhelgislínu. Skipstjóri bátsins, er játaði brot sitt, var dæmdur sekur við lög nr. 45/1937. 129
- Varðskip tók vélbát, sem var ólöglegum togveiðum á Þistilfirði. Reyndist báturinn vera 4.6 sjómílu innan landhelgislínu. Skipstjóri bátsins, er játaði brot sitt, var dæmdur sekur við lög nr. 5/1920, sbr. lög nr. 4/1924. 139
- Varðskip tók vélbát, 61.71 rúmlest, sem var að ólöglegum botnvörpuveiðum út af Pétursey. Reyndist báturinn vera 1.5 sjómílu innan landhelgislínu. Talið var sannað, þrátt fyrir neitun skipstjóra, að hann hefði verið að veiðum í landhelgi, og hann því dæmdur sekur við lög nr. 5/1920, sbr. lög nr. 4/1924. 286
- Landhelgisgæzlumenn fóru í flugvél með suðurströnd Íslands og sáu þá vélbát að ólöglegum togveiðum út af Kötlutanga. Töldu þeir bátinn vera 1.8 sjómílu innan landhelgislínu. Þrátt fyrir neitun skipstjóra vélbátsins þótti sannað, að hann hefði verið að veiðum í landhelgi og honum því dæmd refsing samkvæmt 1. gr., sbr. 1. málsg. 3. gr. og 5. gr. laga nr. 5/ 1920 og lög nr. 4/ 1924. 331, 337, 346, 352, 358
- Varðskip tók vélbát, sem var að ólöglegum togveiðum á Húnaflóa. Reyndist báturinn vera 0,8 sjómílu innan landhelgislínu. Talið var sannað, að báturinn hefði verið að ólöglegum veiðum í landhelgi og skipstjóra hans því dæmd refsing samkvæmt 1. gr. laga nr. 5/1920, sbr. 1. málsg. 3. gr. sömu laga og lög nr. 4/1924. 437

Fjárhættuspil.

Veitingamaðurinn A hafði tvo spilakassa í híbýlum, sem almenn-ingur hafði aðgang að, og gaf mönnum kost á að nota þá. Fékk hann B til að gæta kassanna og greiddi honum fast kaup fyrir. Kassar þessir voru með þeim hætti, að þrjú hjól, sem voru inni í þeim, snerust, ef snúið var handfangi, sem á kassanum var, en

slikt var hægt, ef ein króna var látin í kassann. Á framhlið kassanna var talnatafla, sem sýndi, er vinningur kom, en hann gat numið frá 3—20 kr. Auk þess gat einskonar „happapottur“, sem safnaðist fyrir í kassanum, fylgt hæsta vinningi. Dómkvaddir skoðunarmenn töldu, að hrein hending réði því, hvort spilamaður hreppti vinning, en leikni spilamanns skipti ekki máli. Var A því talinn hafa gerzt brotlegur við 1. málsg. 183. gr. laga nr. 19/1940 og B við sömu lagagrein, sbr. 22. gr. sömu laga. Hlutu A og B sektarrefsingu. 467

Fjársvik.

A og B tóku sér far með leigubifreið, en hurfu síðan burtu, án þess að greiða ökugjald. Var þeim dæmd refsing samkvæmt 248. gr. laga nr. 19/1940. 190

Fógetagerðir. Sjá og dómarar, innsetningagerðir, útburðargerðir. Fógeti víttur fyrir meðferð innsetningarmáls, sem var mjög andstað ákvæðum laga nr. 85/1936 3

Fundið að því, að fógeti hafði, andstætt ákvæðum 3. málsg. 185. gr. laga nr. 85/1936, látið ódæmda málskostnaðarkröfu í lögtaks-máli. 443

Frávisun.

A krafðist frávisunar bæjarþingsmáls, bæði vegna þess, að krafist væri greiðslu hagnaðar af lögbroti svo og vegna þess, að hliðsettur dómstóll fjallaði einnig um dómkröfuna. Héraðsdómur hratt frávisunarkröfunni, og staðfesti Hæstiréttur þann úrskurð. 1

Úrlausn um bótaskyldu ríkissjóðs vegna dómaraverka verður ekki fengin með málsókn gegn ríkissjóði í héraði, sbr. 2. málsg. 34. gr. laga nr. 85/1936, og var slíku máli því vísað frá héraðsdómi 50

Máli hafði verið áfrýjað til Hæstaréttar. Málflutningsmaður áfrýjanda veitti ekki málflutningsmanni stefnda færi á að taka upp í ágríp dómsgerða þau skjöl, er hann taldi máli skipta. Var þessi málatalibúnaður fyrir Hæstarétti talinn brjóta í bág við 37. gr. laga nr. 112/1935 og málinu því vísað frá Hæstarétti. 54

A vildi koma að kröfu um skuldajöfnuð við gagnkröfu B án stefnu. Talið var, að þeirri kröfu yrði ekki komið að án stefnu, og var kröfunni því vísað frá dómi. 69

A áfrýjaði máli að fengnu áfrýjunarleyfi, sem tilskildi, að áfrýjunarstefna yrði gefin út innan 4 vikna frá dagsetningu leyfisins. Því skilyrði var ekki fullnægt og var málinu því vísað frá Hæstarétti. 115

A krafði B fjárhæðar samkvæmt reikningi C á hendur B. B sótti eigi þing í héraði, og var málinu vísað ex officio frá dómi, þar

sem eigi var sýnd heimild A til kröfugerðar þessarar	187
Útburðarmál A á hendur B var tekið fyrir í fógetadómi 14. marz, en bærjarþingsmál út af sama málsefni þingfest fyrir bærjarþingi 17. s. m. Málinu var því vísað frá bærjarþingi samkvæmt 3. málsg. 104. gr. laga nr. 85/1936.	188
A höfðaði mál gegn B og C, og var ein dómkrafa hans sú, að B og C yrði dæmt að skila D tiltekinni eign, en D var eigi sjálfstæður málsaðili. Þessari kröfu A var því vísað frá héraðsdómi.	255
A hafði verið gert að greiða útsvar í N-kaupstað. Fógetadómur úrskurðaði lögtak fyrir kröfunni og skömmu síðar greiddi A kröfuna með fyrirvara um endurheimtu. Hann höfðaði síðan mál gegn N til endurgreiðslu útsvarsins, en þá var liðinn frestur samkvæmt 1. málsg. 12. gr. laga nr. 29/1885. Málinu var því vísað ex officio frá dómi	305
A hafði krafizt uppboðs á skipi, en þeirri kröfu var synjað með úrskurði uppboðsréttar. Var sá úrskurður kærður til Hæstaréttar, sem vísaði málinu frá dómi, þar sem úrskurður uppboðshaldara um það, hvort uppboð skuli fram fara eða eigi, sætir ekki kærumeðferð, sbr. 5. lið a 198. gr. laga nr. 85/1936	436

Frestir.

Opinberu máli frestað í Hæstarétti til öflunar frekari gagna. 17, 172, 467 Skaðabótamáli frestað í Hæstarétti samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936 og aðiljum veittur kostur á að afla frekari gagna.	101
Kærumáli um málskostnað frestað ex officio í Hæstarétti samkvæmt lögjöfnun frá 2. málsg. 117. gr. laga nr. 85/1936, þar sem málinu hafði verið áfrýjað í heild	308
Héraðsdómari synjaði um frekari frest til gagnasöfnunar. Var sá úrskurður kærður til Hæstaréttar, en staðfestur þar.	311
Máli um innsetningu í sauðfé frestað ex officio í Hæstarétti og aðiljum veittur kostur á öflun framhaldsgagna.	322
Samkvæmt ákvörðun skiptaréttar skyldi fram fara opinbert uppboð á hálfu vélskipi, eign dánarbús A. B átti hinn helming skipsins. Á uppboðsþingi óskaði B eftir því að uppboðinu yrði frestað. B hafði sótt um aðstoð og skuldaskil samkvæmt lögum nr. 100/1948, en á skipinu hvíldu sameiginleg sjóveð og samningsveð fyrir miklum fjárhæðum. Ekki lá fyrir úrlausn skilaneftndar um hverja aðstoð B hlýti. Þótti því rétt að fresta nefndu uppboði, þar til sú úrlausn var fengin.	476

Fyrning kröfuréttinda.

A höfðaði á árinu 1945 mál gegn B til greiðslu skulda, sem stofnaðar voru á árunum 1925 og 1926. Voru kröfur þessar taldar niður fallnar fyrir fyrningu samkvæmt 3. gr. laga nr. 14/1905, nema	
--	--

vaxtakrafa vegna tiltekinnar skuldar, er B hafði viðurkennt fyrir málshöfðun á árinu 1945. Voru samkvæmt sömu lagagrein 4 ára vextir taldir ófyrndir.	41
A höfðaði mál á árinu 1940 gegn B og C til greiðslu skuldar samkvæmt vixli, útgefnum árið 1927. Krafa þessi var fyrnd gagnvart C, þar sem ekkert hafði orðið til að varna fyrningu. Kröfu þessari hafði hinsvegar verið lýst í þrotabú B, en skiptum þess lauk 9. marz 1936, án þess að nokkuð fengist upp í kröfuna. Krafan var því ekki talin fyrnd gagnvart B.....	487

Gagnsakir. Sjá málasmalag.

Gáleysi. Sjá saknæmi.

Gjafsókn. Gjafvörn.

Gjafsóknarhafi fyrir Hæstarétti vinnur mál sitt. Gagnaðili m. a. dæmdur til að greiða málflutningslaun skipaðs talsmanns gjafsóknarhafa í báðum dómum.	214
Gjafsóknarhafi tapaði máli og var dæmdur til að greiða gagnaðilja málskostnað. Málflutningslaun talsmanns gjafsóknarhafa dæmd úr ríkissjóði.	427
Gjafvarnarhafi fyrir Hæstarétti vann mál sitt. Gagnaðilja hans var dæmt að greiða málskostnað, þ. á m. málflutningslaun talsmanns gjafvarnarhafa.	443

Gjaldeyrismál.

Bóksalinn A keypti erlend tímarit af útlendingnum B, er var starfsmaður erlends sendiráðs hér, og greiddi andvirðið í íslenskum peningum. Þessari greiðslu þótti verða að jafna til flutnings íslenzks gjaldeyris úr landi og var A því talinn hafa gerzt brotlegur við 5. málsg. 13. gr., sbr. 22. gr. laga nr. 70/1947 og 33. gr., sbr. 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947. Hlaut A sektarrefsingu fyrir brot sitt.	222, 226
---	----------

Greiðsla.

A skuldaði B fjárhæð samkvæmt vixli, er féll í gjalddaga 31. des. 1940. A „deponeraði“ nefndri fjárhæð í Landsbanka Íslands á nafn B og var B tilkynnt það 4. okt. 1945, en B hafði eigi viljað taka við greiðslu. B höfðaði mál gegn A með stefnu 20. nóv. 1945, og var nefnd vixilskuld í varakröfu hans í því máli. Talið var, að A hefði greitt þá skuld með nefndu „depositum“, og sú dómkrafa B því ekki tekin til greina.	41
Ágreiningur varð milli byggingarmeistarans A og B, er A byggði fyrir hús, um ýmsa kostnaðarliði. M. a. krafði A B um rúmar 93 þús. kr., er hann kvaðst hafa greitt í vinnulaun við bygginguna, en eigi lágu fyrir kvittanir starfsmanna fyrir hærri	

fjárhæð en rúmum 35 þúsundum króna. Sannað var, að smíði hússins var langt komið, er A hætti þar störfum. Var því talið að A mundi hafa innt af hendi greiðslu fyrir meiri vinnu en hann gat sýnt kvittanir fyrir. Gegn andmælum B þótti þó eigi rétt að dæma honum alla þá fjárhæð, er greindi á ókvittuðum vinnulistum, og voru dregnar frá 14 þús. kr. eftir mati dómsins 365

A höfðaði á árinu 1940 mál gegn B og C til greiðslu skuldar samkvæmt vixli, útgefnum árið 1927. Í árslok 1927 hafði víxill þessi verið afhentur málflutningsskrifstofunni D til innheimtu af bankanum P. Í skilagreini fyrir innheimtu í okt. 1933 reiknaði D sér innheimtulaun af víxli þessum og þar sást einnig, að D, sem hafði fleiri innheimtur fyrir A, hafði þá greitt P hærri fjárhæð en víxilfjárhæð þessari nam. Samkvæmt þessu og þar sem A lagði eigi fram frumrit nefnds víxils í málinu, þótti verða að telja víxil þennan greiddan. 487

A höfðaði mál gegn B til greiðslu 9 þús. kr. skuldar. A hafði átt fleiri kröfur á B og fengið þær C til innheimtu ásamt fyrirnefndri skuld. Hafði C greitt A rúmar d. kr. 1500.00, sem C hafði innheimt hjá B til greiðslu skulda þessara. B tók ekki fram, að fjárhæð þessi skyldi ganga til greiðslu tiltekinna skulda. A hafði heldur eigi gert það, og þar sem eigi var vitað um stofntíma hinna einstöku krafna, þótti fjárhæð þessi eiga að ganga hlutfallslega til lúkningar 9 þús. kr. kröfunni og öðrum kröfum A. Með sama hætti var skipt fjárhæð, rúmum d. kr. 9500.00, sem A hafði fengið sem skaðabætur úr hendi C vegna mistaka við innheimtuna. 487

Gæzluvarðhald.

Gæzluvarðhald látið koma til frádráttar refsivist. 104, 190, 453
Ákærði, sem neitaði ávallt sakargiftum, var hafður í gæzluvarðhaldi meðan á rannsókn málsins stóð. Eigi þóttu efni til að láta varðhaldstímann koma til frádráttar dæmdri refsingu. 119

A var í gæzluvarðhaldi 2 daga vegna gruns um brot í símrítarastarfi. Að lokinni rannsókn lýsti dómismálaráðuneytið því, að eftir atvikum þætti ekki næg ástæða til opinberrar málshöfðunar á hendur A. Hann höfðaði þá mál gegn ríkissjóði til greiðslu skaðabóta fyrir gæzluvarðhald að ósekju. Var ríkissjóður sýknaður, þar sem algerlega þótti skorta skilyrði til þess að dæma A slíkar bætur. 427

Hafnargjöld. Sjá skattar og gjöld.

Haldsréttur.

A hafði gert samning við B um byggingu húss. Þeir sömdu einnig svo, að B fengi keypta íbúð í húsinu fyrir tiltekinn hluta kostnaðar-

verðs alls hússins. Siðar reis ágreiningur með aðiljum út af skiptum þessum, og krafðist B afhendingar nefndrar íbúðar. Talið var, að B ætti rétt til þeirrar afhendingar gegn greiðslu fjárhæðar, er B skuldaði A vegna skipta aðiljanna, en A ætti haldsrétt í íbúðinni fyrir þeirri fjárhæð. 365

Hegningarauki. Sjá refsingar 1.

Heimilishelgi.

A, sem var mjög ölvaður, réðst í óleyfi inn á heimili fyrrverandi konu sinnar, með mestu ókvæðisorðum og veittist með líkamlegu ofbeldi að móður sinni, þannig að hún hlaut mein af. Var A m. a. dæmd refsing fyrir brot á 231. gr. laga nr. 19/1940 96

Heimvísun. Sjá ómerking.

Hilming.

A og B höfðu stolið hjólbörðum og fengu C til að reyna að selja þá. Neitaði C því að hafa vitað, að um þjófstolna muni var að ræða. Talið var, að eins og á stóð hafi C eigi getað dulist, að hlutir þessir voru A og B ófrjálsir, og var C því dæmdur til refsingar fyrir brot á 254. gr. laga nr. 19/1940. 190

Hlutfélög.

Ríkisskattaneftnd lét á árinu 1945 fram fara endurskoðun á reikningum h/f S fyrir árið 1941. Kom þá í ljós, að í bókum h/f D var það félag talið eigandi allra hlutabréfa S, að nafnverði kr. 150.000.00, og hafði greitt andvirði allra bréfanna, kr. 600.000.00, úr sjóði sínum í apríl 1941. Ríkisskattaneftnd kvað upp þann úrskurð 14. des. 1945, að félagsslit hefðu orðið í h/f S í apríl 1941 og bæri því að reikna upp af nýju skatta þeirra hluthafa í S, er selt höfðu hlutabréf sín. Einn þeirra var A, og voru tekjuskattur hans, stríðsgróðaskattur og lífeyrissjóðsgjald fyrir árið 1941 því hækkuð í samræmi við úrskurð nefndarinnar. A mót-mælti skatthækkun þessari, og fór ágreiningurinn fyrir fógeta-dóm. Í samningi, er forráðamenn S gerðu 9. apríl 1941 við h/f D og 6 einstaklinga, var að visu fram tekið, að S seldi D og nefndum 6 mönnum öll hlutabréf í S, en kaupendurnir fengu þó að-eins eina tiltekna eign S, þ. e. sildarverksmiðju með búnaði, og svokallað andvirði hlutabréfanna, er ákveðið var kr. 600.000.00, var miðað við söluverð verksmiðju þessarar, það sama verð, er forráðamenn S höfðu rétt áður boðizt til að selja verksmiðjuna fyrir. Kaupendur skyldu ennfremur ganga inn í kaup á tiltekn-um munum og endurgreiða seljendum kaupverð þeirra. Undan kaupunum voru hinsvegar teknar aðrar eignir S og útistandandi skuldir, alls að fjárhæð tæpar kr. 880000.00. Þá tóku fyrri hlut-

hafar í S að sér greiðslu allra skulda þess, tæpar kr. 900000.00, enda skyldu þær vera kaupendum óviðkomandi. Seljendur framkvæmdu síðan skuldaskil á eignum þessum og skuldum. Kaupendur hófu hinsvegar sjálfstæðan rekstur í hinni keyptu verksmiðju. Að öllu þessu athuguðu þótti hið raunverulega efni sammingsins frá 9. apríl 1941 hafa aðeins verið sala á nefndri verksmiðju og jafnframt hefðu hafízt félagsslit og skuldaskil h/f S. Var A því dæmt að greiða nefndan skattaauka, enda var eigi talið, að skattayfirvöld hefðu vangeymt svo réttar ríkissjóðs, að varða ætti niðurfalli skattskyldu, sbr. 10. gr. laga nr. 20/1942 og 34. gr. laga nr. 6/1935. 228

Hlutdeild.

A starfaði að gæzlu kassa, sem voru notaðir við fjárhættuspil, og fékk kaup fyrir hjá eiganda kassanna, B. Var A dæmd refsing fyrir þessa hlutdeild sína í verknaðinum samkvæmt 1. málsg. 183. gr., sbr. 22. gr. laga nr. 19/1940. 467

Húsaleiga. Húsaleigulög.

- Leigutakinn A höfðaði mál gegn leigusalanum B til endurheimtu á ólöglega hárrí húsaleigu. B krafðist frávísunar á málinu á þeim grundvelli, að A, sem hefði framleigt hluta húsnæðisins, hefði einnig tekið of háa leigu af framleigutökum sínum, og væri því verið að krefjast dómsúrlausnar um, hvor málsaðilja ætti að njóta hagnaðar af lögbrotum sínum. Talið var, að það svipti eigi A lögvernd á kröfu sinni á hendur B, þótt A kynni að hafa tekið ólöglega háa leigu af framleigutökum sínum, og var frávísunar-kröfunni því hrundið. 1
- A var leigutaki hjá B og hafði á leigu tvö herbergi og eldhús, en B sjálfur hafði aðeins eitt herbergi til afnota. B var 64 ára að aldri, heilsuveill og ætlaði að taka dóttur sína á heimili sitt sér til umönnunar. Var talið, að B hefði brýna þörf fyrir aukið húsnæði og honum því veitt umráð annars herbergis A svo og eldhússins 78
- Leigusali (A), einhleypur maður, er hafði eitt herbergi til afnota í húsi sínu, sagði leigutaka sínum (B), sem hafði á leigu 3 herbergi og eldhús, upp leigunni og bar fyrir brýna þörf sjálfs sín af heilsufarsástæðum. Fram kom, að A hafði nokkru áður haft lausa íbúð í húsi sínu, en leigt hana þriðja manni til óákveðins tíma. Að svo vöxnu máli þótti eigi efni til að taka útbuðarkröfu A á hendur B til greina 101
- Leigusali A hafði tekið ólöglega háa húsaleigu af leigutaka sínum, B. Var A dæmt að endurgreiða B hina ofgreiddu leigu, sbr. 13. gr. laga nr. 39/1943. 184
- A hafði leigt Reykjavíkurbæ (R) húsnæði frá 15. maí 1943. Sótti

- A leiguna á skrifstofu R og fékk þá stundum greiðslu fyrir marga mánuði í einu. Í apríl 1948 skrifaði A bréf til R og krafðist þess að sér yrði framvegis færð leigan. Þessu var ekki sinnt, og krafðist A þá útburðar úr húsnæðinu. Sú krafa var ekki tekin til greina, þar sem vitað var, að framangreindur greiðslu-háttur er almennt viðhafður af hálfu R og A hafði og við það unað og engum andmælum hreyft um mörg ár 203
- A tók árið 1940 á leigu íbúð hjá B og bjó þar þangað til hann fór til útlanda árið 1943 til langdvalar þar. Áður en A fór, hafði hann samið svo við B, að A mætti framleigja íbúðina, meðan hann væri burtu. A framleigði þá C íbúðina. Í ársbyrjun 1946 fluttist C úr íbúðinni og kom þá upp ágreiningur um, hver ráðstafa ætti íbúðinni, en A var þá enn erlendis. Fór svo, að kona B, er nú hafði eignarrétt yfir íbúðinni, leigði hana D frá 1. marz 1946 til óákveðins tíma. A kom hingað til lands í árslok 1947 og krafðist þess þá, að D rýmdi íbúðina. Er D neitaði, krafðist A útburðar á D. Talið var, að útburðarkrafa þessi yrði ekki dæmd nema í sambandi við kröfu A á hendur húseiganda (konu B) um rétt A til að flytjast inn í hina umdeildu íbúð. Nauðsynlegt væri því að beina gerðinni jafnframt gegn konu B, sbr. 46. gr. laga nr. 85/1936, en þar sem svo var eigi gert, var synjað um útburðinn 236
- A hafði á leigu íbúð, 2 herbergi og eldhús, hjá B. Í heimili hjá A var í upphafi auk hans, fullorðinn sonur hans, C. Nú hafði unnusta C ásamt ungu barni þeirra flutzt í leiguíbúðina, og krafðist B þá útburðar á A. Ekki var talið, að A hefði ráðstafað leiguhúsnæði sínu ólöglega, þótt hann hefði tekið unnustu sonar síns og ungbarn þeirra til sín í íbúðina, og þar sem ekkert þótti athugavert um hegðun þessara aðilja og notkun húsnæðisins eigi meiri en eðlilegt mátti teljast, var synjað um útburðargerðina 247
- A var framkvæmdastjóri hjá verzlunarfélaginu B, er útvegaði A íbúð í húsi sínu, en húsaleiga var óákveðin. Hóf A síðan dvöl í íbúðinni 14. maí 1946, og færði hann, sem einnig var bókhaldari B, félaginu til tekna kr. 125,00 á mánuði fyrir íbúðina eftir einhliða ákvörðun sinni. Var A síðan í íbúðinni til 19. nóv. 1947, en nokkrum dögum áður óskaði B mats húsaleigunefndar á leigunni. Taldi nefndin hæfilega leigu vera rúmar 300 kr. á mánuði. Krafði B nú A mismunarins á leigunni í samræmi við matið, en A neitaði greiðslu. Samkvæmt gögnum málsins hafði B orðið kunnugt um húsaleigugreiðslur A eigi síðar en í apríl 1947. Þrátt fyrir andmæli A um greiðslu hærri húsaleigu, hófst B eigi handa um að láta meta leiguna fyrr en áður greinir. Þótti B því með tómlæti þessu hafa firrt sig rétti til frekari leigugreiðslu úr hendi A 400

- A, sem var leigutaki hjá B, hafði greitt leigu fyrirfram til ársloka, en fluttist úr íbúðinni 19. nóv. eftir kröfu B. Var B dæmt að endurgreiða A húsaleiguna frá 19. nóv. til áramóta 400
- A tók á leigu 2 herbergi og eldhús hjá B. Gerður var skriflegur leigusamningur og stóð þar m. a. prentað: „Uppsagnarfrestur er af beggja hálfu áskilinnmánuðir til 14. maí eða 1. okt. að telja. Uppsögn leigusamningsins skal vera skrifleg,“ og enn-fremur ritað með bleki: „Húsnæðið er leigt frá 1/1—44 til 1/1—49.“ Í febrúar 1949 krafðist B útburðar á A, þar sem leigutíminn væri útrunninn samkvæmt þessu síðasttalda ákvæði leigusamningsins. Talið var, að A hefði eftir orðalagi samningsins mátt ætla, að honum yrði ekki slitið nema að undangenginni uppsögn samkvæmt húsaleigulögum. Þar sem slík uppsögn hafði ekki farið fram, var krafa B eigi tekin til greina 472

Innsetningargerð.

- Bóndi (A) hafði refagarð á jörð sinni og átti þar m. a. verðmætan silfurref af eldisdýrakyni, auðkenndan sérmerki. Vetur einn, síðari hluta janúarmánaðar, slapp refurinn úr haldi, en hélt sig þó við byggð, að því er séð varð. A tilkynnti þegar hreppstjóra sínum hvarf dýrsins, og voru í samráði við hann gerðar ráðstafanir til að ná því. Um sama leyti varð þess vart á bæ í næstu sveit, að dýr, er líktist ref, gekk þar í æti. Skotmaður (B) veitti dýrinu fyrirsát og felldi það 29. jan. s. á. Var þetta silfurrefur sá, er A hafði misst. A krafðist þess að fá umráð skinnsins með innsetningargerð, og var sú krafa tekin til greina, þar sem talið var, að refurinn hefði enn verið eign A, er B skaut dýrið 3

Ítrekun.

- A var dæmdur í sekt 20. maí 1947 fyrir ólöglegar botnvörpuveiðar í landhelgi. Hann varð sekur um samskonar brot í júnibyrjun 1948 og hlaut því þá, auk sektar, varðhaldsrefsingu, sbr. 5. gr. laga nr. 45/1937 122
- A gerðist sekur um stök úr fangelsi. Hann hafði tvisvar áður gerzt sekur um samskonar brot og var refsing hans þyngd af þeim sökum 144
- A var dæmdur í sekt 2. apríl 1947 fyrir botnvörpuveiðar í landhelgi. Hann varð sekur um samskonar brot í marz 1948 og hlaut því þá, auk sektar, varðhaldsrefsingu, sbr. 5. gr. laga nr. 5/1920 .. 331
- A var dæmdur í sekt 27. febrúar 1946 fyrir botnvörpuveiðar í landhelgi. Hann varð sekur um samskonar brot í marz 1948 og hlaut því þá, auk sektar, varðhaldsrefsingu, sbr. 5. gr. laga nr. 5/1920 337

Kaup og sala.

- A hafði selt B neðri hæð tiltekins húss. Í afsalinu var og tekið fram, að B „nýtur forkaupsréttar að kjallaraíbúð í húsi sínu fyrir kr.

60—65 þúsund, er seljandi flytur úr íbúðinni, þegar lokið“ væri smíði annars tiltekings húss. Nokkru síðar var háð opinbert uppboð á kjallaraíbúð þessari, og var talið, að B ætti samkvæmt fyrrnefndu ákvæði kauprétt að kjallaraíbúðinni fyrir 65 þús. kr., enda væri kauprétturinn virkur orðinn, er fram hafði farið opinbert uppboð á eigninni 11

- Að lögum Alþýðusambands Íslands skyldu fulltrúar frá hverju sambandsfélagi mynda svonefnt fulltrúaráð í hverju kjördæmi. Fulltrúaráðið í Reykjavík annaðist kaup á tiltekinni fasteign „handa verkalyðsfélögunum“ árið 1919, og fór fram með sama hætti árið 1929 varðandi kaup á annarri fasteign (I) í Reykjavík. Var talið, að félög þau, er stóðu að fulltrúaráðinu á hverjum tíma, hefðu verið eigendur fasteigna þessara. Þann 12. ágúst 1940 afsöluðu þáverandi stjórnendur fulltrúaráðsins eigninni I til h/f A, og var kaupverð talið kr. 130400,00, en í kaupunum fylgdu kr. 30000,00 í hlutabréfum A. Á árunum 1944—45 hófu 11 af 31 verkalyðsfélagi, er þá stóðu að fulltrúaráðinu, málssókn gegn nefndum stjórnendum fulltrúaráðsins (F) og A til ógildingar nefnds afsals frá 12. ágúst 1940, afhendingar eignanna, endurgreiðslu arðs og greiðslu bóta. Byggðu sækjendur (S) kröfur sínar á því, að F hefði skort sérstakt umboð frá verkalyðsfélögunum innan ráðsins til sölunnar, að eigi hefði verið farið að réttum reglum um samþykkt sölunnar í fulltrúaráðinu og að F hefðu misfarið með umboð sitt með því að selja umrædda fasteign óhæfilega lágu verði. Talið var, að í lögum Alþýðusambandsins og gildandi reglum fulltrúaráðsins fælist fullnægjandi umboð til sölu eigna þessara, auk þess sem óátalin venja hafði myndast um slíka ráðstöfunarheimild ráðinu til handa. Þá var og talið, að samþykktin hefði verið gerð af nægilega mörgum fulltrúum í ráðinu, enda yrði gerningunum og ekki hnekktt vegna annmarka á fundarkvaðningu, þar sem vefenging var fyrst höfð uppi mörgum árum síðar. Söluverð eignanna til A var að vísu talið lágt, en þegar litið var til þess, að verkalyðsfélögin í Reykjavík áttu verulega hluti í A, er stofnað var til að reisa og reka samkomu- og skrifstofuhús fyrir alþýðusamtökin og félög þessi áttu forkaupsrétt að hlutum í A, að F hafði árið 1935 selt A verðmæta eign fyrir lágt verð, án nokkurra athugasemda, og að andmælum út af sölu þessari var fyrst hreyft 4—5 árum eftir að hún var ráðin, var vefengingarkröfu S heldur ekki sinnt á þessum grundvelli 255
- Byggingarmeistarinn A o. fl. fengu leigurétt yfir lóð í Reykjavík til að reisa þar íbúðarhús. Síðar varð samkomulag um, að A byggði íbúðarhús fyrir B á lóð þessari. Skyldi B leggja allt fé til byggingar hússins og auk þess greiða 20 þús. kr. í umsjónarlaun. A átti hinsvegar að láta í té það byggingarefni, sem hann

hafði fest kaup á, og sinna verki þessu sem aðalstörfum svo og afsala lóðarréttindunum til B, þegar það væri heimilt. Enn síðar samdist svo með aðiljum, að A yrði eigandi tiltekinna 3 herbergja íbúðar á fyrstu hæð, og átti verð hennar að vera $\frac{1}{2}$ hluti kostnaðarverðs hússins. A vann síðan að bygginu hússins, unz B neitaði að ávísá honum frekara fé til byggingarinnar. A krafðist þá afhendingar á nefndri íbúð með innsetningargerð, en þeirri beiðni hans var synjað. B höfðaði um svipað leyti mál gegn A og krafðist þess, að A yrði dæmt að gefa út afsal fyrir nefndri lóð og viðurkenndur réttur hans til riftingar á kaupsamningi aðilja um íbúðina vegna vanefnda A. Með dómi í héraði var fyrri kröfunni vísað frá dómi, en A sýknaður af riftunar-kröfunni. Þeim dómi var eigi áfrýjað. A höfðaði nú mál gegn B til afhendingar á nefndri íbúð, en B neitaði og bar fyrir sig vanefndir af hálfu A. Jafnframt höfðaði B gagnsök á hendur A til greiðslu skuldar vegna byggingar hússins. Talið var, að B gæti ekki reist sýknukröfu sína á vanefndum A, þar sem þeirri málsástæðu var hrundið með óáfrýjuðum dómi. Var B því talið skylt að afhenda A nefnda íbúð gegn greiðslu þeirrar fjárhæðar, er hann skuldaði A vegna þessara skipta aðiljanna, enda var talið, að B ætti haldsrétt í íbúðinni fyrir þeirri fjárhæð. Við útreikning þeirrar fjárhæðar var fyrst áætlað kostnaðarverð hússins, m. a. með hliðsjón af matsgerð um það efni, en A skyldi greiða $\frac{1}{5}$ hluta þess fyrir íbúð sína. Því næst var metin skuld B við A vegna byggingarinnar og hún dregin frá íbúðarverðinu, svo og með sama hætti dregnar frá áætlaðar leigutekjur fyrir íbúðina þann tíma, er A hafði eigi haft hennar not 365

Kröfuréttindi. Sjá ábyrgð, greiðsla, húsaleiga, kaup og sala, samningar, skaðabætur, tómlætisverkanir, umboð, váttrygging.

Kynferðisbrot. Sjá skírlífisbrot.

Kýrrsetning. Sjá löghald.

Kærumál.

A krafðist frávísunar bæjarþingsmáls, bæði vegna þess, að krafizt væri greiðslu hagnaðar af lögbroti svo og vegna þess, að hliðsettur dómstóll fjallaði einnig um dómkröfuna. Héraðsdómur hratt frávísunarkröfunni, og kærði A þann úrskurð til Hæstaréttar, sem staðfesti hann 1

Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936 35, 155, 158, 162, 165, 168

Héraðsdómur í máli A gegn B hafði verið ómerktur í Hæstarétti, þar sem gengið hafði verið fram hjá málsástæðu án þess að

- dæma hana. A taldi sig hafa beðið tjón af þessari yfirsjón dóm-
ara og höfðaði því mál í héraði gegn ríkissjóði til greiðslu máls-
flutningslauna og dómgjalda í máli því, er ómerkt var. Ríkis-
sjóður krafðist frávísunar málsins í héraði, en héraðsdómari
hratt þeirri kröfu með úrskurði. Sá úrskurður var kærður til
Hæstaréttar, sem felldi hann úr gildi, og vísaði málinu frá hér-
aðsdómi, þar sem úrlausn um bótaskyldu ríkissjóðs vegna dóm-
araverka yrði ekki fengin með málsókn gegn ríkissjóði í héraði,
sbr. 2. málgr. 34. gr. laga nr. 85/1936 50
- A vildi í héraði koma að kröfu um skuldajöfnuð við gagnkröfu B.
Talið var, að þeirri kröfu yrði ekki komið að án framhaldsstefnu.
Var þessari kröfu því vísað frá dómi og sú úrlausn staðfest í
Hæstarétti, en þangað hafði dómsákvæðið verið kært 69
- A höfðaði mál til að fá afhent aftur skrásetningarmarki bifreiðar,
sem hann hafði átt. Af hálfu gagnaðilja var krafizt frávísunar
málsins, en þeirri kröfu var hrundið í héraði. Sá úrskurður var
kærður til Hæstaréttar og staðfestur þar með þeim rökum, að
A ætti skýlausan rétt til að bera undir dómstóla, hvort verið
hafi skilyrði að lögum til að afskrá bifreið hans og svipta hann
einkennismerki hennar. Jafnframt var átalín ástæðulaus kæra
málsins 74
- Úrskurður héraðsdómara, sem kvað á um skyldu vitnis að staðfesta
vætti sitt með eiði, kærður til Hæstaréttar og felldur þar úr
gildi, þar sem vættið væri að sumu leyti þýðingarlaust og snerti
að sumu leyti matsatriði, sem vitninu var óskýlt að segja skoðun
sína um án dómkvaðningar 83
- Héraðsdómari vísaði máli ex officio frá dómi, þar sem ósannað var
umboð A til heimtu fjár úr hendi B. A kærði dóminn til Hæsta-
réttar, sem staðfesti hann, enda var eigi tekið tillit til nýs gagns,
er sent var Hæstarétti, og B hafði eigi haft færi á að kynna sér. 187
- Útburðarmál A á hendur B var tekið fyrir í fógétadómi 14. marz, en
bæjarþingsmál út af sama sakarefni þingfest fyrir bæjarþingi
17. s. m. Málinu var því vísað frá bæjarþingi. Sá dómur var kærð-
ur til Hæstaréttar, en staðfestur þar 188
- A hafði verið gert að greiða útsvar til N-kaupstaðar. Fógétadómur
úrskurðaði lögtak fyrir kröfunni, og skömmu síðar greiddi A
kröfuna með fyrirvara um endurheimtu. A höfðaði síðan mál
gegn N til endurgreiðslu útsvarsins, en þá var liðinn frestur
samkvæmt 1. málgr. 12. gr. laga nr. 29/1885. Héraðsdómur ví-
saði því málinu frá ex officio. Sá dómur var kærður til Hæsta-
réttar, en staðfestur þar 300
- Kærumáli um málskostnað frestað ex officio í Hæstarétti, þar sem
málinu hafði verið áfrýjað í heild 308
- Héraðsdómari hafði synjað um dómkvaðningu matsmanna með úr-
skurði, er síðan var kærður til Hæstaréttar. Sá úrskurður var

- ómerktur vegna galla um lýsingu á málsatvikum svo og var meðferð aðalmálsins ómerkt vegna skorts á leiðbeiningu af hálfu héraðsdómara, en ólögfróðir menn fluttu málið 309
- Héraðsdómari synjaði um frekari frest til gagnasöfnunar. Var sá úrskurður kærður til Hæstaréttar, en staðfestur þar 311
- A hafði borið vitni í lóðamerkjamáli. Málsaðilinn B taldi A hafa verið óstöðugan í framburði sínum og mótmælti því þess vegna að A fengi að staðfesta framburð sinn. Héraðsdómur tók þau andmæli eigi til greina. Úrskurður héraðsdóms var kærður til Hæstaréttar, sem staðfesti úrskurðinn 323
- A höfðaði mál gegn B til refsingar og greiðslu skaðabóta fyrir meiðryrði. Í málinu krafðist B þess, að utanríkisráðherra yrði dæmt skylt að afhenda til framlagningar í dómsmálinu skjöl ráðuneytisins varðandi málefni A. Þessari kröfu var synjað með úrskurði í héraði, og var sá úrskurður kærður til Hæstaréttar. Ekki þótti fullyrðandi, að eigi fælust í skjölum ráðuneytisins fræðsla, sem áhrif gæti haft á niðurstöðu dómsmálsins. Hinsvegar var talið, að í skjölunum kynnu að vera atriði, sem vörðuðu hagsmuni ríkisins og leynt ættu að fara, sbr. lögjöfnun frá 1. og 2. tl. 126. gr. laga nr. 85/1936, og þótti því rétt, samkvæmt 1. málsg. 149. gr. sömu laga, að skjölin yrðu lögð fram fyrir héraðsdómara í trúnaði og hann gegn fullkominni þagnarskyldu tæki síðan eftirrit af því úr skjölunum, sem skylt væri og heimilt að leggja fram, ef slíku væri til að dreifa, eða tæki upp úr skjölunum skýrslu um þau atriði 403
- A hafði krafizt uppboðs á skipi, en þeirri kröfu var synjað með úrskurði uppboðsréttar. Var sá úrskurður kærður til Hæstaréttar, sem vísaði málinu frá dómi, þar sem úrskurður uppboðshaldara um það, hvort uppboð skuli fram fara eða eigi, sætir ekki kærumeðferð, sbr. 5. lið a 198. gr. laga nr. 85/1936 436
- Uppboð átti að fara fram á hálfu vélskipi, eign dánarbús A. B átti hinn helming skipsins, og óskaði hann þess, að uppboðinu yrði frestað. Uppboðsréttur synjaði beiðninni, og var sá úrskurður kærður til Hæstaréttar. B hafði sótt um aðstoð og skuldaskil samkvæmt lögum nr. 100/1948, en á skipinu hvíldu sameiginleg sjóveð og samningsveð fyrir miklum fjárhæðum. Ekki lá fyrir úrlausn skilanefndar um hverja aðstoð B hlyti. Þótti því rétt að fresta nefndu uppboði, þar til sú úrlausn væri fengin .. 476

Landamerkjámál.

Árið 1938 seldi A þeim B, C, D og E, hverjum fyrir sig, spildur úr jarðarlendu. Fyrst seldi hann B land 200 ha að stærð, nyrzt í lendunni, næst C 30 ha. land syðst, því næst D 40 ha. land sunnan lands B og loks E 85 ha. land milli landa C og D. Þetta síðasttalda land seldi E síðan F. Nú reis árið 1945 ágreiningur

milli F og C um merki milli landa þeirra, og fór sá ágreiningur fyrir landamerkjadóm. Allar framangreindar landspildur liggja hlið við hlið. Að vestanverðu eru mörk þeirra ákveðin, en hinsvegar engir fastir markadeplar milli þeirra að austanverðu. Eigi var heldur í ljós leitt, að mörk hefðu með öðrum hætti verið bindandi ákveðin milli landa þessara. Samanlögð stærð hinna seldu landa var samkvæmt afsölum 355 ha. Við mælingu kom í ljós, að stærð alls þess lands, sem A lýsti að hann hefði selt B, C, D og E, var 362,4 ha. Þótti eðlilegast, að þessum 7,4 ha. væri skipt hlutfallslega milli B, C, D og F. Var héraðsdómara gert að taka málið til meðferðar samkvæmt 8. gr. laga nr. 41/1919, stefna B, C, D og F til þings og ákveða síðan mörk eftir fáanlegum gögnum og að öðru leyti eftir því sem eðlilegt og haldkvæmt teldist. Var héraðsdómur því ómerktur og málinu vísað heim til löglegrar meðferðar 493

Landhelgisbrot. Sjá fiskveiðabrot.

Lax- og silungsveiði.

- Bóndinn A hafði lagt 3 net með veiðikrókum til laxveiða í á. Veiðimálastjóri taldi veiðivél þessa brjóta í bága við ákvæði laga nr. 112/1941 og var A því kærður fyrir brot á lögnum. Í 25. gr. laganna eru króknet talin meðal leyfilegra veiðivéla, en í lögnum sjálfum er engin lýsing á krókneti. Í athugasemdum með frumvarpi að lögum um lax- og silungsveiði er hinsvegar rækilleg lýsing á krókneti ásamt uppdrætti af því, og er þar aðeins gert ráð fyrir einu neti með veiðikrók. Veiðivél A var því í meginatriðum frábrugðin veiðitæki því, sem talið var að lögin ættu við. Með notkun þessa veiðitækis var A því talinn brotlegur við 25. gr., sbr. b-lið 89. gr. laga nr. 112/1941, en með því að fullvist var talið, að A hefði framið verk sitt vegna afsakanlegrar vanþekkingar á réttarreglum, var refsing felld niður, sbr. 3. tl. 74. gr. laga nr. 19/1940 132
- A var ákærður fyrir brot á lögum nr. 112/1941. Hæstiréttur kvað upp úrskurð um, að skera skyldi úr því með matsgerð samkvæmt 84. gr. sömu laga, hvort tiltekin lögn væri í kvísl, sbr. 1. og 34. gr. laganna 202

Leiðbeiningarskylda dómara.

- Fógeti leiðbeindi eigi ólögfróðum umboðsmanni gerðarbeiðanda og gerðarþola, og hlaut hann vítur fyrir 3
- Héraðsdómari hafði vanrækt skyldu sína um að leiðbeina ólöglerðum málsaðiljum um öflun veigamikilla sakargagna. M. a. af þeim sökum var dómur og málsmeðferð ómerkt 177

Héraðsdómari hafði látið undir höfuð leggjast að leiðbeina ólöglerðum aðilja um málflutning. M. a. af þeim sökum var málsmeðferð ómerkt	308
---	-----

Leiga. Sjá húsaleiga.

Líkamsáverkar.

A var að kenna B stjórn bifreiðar á götu í kaupstað. Fataðist B þá svo stjórn bifreiðarinnar, að hún geystist í öfuga átt við það, sem til var ætlast, og lenti á tveim vegfarendum. Beið annar bana af, en hinn hlaut af mikil meiðsl. A var talinn hafa sýnt gáleysi í kennslustarfi sínu og hann því m. a. talinn sekur við 219. gr. laga nr. 19/1940	85
A, sem var mjög ölvaður, réðst inn á heimili fyrrverandi konu sinnar, veittist þar að aldraðri móður sinni, rak hnefa í siðu hennar af talsverðu afli, svo að henni varð mjög illt og hún stóð lengi á öndinni. Var hún margar vikur að jafna sig eftir árássina. A var dæmd refsing eftir 217. gr. laga nr. 19/1940	96
A og B réðust að tilefnislausu að stúlkunni C, er var á gangi á götu í kaupstað að kvöldlagi, og reyndu að draga hana að porti milli húsa. Stimpaðist hún við, en A og B slógu hana þá mörg högg í höfuðið, þannig að C hlaut mikil meiðsl af, m. a. brot á nefbeini, gervigóm o. fl. Voru A og B m. a. dæmdir til refsingar fyrir brot á 218. gr. laga nr. 19/1940	104
A ók bifhjóli eftir Suðurlandsbraut. Farþeginn B sat aftan á hjólinu. Á undan ók bifreið, sem C stýrði. A ók hratt og ógætilega, fór fram úr bifreið C á gatnamótum, sem bifreiðin beygði inn á, með þeim afleiðingum, að árekstur varð og B slasaðist illa. Brotnaði vinstri fótleggur hans og einnig hlaut hann meiðsli á höfði. A hafði eigi lögmælt réttindi til að aka bifhjóli. Var hann því m. a. talinn sekur við 219. gr., sbr. 218. gr. hegningarlaga nr. 19/1940 og hlaut varðhaldsrefsingu fyrir. Auk þess var A sviptur ökuleyfi 3 ár. C þótti hinsvegar eigi hafa sýnt slíka vangæzlu, að varðaði við ákvæði hegningarlaga	122
A stýrði áætlunarbifreið, sem var með 22 farþega, um Borgarfjörð. Er komið var nálægt hættulegri beygju vestan Gljúfurár og A ætlaði að hægja enn frekar á ferðinni, kom í ljós, að hemlar bifreiðarinnar voru óvirkir. Gat A eigi hægt ferðina nægilega og greip þá til þess ráðs að aka bifreiðinni út af veginum til að forða því, að hún félli í gljúfrið. Valt bifreiðin við, en þó eigi niður í ána, og slösuðust 11—12 farþeganna meira og minna. Aðgæzlu-skortur A var talinn samorsök slyssins og honum því dæmd sektarrefsing m. a. fyrir brot á 219. gr., sbr. 218. gr. hegningarlaga nr. 19/1940	267
B ók bifreið sinni á hægri vegarhelming og rakst þá á bifhjól, sem	

A stýrði. Hlaut A af opið beinbrot, sem erfitt reyndist að lækna.	
B var talinn eiga alla sök á slysinu og honum m. a. dæmt að greiða A bætur vegna sjúkrakostnaðar, þjáninga og óþæginda ..	326
A, er var ölvaður, fór inn í herbergi stúlkunnar B, þegar hún var háttuð, dvaldist þar í 2—3 klukkustundir, kleip hana og marði á handlegg, sneri upp á handlegginn og reif fót hennar. Þótti þetta atferli A varða við 217. gr. laga nr. 19/1940 og hlaut A 2 mánaða fangelsi fyrir brot sitt	388
A var farþegi í áætlunarbifreið, sem B átti. Bifreiðin fór út af veginum og þótti stjórnandi hennar vera samvaldur að slysinu. A meiddist svo mikið við slysið, að af hlaut 40% varanleg örorka. Var B dæmt að greiða A bætur m. a. fyrir læknskostnað, örorku og þjáningar	499

Líkur. Sbr. sönnun.

a) Í einkamálum.

Framkvæmdastjóri félags (G) pantaði oliugeyma fyrir hönd félagsins. Af hálfu stjórnanda var því neitað, að G hefði haft heimild til að gera kaup þessi. Oliugeymarnir voru sendir til félagsins, og hreyfðu stjórnendur þá engum andmælum, en við það þótti mega miða, að þeir hafi eigi síðar en um það leyti fengið vitneskju um viðskipti þessi	61
A og B höfðu búið saman ógipt frá því á árinu 1933 og þar til B fórst í ársbyrjun 1947. Áttu þau saman tvær dætur og voru að endurbæta og auka húsnæði sitt, er slysið varð. Þótti ekkert benda til þess að breyting hefði verið í vændum á sambúð A og B, og A því dæmdar fébætur fyrir framfærslumissi	214
Stjórnendur h/f A tjáðust í samningi selja B o. fl. öll hlutabréf í A, en B o. fl. fengu þó aðeins eina tiltekna eign, verksmiðju. Svonefnt andvirði hlutabréfanna var ákveðið sama verði og verksmiðjan hafði rétt áður verið fól fyrir. Aðrar verðmiklar eignir A fylgdu hinsvegar ekki með í kaupunum, þ. á. m. úti-standandi skuldir. Stjórnendur A framkvæmdu síðan skuldaskil á eignum þessum og skuldum, en B o. fl. hófu sjálfstæðan rekstur í hinni keyptu verksmiðju. Þótti verða að líta svo á, að raunverulegt efni framangreinds samnings hefði einungis verið sala á verksmiðjunni og jafnframt hefðu hafizt félagsslit og skuldaskil h/f A	228
Ekki þótti fullyrðandi, að í skjölum, sem krafizt var framlagningar á, fælist ekki fræðsla, sem áhrif gæti haft á málsúrslit. Var því kveðið á um skyldu til að leggja fram skjölin	403
A taldi B hafa selt sér lóð, en B var látinn, er til ágreinings kom. A hafði í höndum kvittun frá B fyrir fjárhæð upp í lóðarverð, og var kvittunin dagsett á þeim tíma, er sala átti að hafa farið fram. A hagnýtti sér lóðina fyrir augum B og fjölskyldu hans	

um árábil, án nokkurra athugasemda, og vottorð manna, er girtu lóðina, greindi, að B hefði þá verið viðstaddur og engum andmælum hreyft. Þótti verða við það að miða, að B hefði selt A umrædda lóð 407

b) *I opinberum málum.*

A og B réðust að stúlkunni C, sem var ein á gangi að kvöldlagi og ætluðu að leiða hana að dyrum, er lágu inn í garð að húsbaki. C veitti mótspyrnu, og börðu A og B hana þá og veittu áverka, hröktu hana á undan sér alllangan spöl, unz D kom á vettvang, en A og B flýðu þá. Talið var, að stimpingar A og B við C, átök og önnur meðferð á henni hafi stafað af lostasemi svo og reiði vegna mótþróa hennar. Voru A og B því taldir brotlegir við 209. og 218. gr. laga nr. 19/1940 104

Konan A fannst árla morguns liggjandi mikið meidd á mótum Rauðarárstígs og Laugavegs í Reykjavík. Lézt hún skömmu síðar af völdum slyssins, en gat eigi áður skýrt frá aðdraganda þess. Sannað var, að A hafði verið allölvuð á ferli um bæinn nefnda nótt og síðari hluta næturinnar verið með B og félagi hans í bifreið B. B lét síðan A fara gegn vilja hennar úr bifreiðinni sunnanvert við Laugavegin rétt austan við Rauðarárstíg. Eftir það ók B yfir Rauðarárstígin, staðnæmdist aðeins vestanvert við gatnamótin, tók þar upp stúlku, beygði síðan aftur á bak suður Rauðarárstíg og þaðan aftur norður götuna og austur Hverfisgötu. Eitt vitni sá manneskju ganga í áttina að Rauðarárstíg frá þeim slóðum, er A fór úr bíl B, rétt áður en B beygði aftur á bak. Þegar hér við bættist, að þessi atvik gerðust á þeim tíma, sem líklegast þótti, að slysið hefði gerzt og öll ummerki á staðnum bentu til þess, að A hefði orðið fyrir afturhluta á bifreið, sem ekið var með sama hætti og fyrr greinir um bifreið B, og að A hefði síðan dregizt með bifreiðinni þvert yfir Laugavegin, þótti nægilega sannað, að B hefði orðið samvaldur að slysinu með ógætilegum akstri. Þrátt fyrir samtök B og vitna, sem voru með honum í bifreiðinni, um rangan framburð fyrir dómi um málsatvik, þótti hinsvegar ekki nægilega sannað gegn neitun B, að hann hefði orðið slyssins var 453

Lóðamerkjadómur.

Mál til viðurkenningar á umferðarrétti um lóð 209
Mál til ákvörðunar lóðamerkja, um brottnáð mannvirkja o. fl. 407

Lóðamerkjamál.

A hafði keypt lóð í kaupstað af B og samerfingjum hans á árinu 1920. Síðast á árinu 1932 tók A undir umráð sín viðbótarlóð úr túni B og samerfingjanna. Hélt A því fram í máli, sem höfðað

var árið 1946 eftir að B var látinn, að B hefði selt sér viðbótarlóðina f. h. samerfingjanna fyrir kr. 500.00. Lagði A fram kvittun, undirritaða af B, dagsetta 18. nóv. 1932, þar sem stóð, að A hefði greitt honum nefnda fjárhæð „upp í viðbótarlóð þá, sem ég hef selt honum.“ A gerði viðbótarlóðina að hluta af skruðgarði sínum, ræktaði þar tré og runna, og þessar framkvæmdir innti A af höndum fyrir augum B og fjölskyldu hans, án nokkurra andmæla. Einnig lá fyrir vottorð manna um, að B hefði verið viðstaddur, er A girti viðbótarlóðina, án þess að hreyfa nokkrum athugasemdum. Öll þessi atriði þóttu eigi verða skýrð á annan veg en þann, að B hefði selt A nefnda viðbótarlóð, þótt A skorti þinglýsta eignarheimild, en hinsvegar brýsti sönnur á, að andvirði lóðarinnar væri að fullu greitt. C, sem var einn samerfingja B, fékk í sinn hlut lóð úr túni samerfingjanna árið 1933, og var lóðin í afsali til D, sem C seldi lóðina árið 1945, talin vera 545,7 m², „eins og hún er sýnd á uppdrætti, samþykktum á fundi byggingarnefndar Reykjavíkur 14. maí 1945.“ Í afsalinu var og sagt, að lóðin væri kvaðalaus að öðru leyti en því, að sameiginleg akbraut fyrir hana og aðliggjandi lóðir lægi að nokkru um hana. D skoðaði lóðina áður en hann keypti hana og sá þá umhverfi hennar, þ. á m. skruðgarð A. Var talið, að D hafi talið sig vera að kaupa lóð þá, er hann sá óbundna af umráðum og hömlum þriðja manns og að honum hafi þá ekki verið ljóst, að hin óbundna lóð var minni en í afsalinu greindi og sýnt var á nefndum uppdrætti. Eins og atriðum þessum var háttað, var D ekki talinn hafa með traustnámi öðlazzt rétt til hluta af skruðgarði A, en í ljós kom, að lóð D tók samkvæmt afsali og uppdrætti yfir 36,2 m² af þeirri viðbótarlóð A, sem fyrr getur. D vildi nú helga sér þennan hluta af lóð A, en A mótmælti harðlega. Samt hóf D 23. apríl 1946 byggingu húss og bílskúrs, eins og byggingaryfirvöld höfðu staðsett þau á lóðinni, tók niður girðingu A, reif upp tré og runna á lóð A og hagnýtti lóðina undir horn af húsi sínu og bílskúr og steypiti steinvegg á þeim lóðamörkum, er hann taldi vera. Þegar litið var til málsatvika svo og þess, að A hafði vanrækt að láta skrá viðbótarlóðina hjá lóðaskrárritara og þinglýsa eignarheimild sinni að henni, þótti eigi talið sannað, að D hefði gegn betri vitund um efnisrétt sinn lagt hana undir lóð sína. Nú var talið, að það mundi hafa í för með sér mikla eyðileggingu verðmæta, ef D yrði dæmt að brjóta niður mannvirki þau, er hann hafði þar gert, auk þess sem staðsetning hússins og útlit mundi þá og brjóta í bága við reglur byggingaryfirvalda bæjarins. Þótti því við það verða að sitja, að D héldi lóðarspildunni, en A ætti hinsvegar skaðabótakröfu á hendur D af þessum sökum með lögveðsrétti í húseign D

Læknar.

Í lögregluréttarprófum út af grun um ólöglegar fóstureyðingar bar læknir nokkur sem vitni, að honum væri kunnugt um, að fóstri konu einnar í læknishéraði hans hefði verið eytt ólöglega og að hann vissi bæði um nafn hennar og læknis þess, er hún hefði tjáð, að eytt hefði fósturin, en læknirinn neitaði að skýra frá nöfnum þeirra og bar fyrir sig ákvæði 10. gr. laga nr. 47/1932 um þagnarskyldu lækna. Lækninum var talið óskýlt að gefa vitnaskýrslu um þetta efni, þar sem honum hafði verið trúað fyrir nefndri vitneskju í læknisstarfi og, eins og á stóð, væri ekki nægilega rík þjóðfélagsleg nauðsyn til að rjúfa þetta trúnaðarsamband sjúklings við lækni sinn.	10
Læknir skoðar lík, og skýrir frá dánarorsök manns, sem farizt hafði í bifreiðarslysi.	85, 148, 453
Læknir lýsir meiðslum og skýrir frá batahorfum manns, er hlaut meiðsl í bifreiðarslysi.	85, 499
Læknir lýsir meiðslum konu, er varð fyrir árás.	104, 388
Geðveikralæknir framkvæmir rannsókn og lætur uppi álit um andlega heilsu ákærða.	104
Landlæknir lætur uppi álit um, hverjar vörur teljist vera lyfjavörur	241
Læknir lýsir meiðslum, er maður hlaut í bifreiðarslysi.	267
Læknir skoðar lík og skýrir frá dánarorsök barns, sem myrt hafði verið.	291
Læknir lýsir áverkum mæðgna, er orðið höfðu fyrir líkamsárás. ..	291
Læknir lætur uppi álit, hvort blóð á hnífsblaði sé úr tilteknu barni	291
Tryggingaryfirlæknir metur örorku manns, er meiðst hafði í bifreiðarslysi.	326, 499
Læknir skoðar hár og ullartægju, sem fannst á botni bifreiðar, og lætur uppi álit, hvort hárið og tægjan væru frá konu, sem beðið hafði bana í bifreiðarslysi	453

Læknaráð.

Hæstiréttur leitar umsagnar læknaráðs um andlega heilsu ákærða.	172
Læknaráð lætur uppi álit um andlega heilsu ákærða.	291

Lög. Lögskýring.

Af lögum nr. 14/1948 og forsoðu þeirra varð ekki ráðið með öruggri vissu, að þeim væri ætlað að ná til fésekta, sem miðaðar eru við gullkrónur. Sekt skipstjóra, sem gerzt hafði brotlegur við lög nr. 45/1937, var því einungis ákveðin samkvæmt þeim lögum.	15, 129, 286
Eðlilegastur skilningur á 37. gr. laga nr. 112/1935 um ágripssgerð þótti vera sá, að sækjandi máls taki upp í ágrip í samráði við verjanda og kosti fjölritun á þeim skjölum, sem hann metur nauðsyn-	

- leg til að málið verði réttilega dæmt í Hæstarétti, og að sækjandi veiti jafnframt verjanda kost á því að koma að í ágripinu og kosta fjölrítun á þeim frekari skjölum, sem verjandi telur nauðsynleg sínum málstað til framdráttar. 54
- Máli frestað ex officio í Hæstarétti samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936 101, 322
- Bóndinn A var kærður fyrir að hafa brotið ákvæði laxveiðilaga með notkun þriggja króknetja. Í 25. gr. laga nr. 112/1941 er eigi lýsing á krókneti, en í athugasemdum með lagafrumvarpinu er hinsvegar nákvæm lýsing á slíku veiðitæki ásamt uppdrætti af því, og er þar aðeins gert ráð fyrir einu neti með veiðikrök. Talið var, að lögin ættu við slíka veiðivél, og var A því talinn brotlegur við 25. gr. laganna. Vegna afsakanlegrar vanþekkingar á réttarreglum var refsing þó felld niður. 132
- Samkvæmt 1. málsg. 31. gr. laga nr. 100/1948, sem tóku gildi 1. jan. 1949, skyldi greiða gjald í ríkissjóð, 20% af matsverði bifreiða, sem gengu kaupum og sölum innanlands. A keypti bifreið 13. ágúst 1948 og varð þá eigandi hennar, en hinsvegar var bifreiðin ekki skráð hjá lögreglustjóra á nafn A fyrr en 12. jan. 1949. Talið var, að með því að umræddur skattur var lagður á sölu bifreiða, bæri að miða gjaldskylduna við þann tíma, er sala fór fram. Þar sem lög nr. 100/1948 höfðu þá ekki tekið gildi, hafi salan því verið skattfrjáls. Samkvæmt 3. málsg. 31. gr. sömu laga skyldi lögreglustjóri innheimta skattinn um leið og skrásetningin færi fram. Þetta ákvæði var aðeins talið lúta að innheimtu skattgjaldsins, en ekki haggja þeirri reglu 1. málsg., að skatturinn miðist við sölutíma, og skipti skrásetningartíminn því eigi máli um skattskylduna. 205
- Konan A og maðurinn B höfðu búið saman ógipt frá því á árinu 1933, þar til B fórst í bifreiðarslysi í ársbyrjun 1947. Ekkert var fram komið, er benti til þess, að breyting væri í vændum á sambúð þessari. Þótti A því eiga rétt til bóta fyrir missi framfærslu vegna dauða B samkvæmt 2. málsg. 264. gr. laga nr. 19/1940 og var sá skilningur talinn hafa stuðning í ákvæðum laga nr. 50/1946. Við ákvörðun bóta var þó til þess litið, að sambandi A og B varð eigi að fullu jafnað til hjúskapar. 214
- Bóksalinn A keypti erlend tímarit af útlendingnum B, er var starfsmaður erlends sendiráðs hér, og greiddi andvirðið í íslenskum peningum. Þessari greiðslu þótti verða að jafna til flutnings íslensks gjaldeyris úr landi, og var A því talinn hafa gerzt brotlegur við 5. málsg. 13. gr., sbr. 22. gr. laga nr. 70/1947 og 23. gr., sbr. 39. gr. reglugerðar nr. 82/1947 222, 226
- 31 stéttarfélag mynduðu svonefnt fulltrúaráð verkalýðsfélaga í kaupstað, og áttu félögin m. a. fasteignir. 11 af félögum þessum ákváðu að höfða mál gegn fyrrverandi stjórnendum fulltrúa-

ráðsins vegna sölu á tiltekinni fasteign verkalýðsfélaganna. Þrátt fyrir ákvæði 46. gr. laga nr. 85/1936 var talið, að þessi 11 félög gætu leitað dóms fyrir sig um kröfur þeirra um ógildingu afsals, endurgreiðslu arðs og greiðslu skaðabóta.	255
Kærumáli frestað í Hæstarétti samkvæmt lögjöfnun frá 2. málsgr. 117. gr. laga nr. 85/1936 vegna áfrýjunar aðalmálsins.	308
Talið var, að í skjölum utanríkisráðuneytisins varðandi málefni A, kynnu að vera atriði, sem vörðuðu hagsmuni ríkisins og leynt ættu að fara, sbr. lögjöfnun frá 1. og 2. tl. 126. gr. laga nr. 85/1936. Þótti því rétt, að skjöl þessi yrðu lögð fyrir héraðsdómara í samræmi við ákvæði 1. málsgr. 149. gr. sömu laga.	403

Löghald.

A lét framkvæma löghaldsgerð hjá B til tryggingar skaðabótakröfum. Var sú löghaldsgerð staðfest með dómi í eftirfarandi málsókn.	431
---	-----

Lögreglumenn.

Fundið að því, að lögreglumaður, sem hafði handtekið kærða og kært hann, var látinn vera þingvottur við próf í máli hans.	250
--	-----

Lögreglusamþykktir.

Bifreiðarstjóri dæmdur sekur við 43. gr., sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930, þar sem hann hafði eigi lögboðin ljós á bifreið sinni.	22
A var dæmdur sekur við 4. gr. og 7. gr., sbr. 97. gr. lögreglusamþykktar fyrir Akureyrarkaupstað nr. 9/1934, þar sem hann truflaði húsfrið og var ölvaður á almannafæri.	96
Stjórnandi bifhjóls dæmdur sekur við 32. gr. og 45. gr., sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930, þar sem hann ók fram úr bifreið á gatnamótum og ók bifhjóli, án þess að hafa til þess lögmælt réttindi.	122
Bifreiðarstjóri dæmdur sekur við 36. gr., sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930, þar sem hann gaf eigi merki um, að hann sveigði bifreið sinni inn á hliðarveg.	122
A dæmdur sekur við 7. gr., sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930, þar sem hann olli óspektum á almannafæri.	190
Bifreiðarstjóri dæmdur sekur við 28. gr., sbr. 96. gr. lögreglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930, þar sem hann sinnti eigi stöðvunarmerki lögregluþjóns.	313
Bifreiðastjóri dæmdur sekur við 34. gr., sbr. 102. gr. lögreglusamþykktar fyrir Skagafjarðarsýslu nr. 71/1937, þar sem hann var ölvaður við bifreiðarstjórn.	315
Bifreiðarstjóri dæmdur sekur við 46. gr. og 28. gr., sbr. 96. gr. lög-	

reglusamþykktar fyrir Reykjavík nr. 2/1930, þar sem hann ók hratt og ógætilega um götur borgarinnar og sinnti eigi stöðvunarmerkjum lögregluþjóna	318
---	-----

Lögtak.

A hafði verið gert að greiða útsvar til N-kaupstaðar. Fógetaréttur úrskurðaði lögtak fyrir kröfunni, og skömmu síðar greiddi A kröfuna með fyrirvara um endurheimtu. A höfðaði síðan mál gegn N til endurgreiðslu útsvarsins. Þar sem þá var liðinn málshöfðunarfrestur sá, er greinir í 1. málsg. 12. gr. laga nr. 29/1885, var málinu vísað ex officio frá dómi	300
---	-----

Lögveðréttur.

A átti skaðabótakröfu á hendur B, sem hafði byggt hluta af húsi sínu á lóð A, og valdið spjöllum á lóðinni. Var tekið fram í dómi, að A ætti lögveð í umræddri fasteign B til tryggingar skaðabótakröfunni.	407
--	-----

Lögvilla.

Bóndinn A hafði lagt þrjú net með veiðikrókum til laxveiða í á. Var hann kærður fyrir notkun netjanna. Í 25. gr. laga nr. 112/1941 eru króknet talin meðal leyfilegra veiðivéla, en í lögnum sjálfum er engin lýsing á slíku neti. Í athugasemdum með frumvarpi að lögum um lax- og silungsveiði er hinsvegar rækileg lýsing á krókneti ásamt uppdætti af því, og er þar aðeins gert ráð fyrir einu neti með veiðikrók. Talið var, að lögin ættu við slík veiðitæki, og var A því talinn hafa brotið 25. gr. laxveiðilaganna með notkun hinna þriggja króknetja. Hins vegar var talið fullvíst, að A hefði framið verk sitt vegna afsakanlegrar vanþekkingar á réttarreglum, og refsing því felld niður, sbr. 3. tl. 74. gr. laga nr. 19/1940.	132
---	-----

Málasamlag.a) *Einkamál.***I. Kröfusamlag.****1. Kröfusamlag af hálfu sækjanda:**

A höfðar mál gegn B til greiðslu fjárhæðar vegna ýmiskonar skuldaskipta.	41, 447
Sækjendur máls krefjast ógildingar afsals, afhendingar eigna, endurgreiðslu arðs og skaðabóta úr hendi verjenda.	255
A höfðar mál gegn B til greiðslu farmgjalds, aukabiðdagagjalds, tryggingariðgjalda og skaðabóta.	478

2. Gagnkröfur.

Dómi áfrýjað af hendi beggja aðilja.	41, 66, 172, 181, 184, 209, 214, 326, 365, 478, 499
---	---

II. Aðiljasamlag.

1. Sóknaraðilja.

- 11 verkalýðsfélög sækja saman stjórn fyrrverandi fulltrúaráðs verkalýðsfélaga svo og kaupanda eigna til ógildingar afsals, afhendingar eigna, endurgreiðslu arðs og bótagreiðslu. 255

2. Varnaraðilja.

- Fyrrverandi stjórnendur fulltrúaráðs verkalýðsfélaga, er staðið höfðu að sölu eigna þess, svo og kaupandinn sóttir saman til að þola ógildingu afsals, afhendingu eigna, endurgreiðslu arðs og greiðslu skaðabóta. 255

b) *Opinber mál.*

1. Aðili ákærður fyrir fleiri brot en eitt 22, 85, 96, 104, 119, 122, 148, 190, 267, 300, 313, 315, 318, 388, 453

2. Fleiri en einn aðili ákærður í sama máli:

- Tveir menn sóttir saman fyrir ærumeiðingar um héraðs-sáttasemjara í bréfi, sem þeir höfðu undirritað. 19
- Ökukennari og nemandi hans sóttir saman fyrir brot á hegningarlögum og bifreiðarlögum 85
- Tveir menn sóttir saman fyrir brot á hegningarlögum, áfengislögum og lögreglusamþykkt. 104
- Tveir menn sóttir saman fyrir brot á hegningarlögum, bifreiðalögum, umferðarlögum og lögreglusamþykkt. 122
- Tveir fangar struku saman úr fangelsi og voru þeir sóttir saman til refsingar fyrir það brot. 144
- Þrír menn sóttir saman fyrir brot á hegningarlögum, áfengislögum, bifreiðalögum og lögreglusamþykkt. 190
- Tveir menn sóttir saman, annar fyrir brot á áfengis- og bifreiðalögum, hinn fyrir rangan framburð í opinberu máli gegn hinum fyrrnefnda. 300

Málflutningsmenn. Sjá og málflutningsþóknun.

- Málflutningsmaður áfrýjanda í Hæstarétti veitti ekki málflutningsmanni stefnda færi á að taka upp í ágríp dómsgerða þau skjöl, er hann taldi máli skipta. Var málatilbúnaður þessi talinn brjóta í bága við 37. gr. laga nr. 112/1935, málinu vísað frá Hæstarétti og málflutningsmaður áfrýjanda víttur fyrir þessa framkomu sína. 54
- Hæstaréttarlögmaður víttur fyrir vangæzlu um útgáfu áfrýjunarstefnu, er olli hættu á því, að umbjóðandi hans missti færi á að bera mál hans undir Hæstarétt. 110, 115
- Fundið að því, að málflutningsmenn höfðu dregið mál úr hófi fyrir Hæstarétti. 487

Málflutningsþóknun.

- A leitaði til hæstaréttarlögmannsins B, er fram fór yfirmat á jörð A vegna eignarnáms á henni. Var B talinn eiga rétt til hæfilegrar þóknunar fyrir málflutningsstarf sitt fyrir matsnefndinni. Var sú fjárhæð metin af dóminum með tilliti til þess starfs, er B innti af hendi í þágu A, svo og þeirra hagsmuna, er yfirmatið fjallaði um. 66

Málflutningur.

- Málsástæða, er fram kom í skjölum máls, en ekki hafði verið hreyft í málflutningi, lögð til grundvallar úrlausn máls samkvæmt 113. gr. laga nr. 85/1936. 61
- Málsástæða, sem ekki hafði verið hreyft í héraði, eigi tekin til álita gegn andmælum gagnaðilja 184
- Sóknaraðili kærums máls sendi Hæstarétti nýtt málsskjal, sem varnaraðili hafði eigi haft færi á að kynna sér. Var ekki tekið tillit til þess skjals við úrlausn málsins. 187
- Mál flutt skriflega í Hæstarétti samkvæmt 2. tl. 38. gr. laga nr. 112/1935. 400

Málshöfðun.

- Héraðsdómari tilkynnti A, að mál yrði höfðað gegn honum fyrir brot á 23. gr. bifreiðalaga, án frekari skýrgreiningar á kröfum, ákærvaldsins, broti A eða refsíðkvæðum. Þessi málshöfðun þótti svo andstæð réttum reglum, að m. a. af þeim sökum var héraðsdómur ómerktur 250
- 31 stéttarfélag mynduðu svonefnt fulltrúaráð verkalýðsfélaga í kaupstað, og áttu félögin m. a. fasteignir, 11 af félögum þessum ákváðu að höfða mál gegn fyrrverandi stjórnendum fulltrúaráðsins vegna sölu á tiltekinni fasteign verkalýðsfélaganna. Þrátt fyrir ákvæði 46. gr. laga nr. 85/1936 var talið, að þessi 11 félög gætu leitað dóms fyrir sig um kröfur þeirra um ógildingu afsals, endurgreiðslu arðs og greiðslu skaðabóta. 255
- A hafði verið gert að greiða útsvar til N-kaupstaðar. Fógetadómur úrskurðaði lögtak fyrir kröfunni, og skömmu síðar greiddi A kröfuna með fyrirvara um endurheimtu. A höfðaði síðan mál gegn N til endurgreiðslu útsvarsins. Þar sem þá var liðinn málshöfðunarfrestur sá, er greinir í 1. málsg. 12. gr. laga nr. 29/1885, var málinu vísað ex officio frá dómi 300

Málkostnaður. Sbr. gjafsókn, ómaksbætur.

a) Í einkamálum.

1. Málkostnaður látinn falla niður:
- Áfrýjandi, er vann mál, krafðist ekki málkostnaðar og var hann því látinn niður falla. 33

Áfrýjandi tapaði máli, en var þó eigi dæmt að greiða málskostnað.	35, 69, 203, 228, 255, 474, 487
Varnaraðili, sem vann mál sitt, krafðist eigi málskostnaðar, og var hann því látinn niður falla.	74, 187, 436
Áfrýjandi vann mál að verulegu leyti, en málskostnaður var þó látinn niður falla	78, 200, 403, 423, 476
Dómur og málsmeðferð ómerkt. Stefndu kröfðust eigi málskostnaðar og var hann því felldur niður.	136
Dómur og málsmeðferð ómerkt. Málskostnaður fyrir Hæstarétti látinn niður falla.	417, 493
2. Aðilja, sem áfrýjaði dómsathöfn til breytinga og fékk kröfur sínar teknar til greina að meira eða minna leyti, dæmdur málskostnaður.	3, 24, 205, 447, 487
3. Aðili, sem tapaði máli að mestu leyti eða öllu, dæmdur til að greiða málskostnað. 1, 11, 27, 54, 61, 83, 101, 110, 141, 155, 158, 162, 165, 168, 188, 209, 236, 247, 253, 305, 308, 311, 323, 343, 431, 443, 472	
4. Áfrýjandi tapaði máli að verulegu leyti, en var þó, með tilliti til málavaxta, dæmdur málskostnaður úr hendi gagnaðilja fyrir báðum dómum	407
5. Gjafsóknarmál: Áfrýjandi, sem hafði gjafsóknarleyfi, vann mál sitt, og var gagnaðilja dæmt að greiða áfrýjanda málskostnað fyrir báðum dómum, en verulegur hluti málskostnaðar skyldi renna í ríkissjóð og til talsmanna áfrýjanda.	214
Gjafsóknarhafi tapaði máli og var dæmt að greiða gagnaðilja málskostnað. Málflutningslaun talsmanns gjafsóknarhafa voru dæmd úr ríkissjóði.	427
6. Ómerkingardómar: Dómur og málsmeðferð ómerkt. Stefndu kröfðust eigi málskostnaðar og var hann því felldur niður.	136
Dómur og málsmeðferð ómerkt. Áfrýjanda dæmdur málskostnaður fyrir Hæstarétti.	177
Dómur og málsmeðferð ómerkt. Málskostnaður fyrir Hæstarétti látinn niður falla.	417, 493
7. Aðalsök og gagnsök: A höfðaði mál í héraði gegn B, aðallega til viðurkenningar á eignarrétti á jörð, en til vara til greiðslu fjárhæðar vegna ýmissa skuldaskipta aðiljanna. Í héraði var B sýknaður af aðalkröfu A, varakrafa hans tekin til greina að litlu leyti og málskostnaður þar felldur niður. Báðir áfrýjuðu, en málalok urðu svipuð í Hæstarétti. Málskostnaður í báðum dómum var látinn niður falla.	41
A höfðaði mál gegn B til greiðslu málflutningsþóknunar. Í héraði var A dæmd tiltekin fjárhæð ásamt málskostnaði. Báðir	

aðiljar áfrýjuðu héraðsdómi. Urðu úrslit í Hæstarétti þau, að krafa A var lækkuð og málskostnaður í báðum dómum látinn niður falla	66
A höfðaði mál gegn B til greiðslu skaðabóta. Báðir aðiljar áfrýjuðu héraðsdómi. Í Hæstarétti var A dæmd hærri fjárhæð en ákveðin var í héraði, svo og málskostnaður fyrir báðum dómum.	172
A höfðaði mál gegn B og C til greiðslu skaðabóta. Sök var skipt í héraðsdómi þannig, að B og C var dæmt að greiða A $\frac{2}{3}$ hluta tjóns, auk málskostnaðar. Báðir aðiljar áfrýjuðu. Héraðsdómur var staðfestur, en málskostnaður fyrir Hæstarétti látinn niður falla.	181
A höfðaði mál gegn B til endurheimtu ofgreiddrar húsaleigu, og var krafa A tekin til greina í héraði, svo og málskostnaðarkrafa hans. Báðir áfrýjuðu. Hæstiréttur staðfesti héraðsdóm og dæmdi B til greiðslu málskostnaðar fyrir Hæstarétti.	184
A höfðaði mál gegn B til greiðslu skaðabóta vegna bifreiðarslyss og voru A dæmdar bætur í héraði. Báðir áfrýjuðu málinu til Hæstaréttar, sem lækkaði bæturnar til A lítilla. B var dæmt að greiða A málskostnað fyrir báðum dómum. ...	326, 499
A höfðaði mál gegn B til afhendingar á íbúð í húsi, er A hafði byggt fyrir B. B höfðaði gagnsök á hendur A til greiðslu ýmissa kostnaðar í sambandi við skipti aðiljanna. A var dæmdur réttur til íbúðarinnar gegn greiðslu fjárhæðar, sem ákveðin var m. a. með uppgjöri á fjárskiptum aðilja, og voru þá kröfur B teknar að nokkru til greina. Málskostnaður var látinn niður falla í báðum dómum.	365
A höfðaði mál gegn B til greiðslu farmgjalds, aukabiðdaggjalds og skaðabóta. Kröfur A voru teknar til greina að nokkru leyti. B höfðaði gagnsök til endurheimtu á ofgreiddum útgjöldum á hleðslustað, og var sú krafa hans tekin til greina að nokkru leyti. Málskostnaður var látinn niður falla í báðum dómum.	478
8. Málskostnaðarákvæði héraðsdóms kært til Hæstaréttar samkvæmt 186. gr. laga nr. 85/1936.	35, 155, 158, 162, 165, 168

b) Í opinberum málum.

1. Aðili dæmdur sekur:

Einn aðili sakfelldur og dæmdur til greiðslu alls sakarkostnaðar.

8, 15, 22, 56, 85, 96, 119, 123, 129, 132, 139, 148, 222, 226, 241, 267, 286, 291, 313, 315, 318, 331, 337, 346, 352, 358, 382, 388,

437, 453

Fleiri en einn aðili sakfelldur og dæmt að greiða allan sakarkostnað in solidum.

19, 104, 144, 190, 300, 440, 467

2. Aðili sýknaður og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð 10, 85, 152
 3. Héraðsdómur ómerktur og sakarkostnaður lagður á ríkissjóð.
 80, 250

Málsmeðferð. Sbr. opinber mál.

Fundið að því, að dráttur hafði orðið á því að senda skjöl kærumáls til Hæstaréttar.	1
Fundið að því, að fógæti hafði eigi gætt ákvæða 106., 109.—111., 114. gr., sbr. 223. gr. laga nr. 85/1936.	3
Fundið að því, að uppboðshaldari gætti eigi ákvæði IX. kafla laga nr. 85/1936, sbr. 223. gr. laganna.	11
Opinberu máli frestað í Hæstarétti og lagt fyrir héraðsdómara að framkvæma framhaldsrannsókn.	17
Í skaðabótamáli var sakarefni skipt samkvæmt 71. gr. laga nr. 85/1936 og það atriði sótt og varið sérstaklega, hvort varnaraðili væri skaðabótaskyldur.	27
Máli hafði verið áfrýjað til Hæstaréttar. Málflutningsmaður áfrýjanda veitti ekki málflutningsmanni stefnda færi á að taka upp í ágríp dómsgerða þau skjöl, er hann taldi máli skipta. Var þessi málatalibúnaður talinn brjóta í bága við 37. gr. laga nr. 112/1935 og málinu því vísað frá Hæstarétti.	54
Héraðsdómur hafði ekki tekið fram komna frávisunarkröfu sérstaklega til úrlausnar. Þótti þetta aðfinnsluvert, en ekki veita næg efni til ómerkingar héraðsdóms.	69
Máli frestað í Hæstarétti og lagt fyrir héraðsdómara að veita aðiljum kost á að afla framhaldsgagna.	101
Sakarefni skipt samkvæmt 5. til 71. gr. laga nr. 85/1936	110, 255
Aðiljar einkamáls höfðu samið skriflega um að ganga fram hjá sáttamönnum um sáttatilraun í málinu. Héraðsdómara láðist að leita satta og var dómur og málsmeðferð því ómerkt	136
Héraðsdómari hafði eigi leiðbeint málsaðiljum, er voru ólögfróðir, um öflun veigamikilla gagna, og ekki heldur tekið ákvörðun um, hvort mál skyldi flutt munnlega eða skriflega. Héraðsdómur og málsmeðferð voru því ómerkt og málinu vísað heim til löglegrar meðferðar.	177
Einkamáli frestað í Hæstarétti og aðiljum veittur kostur á öflun framhaldsgagna.	322
A höfðaði mál gegn B til refsingar og greiðslu skaðabóta fyrir meiðyrði. Í málinu krafðist B þess, að utanríkisráðherra yrði dæmt skylt að afhenda til framlagningar í dómsmálinu skjöl ráðuneytisins varðandi málefni A. Ekki þótti fullyrðandi, nema í skjölum þessum fælist fræðsla, sem áhrif gæti haft á niðurstöðu dómsmálsins. Hinsvegar var talið, að í skjölunum kynnu að vera atriði, sem vörðuðu hagsmuni ríkisins og leynt ættu að fara, sbr. löggjöfnun frá 1. og 2. tl. 126. gr. laga nr. 85/1936, og þótti því	

- rétt samkvæmt 1. málgr. 149. gr. sömu laga að skjölin yrðu lögð fyrir héraðsdómara í trúnaði og hann gegn fullkominni þagnarskyldu tæki eftirrit af því úr skjölunum, sem skylt væri og heimilt að leggja fram, ef slíku væri til að dreifa, eða tæki upp úr skjölunum skýrslu um þau efni. 403
- A höfðaði mál gegn B til greiðslu á byggingarkostnaði húss, og dæmdi héraðsdómari málið einn. Eins og málinu var háttað, þótti nauðsynlegt, að héraðsdómari kveddi sérkunnáttumenn um húsagerð til að dæma málið með sér, sbr. 3. tl. 200. gr. laga nr. 85/1936. Var héraðsdómur því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar. 417

Manndráp.

- Ökukennarinn A lét nemanda sinn, B, aka um fjölfarnar götur í kaupstað, þótt aðeins væri um þriðju kennslustund að ræða. Bifreiðin hafði stöðvazt í brekku á fjölfarinni götu, og tókst B ekki, þrátt fyrir ítrekaðar tilraunir, að koma henni þá leið, er aka skyldi. Við enn eina tilraun að koma bifreiðinni á rétta leið með því að aka áfram, fór svo, að hún geystist í staðinn aftur á bak, þar sem þess hafði eigi verið gætt að skipta um gangstig. Varð þetta til þess, að bifreiðin lenti á tveim vegfarendum, og beið annar bana af. A, sem bar ábyrgð á akstrinum, var talinn hafa sýnt mikla vangæzlu í kennslustarfi sínu og hann því m. a. dæmdur fyrir brot á 215. gr. laga nr. 19/1940. B þótti hinsvegar eigi verða gefin refsiverð sök á slysinu, þar sem hann fór í stjórn bifreiðarinnar eftir fyrirsögn A, og hann mátti eftir atvikum treysta því, að A gætti alls öryggis í því sambandi. 85
- A ók vörubifreið, sem hlaðin var rafmagnsstaurum, austur þjóðveg í Rangárvallasýslu. Í beygju í skarði við Litlu-Strönd rákust staurarnir á vörubifreið, er kom þar á móti, með þeim afleiðingum, að stýrishús þeirrar bifreiðar brotnaði og ökumaður hennar beið þegar bana af. Talið var, að A hefði ekið of hratt og ógætilega og eigi gefið hljóðmerki, áður en að beygjunn kom. Var A því talinn samvaldur að dauðaslysi sakir ónógrar aðgæzlu og honum m. a. dæmd refsing fyrir brot á 215. gr. laga nr. 19/1940. 148
- A bjó einn í hreysi í útjaðri kaupstaðar. Kvöld eitt í maímánuði réðist hann með sveðju inn í næsta hús, þar sem tvö börn, 8 ára og tæplega 2 ára, voru stödd. Hjó hann fyrst yngra barnið, sem beið þegar bana, en réðist síðan að eldra barninu með sama hætti og veitti því mikil sár, en það komst þó út og hélt lífi. Því næst réðist A á móður barnanna, er kom á vettvang, og veitti henni einnig mikla áverka, sem hún þó lifði af. A var síðan handtekinn mótsþyrnulaust. A hafði orðið geðveikur árið 1940, síðan batnað nokkuð, en versnað síðar hvað eftir annað og verið þá langdvölum á geðveikrahæli. Með tilliti til þessa svo og þess,

að ekki þótti leitt í ljós neitt sennilegt tilefni annað en brjálsemi til verknaðarins og að árásin var framin án nokkurrar leyndar og tilviljun virtist ráða því, hver fyrir henni varð, þá var talið víst, að A hefði verið alls ófær um að stjórna gerðum sínum, er hann vann þessi verk. Var honum því samkvæmt 15. gr. laga nr. 19/1940 eigi refsað fyrir verk þessi, sem annars áttu undir 211. gr. sömu laga, að því er snerti morðið á yngra barninu og sömu grein, sbr. 1. málsg. 20. gr., að því er varðaði banatilræðið við mæðgurnar. Hinsvegar var A dæmdur til öryggisgæzlu ævilangt samkvæmt 62. gr. laga nr. 19/1940 291

Konan A fannst árla morguns liggjandi mikið slösuð á gatnamótum Rauðarárstígs og Laugavegs í Reykjavík. Voru meiðsli hennar svo mikil, að hún beið síðar bana af, og gat hún eigi fyrir andlát sitt skýrt frá aðdraganda slyssins. Sannað var, að A hafði neytt áfengis nefnda nótt, verið á ferli utan heimilis síns og m. a. síðari hluta nætur verið með bifreiðarstjóranum B og félagan hans í bifreið B. B lét síðan A fara gegn vilja hennar úr bifreiðinni að sunnanverðu við Laugaveginna rétt austan við Rauðarárstíg. Eftir það ók B yfir Rauðarárstíginna, staðnæmdist örlitla stund fyrir framan hús við hornið, tók þar upp stúlku, beygði síðan aftur á bak suður Rauðarárstíg og þaðan aftur norður götuna og austur Hverfisgötu. Eitt vitni sá manneskju ganga í áttina að Rauðarárstíg frá þeim slóðum, er A fór úr bíl B, rétt áður en B beygði aftur á bak. Þegar hér varð bætist, að þessi atvik gerðust á þeim tíma, sem líklegast þótti að slysið hefði gerzt, og öll ummerki á staðnum bentu til þess, að A hefði orðið fyrir afturhluta á bifreið, sem ekið var með sama hætti og áður greinir um bifreið B, og að hún hefði síðan dregið með bifreiðinni þvert yfir Laugaveginna, þótti nægilega sannað, að B hefði orðið samvaldur að slysinu með ógætilegum akstri. Þrátt fyrir samtök A og vitna, sem voru í bifreiðinni með honum, um rangan framburð fyrir dómi um málsatvik, þótti ekki nægjanlega sannað, að B hefði orðið slyssins var. Var B m. a. talinn hafa gerzt brotlegur við 215. gr. laga nr. 19/1940 og dæmd fangelsisrefsing 453

Mat og skoðun.

Forstöðumaður Stýrimannaskólans í Reykjavík markar á sjóupprátt tókustað skips, er var að veiðum í landhelgi. 15, 129, 139, 286, 331, 337, 346, 352, 358, 437

Bifreiðaeftirlitsmenn athuga bifreið, sem valdið hafði slysi. 85, 148, 267

Ökukennari reynir kunnáttu nemanda, sem hafði orðið valdur að slysi í kennslustund. 85

Bifreiðaeftirlitsmaður skoðar aðstæður á slysstað og lætur uppi álit um hann sem æfingastað fyrir nemanda í bifreiðaaakstri 85

Læknir skoðar mann, er hlaut meiðsli í bifreiðarslysi. 85, 267, 453, 499

Læknir skoðar lík manns, er beið bana í bifreiðarslysi.	85, 148, 453
Læknir skoðar konu, er varð fyrir árás.	104, 388
Geðveikralæknir framkvæmir rannsókn og lætur uppi álit sitt um andlega heilsu ákærða.	104
Lögreglumaður skoðar og reynir hemla bifreiðar, sem valdið hafði slysi	122
Efnafræðingur og mjólkurfræðingur láta uppi álit á aðferð til rannsóknar á gerilsneyðingu mjólkur	152
Tveir dómkvaddir menn meta reiðhest, sem farízt hafði í bifreiðarslysi.	172
Í máli út af ætluðu broti á laxveiðilögum lagði Hæstiréttur svo fyrir, að matsgerð skyldi fram fara um það, hvort lögn sú, er í málinu greindi, teldist vera í kvísl, sbr. 1. og 34. gr. laga nr. 112/1941.	202
Landsbanki Íslands lætur uppi álit, hvort tiltekin ríki teljist til svo-nefnds „sterlingssvæðis“	222
Landlæknir lætur uppi álit, hvort tilteknaðar vörur teljist vera lyfja-vörur	241
Læknir lætur uppi álit, hvort blóð á hnífsblaði sé úr tilteknu barni	291
Tryggingaryfirlæknir metur örorku manns, er meiðzt hafði í bifreiðarslysi	326, 499
Dómkvaddir matsmenn meta húseign.	365
Skipaskoðunarstjóri lætur uppi álit um orsakir þess, að skipi hvolfdi	382
Húsaleigunefnd metur leigu eftir íbúð.	400
Dómkvaddir skoðunarmenn skoða spilakassa, lýsa þeim og láta uppi álit um notkun þeirra.	467
Dómkvaddir menn gera uppdrátt af þrætulandi í landamerkjamáli	493

Meiðyrði. Sjá ærumeiðingar.

Mjólkurlöggjöf.

Mistök höfðu orðið nokkrum sinnum á gerilsneyðingu í mjólkurstöð, þar sem A hafði yfirstjórn. Tæki stöðvarinnar voru mjög úr sér gengin og mikil vandkvæði á að ráða bót á göllunum. Ekkert var fram komið, er benti til þess að A hefði vanrækt eftirlit með gerilsneyðingunni eða á annan veg rækt starf sitt á aðfinnsluverðan hátt. Var A því sýknaður af refsikröfu ákærvaldsins.	152
--	-----

Ómaksbætur.

Áfrýjandi, er eigi sótti dómþing í Hæstarétti, dæmdur til greiðslu ómaksbóta.	18, 19, 83, 399
---	-----------------

Ómerking.

a) Einkamál.

Aðiljar einkamáls höfðu samið skriflega um að ganga fram hjá sáttamönnum um sáttatilraun í málinu. Héraðsdómara láðist að	
---	--

- leita sátta og var dómur og málsmeðferð því ómerkt 136
- Héraðsdómari hafði látið undir höfuð leggjast að leiðbeina málsaðiljum, sem voru ólögfróðir, um öflun veigamikilla gagna, svo og að taka ákvörðun um, hvort málið skyldi flutt munnlega eða skriflega. Af þessum sökum var héraðsdómur og málsmeðferð frá þingfestingu ómerkt og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar. 177
- Héraðsdómari hafði synjað um dómkvaðningu matsmanna í máli, og var sá úrskurður síðan kærður til Hæstaréttar. Úrskurðurinn var ómerktur vegna annmarka um lýsingu á málsatvikum svo og meðferð aðalmáls frá þeim tíma, er greinargerð sóknaraðilja var lögð fram, þar sem héraðsdómari hafði látið undir höfuð leggjast að leita sátta og leiðbeina ólöglerðum aðiljum. 308
- A höfðaði mál gegn B til greiðslu á byggingarkostnaði húss, og dæmdi héraðsdómari einn málið. Eins og málinu var háttað, þótti nauðsynlegt, að héraðsdómari kveddi sérkunnáttumenn um húsagerð til að dæma málið með sér, sbr. 3. tl. 200. gr. laga nr. 85/1936. Var héraðsdómur því ómerktur og málinu vísað heim í hérað til löglegrar meðferðar. 417
- Landamerkjadómur hafði kveðið upp dóm um merki milli landa A og B. Nú kom í ljós, að lönd A, B, C og D, sem lágu hlið við hlið, voru raunverulega stærri en getið var í afsölum um þau, og þar sem ekki voru í afsölum tilgreindir fastir markadeplar milli landanna, var héraðsdómur ómerktur og lagt fyrir dóminn að taka mál allra nefndra landeigenda til löglegrar meðferðar um skiptingu landa og ákvörðun marka milli þeirra 493

b) *Opinber mál.*

- Bandaríkjamaður var ákærður í opinberu máli. Rannsóknardómarinn þýddi framburð ákærða á íslenzku og síðan aftur á ensku, er bókun var borin undir ákærða. Ekki var vitað um kunnáttu dómarans í enskri tungu. Vegna þessa svo og vegna skorts á nauðsynlegum vitnaskýrslum, var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað heim í hérað. 80
- A var grunaður um að hafa ekið bifreið með áhrifum áfengis. Fyrir lögregludómi strax eftir handtökuna viðurkenndi A brot sitt, en ekki var hlutast til um blóðrannsókn eða leitað vættis löggæzlumanns þess, er handtekið hafði A. Í næsta þinghaldi tilkynnti dómari A, að mál yrði höfðað gegn honum fyrir brot á 23. gr. bifreiðalaga, án nánari skýringa á kröfum ákærvaldsins. Nokkrum mánuðum síðar tók A aftur játningu sína fyrir dómi og bar fyrir sig nauðung af hendi nefnds löggæzlumanns. Þessari skýrslu A sinnti dómari eigi, en kvað upp sakfellingardóm á hendur A. Eftir uppsögn héraðsdóms kom löggæzlumaðurinn fyrir dóm og gaf skýrslu, en eigi var sú skýrsla borin undir A né

þeir samprófaðir. Vegna þessara galla á málsmeðferð var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað heim til löglegrar meðferðar. 250

Opinber mál. Sbr. sönnun, vitni.

- Háð var lögregluréttarrannsókn út af grun um ólöglegar fóstureyðingar. Læknir nokkur bar vitni fyrir lögregluréttinum, en neitaði að svara tilteknum spurningum. Úrskurði um vitnaskylduna var skotið til Hæstaréttar, lækninum stefnt þangað sem aðilja og sækjandi og verjandi skipaðir í málinu að hætti opinberra mála 10
- Úrskurður um öflun frekari gagna í refsímáli 17, 399, 467
- Bandaríkjamaður var ákærður í opinberu máli. Rannsóknardómarinn þýddi framburð ákærða á islenzku og síðan aftur á ensku, er bókun var borin undir ákærða. Ekki var vitað um kunnáttu dómarans í enskri tungu. Vegna þess svo og sökum skorts á nauðsynlegum vitnaskýrslum í málinu, var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað heim í hérað 80
- Fundið að því, að vitni um ölvun bifreiðarstjóra var eigi prófað sjálfstætt og eigi var gerð gangskör að öflun vitnaframburða tiltekinnna aðilja 119
- Hæstiréttur ákveður með úrskurði, að læknaráð láti í té umsögn um andlega heilsu ákærða 172
- Í máli út af ætluðu broti á laxveiðilögum lagði Hæstiréttur svo fyrir, að matsgerð um tiltekið efni skyldi framkvæmd áður en málið yrði dæmt þar 202
- A var grunaður um að hafa ekið bifreið með áhrifum áfengis. Fyrir lögregludómi, strax eftir handtöku, viðurkenndi hann brot sitt, en ekki var hlutast til um blóðrannsókn eða leitað vættis löggæzlumanns þess, er handtekið hafði A. Í næsta þinghaldi tilkynnti dómari A, að mál yrði höfðað gegn honum fyrir brot á 23. gr. bifreiðalaga, án nánari skýringar á kröfum ákæruvaldsins. Nokkrum mánuðum síðar tók A aftur játningu sína fyrir dómi og bar fyrir sig nauðung af hendi löggæzlumannsins, er handtók A. Þessari skýrslu A sinnti dómari eigi, en kvað upp sakfellingardóm á hendur A. Eftir uppsögn héraðsdóms kom löggæzlumaðurinn fyrir dóm og gaf skýrslu, en eigi var sú skýrsla borin undir A né hann samprófaður við löggæzlumanninn. Vegna þessara galla á málsmeðferð var héraðsdómur ómerktur og málinu vísað heim til löglegrar meðferðar 250
- Fundið að því, að löggæzlumaður, er handtekið hafði ákærða, var látinn vera þingvottur á dómþingi í máli hans 250
- Fundið að því, að við framhaldsrannsókn í máli bifreiðastjóra, sem grunaður var um ölvun við akstur, var eigi rannsakaður aðdragandi að því, að farþegi í bifreiðinni hafði borið rangt fyrir dómi um málsatvik 300

Fundið að því í máli gegn A, sem ákærður var um ölvun við akstur, að lögreglumaður sá, er kærði A, var eigi látinn gefa skýrslu fyrir dómi né farþegar í bifreið A, og eigi var framkvæmd blóðrannsókn á A	315
A og B höfðu fyrir dómi viðurkennt sameiginlega þátttöku í ólöglegri áfengissölu. B tók síðar játningu sína aftur fyrir dómi, en þeirri afturköllun var eigi gaumur gefinn	440

Opinberir starfsmenn. Sjá lögreglumenn, stjórnsýslumenn.

Rangur framburður.

Bifreiðarstjórinn A var ákærður fyrir að hafa ekið bifreið ölvaður. B var farþegi í bifreiðinni. Fyrir lögregludómi bar B, að A hefði eigi ekið bifreiðinni í umrætt skipti, heldur annar maður, sem hann gat þó eigi nafngreint. Síðar viðurkenndi B, að hann hefði borið rangt um þetta efni og A hefði ekið bifreiðinni. Var B dæmd fangelsisrefsing fyrir þetta brot sitt samkvæmt 1. málsg. 142. gr. laga nr. 19/1940	300
--	-----

Refsingar.

1. Um refsingar og einstök refsiverð verk.

Aðili dæmdur í sama máli til refsingar fyrir brot á áfengislögum, bifreiðalögum og lögreglusamþykkt	22
Aðili dæmdur í sama máli til refsingar fyrir manndráp af gáleysi og brot á ákvæðum bifreiðalaga	85, 148
Aðili dæmdur í sama máli til refsingar fyrir líkamsárás, röskun á heimilisfriði, brot á áfengislögum og lögreglusamþykkt ..	96
2 menn dæmdir í sama máli til refsingar fyrir skirlifisbrot og líkamsárás	104
Það metið til þyngingar refsingu, að tveir menn frömdu í sameiningu skirlifisbrot og líkamsárás, sbr. 2. málsg. 70. gr. laga nr. 19/1940	104
Aðili dæmdur í sama máli til refsingar fyrir brot á áfengislögum og bifreiðalögum	119, 313, 315
Aðili dæmdur í sama máli til refsingar fyrir brot á 219. gr. laga nr. 19/1940, bifreiðalögum, umferðarlögum og lögreglusamþykkt ..	122
A var dæmdur í sekt 20. maí 1947 fyrir botnvörpuveiðar í landhelgi. Hann varð sekur um samskonar brot í júníbyrjun 1948 og hlaut því þá, auk sektar, varðhaldsrefsingu, sbr. 5. gr. laga nr. 45/1937	129
Aðilja dæmdur hegningarauki samkvæmt 78. gr. laga nr. 19/1940	190
Þrír menn dæmdir í sama máli til refsingar fyrir fjársvik, þjófnað og brot á áfengislögum	190
Sektarupphæð ákveðin með hliðsjón af efnahag sakbornings, sbr. 51. gr. laga nr. 19/1940	241
Aðili dæmdur í sama máli til refsingar fyrir brot á 219. gr. laga nr.	

19/1940, bifreiðalögum, umferðarlögum og áfengislögum	267
Tveir menn dæmdir í sama máli til refsingar fyrir brot á áfengislögum, bifreiðalögum og 142. gr. laga nr. 19/1940	300
Aðili dæmdur í sama máli til refsingar fyrir brot á bifreiðarlögum, umferðarlögum og lögreglusamþykkt	318
A var dæmdur í sekt 2. apríl 1947 fyrir botnvörpuveiðar í landhelgi. Hann varð sekur um samskonar brot í marz 1948 og hlaut því þá, auk sektar, varðhaldsrefsingu, sbr. 5. gr. laga nr. 5/1920	331
A var dæmdur í sekt 27. febrúar 1946 fyrir botnvörpuveiðar í landhelgi. Hann varð sekur um samskonar brot í marz 1948 og hlaut því þá, auk sektar, varðhaldsrefsingu, sbr. 5. gr. laga nr. 5/1920	337
Aðili dæmdur til refsingar í sama máli fyrir líkamsárás og brot á áfengislögum	388
Aðili dæmdur í sama máli til refsingar fyrir manndráp af gáleysi, brot á bifreiðalögum og áfengislögum	453

2. Einstakar refsitegundir og önnur viðurlög.

a. Sekt dæmd og varðhald sem vararefsing:

Sekt: 100 kr.	Vararefsing: 3 daga varðhald	8, 122
— 8000 kr.	— 65 — —	15
— 300 kr.	— 7 — —	19
— 800 kr.	— 15 — —	56
— 700 kr.	— 12 — —	115
— 9000 kr.	— 75 — —	129
— 29500 kr.	— 8 mánaða varðhald	139
— 1500 kr.	— 15 daga varðhald	148
— 800 kr.	— 6 — —	222, 226
— 1200 kr.	— 5 — —	241
— 5000 kr.	— 2 mánaða varðhald	267
— 29500 kr.	— 6 mánaða varðhald	286
— 1000 kr.	— 20 daga varðhald	318
— 42500 kr.	— 7 mánaða varðhald 331, 337, 346, 352, 358, 437	
— 400 kr.	— 5 daga varðhald	382
— 4000 kr.	— 60 — —	467
— 1000 kr.	— 18 — —	467
b. Varðhald dæmt ...	22, 85, 96, 119, 122, 129, 300, 313, 315, 331, 337	
d. Fængelsi dæmt	104, 144, 190, 300, 453	
e. Upptaka eignar dæmd	15, 129, 139, 286, 331, 337, 346, 352, 358, 437, 467	
f. Ómerking ummæla	19, 115	
g. Svípting réttinda samkvæmt 3. málsg. 68. gr. laga nr. 19/1940	104, 190, 291, 300	
h. Svípting ökuleyfis samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941 og 21. gr. áfengislaga nr. 33/1935	22, 119, 300, 313, 315	

i. Svipting ökuleyfis samkvæmt 39. gr. laga nr. 23/1941	85, 122, 148, 318, 453
---	------------------------

Reklamation. Sjá tómlætisverkanir.

Res judicata. Sjá dómar.

Réttarfarssektir og vítur.

Dómari viltur fyrir drátt á sendingu kærumálsskjala til Hæstaréttar	1
Fógeti viltur fyrir málsmeðferð, er braut í bága við ákvæði laga nr. 85/1936	3
Uppboðshaldari viltur fyrir málsmeðferð, sem braut í bága við ákvæði laga nr. 85/1936	11
Hæstaréttarlögmaður viltur fyrir að veita ekki andstæðing sínum fyrir Hæstarétti færi á að taka upp í ágrip dómsgerða þau skjöl, er hann taldi máli skipta	54
Átalin var ástæðulaus kæra máls til Hæstaréttar	74
Hæstaréttarlögmaður viltur fyrir vangæzlu um útgáfu áfrýjunarstefnu, er olli hættu á því, að umbjóðandi hans missti færi á að bera mál hans undir Hæstarétt	110, 115
Málflutningsmenn vittir fyrir drátt á máli	487

Sakhæfi.

A og B voru ákærðir fyrir brot á XXII. og XXIII. kafla laga nr. 19/1940. Geðveikralæknir, sem framkvæmdi rannsókn á andlegri heilsu þeirra, taldi þá hvorki andlega vanþroska, geðveila né geðveika, en hegðun þeirra kynni að hafa stafað af sjúklegri áfengisverkun	104
A bjó einn í hreysi í útjaðri kaupstaðar. Kvöld eitt í maímánuði réðist hann með sveðju inn í næsta hús, þar sem tvö börn voru stödd. Særði hann yngra barnið til ólífis, en eldra barnið komst undan mikið meitt, svo og móðir barnanna, er komið hafði á vettvang, og A réðist einnig á. A hafði orðið geðveikur árið 1940, síðan batnað nokkuð, en versnað síðar hvað eftir annað og verið þá langdvölum á geðveikrahæli. Með tilliti til þessa svo og þess, að ekki þótti í ljós neitt sennilegt tilefni annað en brjálsemi til verknaðarins og að árásin var framin án nokkurrar leyndar og tilviljun virtist ráða því, hver fyrir henni varð, þá var talið víst, að A hefði verið alls ófær um að stjórna gerðum sínum, er hann vann þessi verk. Var honum því samkvæmt 15. gr. laga nr. 19/1940 eigi dæmd refsing	291

Saknæmi.

Ökukennarinn A var að kenna nemanda sínum, B, akstur bifreiðar. Þótt aðeins væri um þriðju kennslustund að ræða, lét A B aka

fjölfarnar götur í kaupstað. Stöðvaðist bifreiðin í einni slíkri götu og við tilraunir B til að komast á rétta leið, fór svo, að bifreiðin geystist aftur á bak í stað þess að fara áfram. Varð bifreiðin þá vegfaranda einum að bana og olli meiðslum annars. Var A, sem bar ábyrgð á akstrinum, talinn eiga sök á slysi þessu með stórfelldu gáleysi. Hinsvegar þótti B ekki eiga hér refsiverða sök, þar eð hann fór í stjórn bifreiðarinnar eftir fyrirsögn A og hann mátti eftir atvikum treysta því, að A gætti alls öryggis í því sambandi	85
Stjórnandi bifhjóls olli líkamsmeiðslum á farþega sínum með gálausum akstri og hlaut refsingu fyrir	122
Bifreiðarstjórinn A var samvaldur að dauðaslysi með gálausum akstri og hlaut refsingu fyrir	148
Mistök höfðu orðið nokkrum sinnum á gerilsneiðingu í mjólkurstöð, sem A veitti forstöðu. Tæki stöðvarinnar voru mjög úr sér gengin og mikil vandkvæði á að ráða bót á göllum. Ekkert var fram komið, er benti til þess, að A hefði vanrækt eftirlit með gerilsneyðingunni eða á annan veg rækt starf sitt á aðfinnsluverðan hátt. Var A því sýknaður af refsikröfu ákærvaldsins	152
Bifreiðarstjóri olli slysi á hesti með gálausum akstri	172
Eigandi hests var talinn hafa sýnt ónóga varkárni með því að láta hest fara lausan um fjölfarinn veg í kaupstað og hann því einnig talinn eiga sök á því, að hesturinn varð fyrir bifreið	172
Bifreiðar rákust á á gatnamótum og varð tjón af. Var talið, að stjórnendur beggja bifreiðanna hefðu átt sök á slysinu með gáleysi í akstri	181
A stýrði áætlunarbifreið, sem var með 22 farþega, um Borgarfjörð. Er komið var að hættulegri beygju vestan Gljúfurár og A ætlaði að hægja enn frekar á ferðinni, kom í ljós, að hemlar bifreiðarinnar voru óvirkir. Gat A eigi hægt nægilega og greip þá til þess ráðs að aka bifreiðinni út af veginum til að forða því, að hún félli í gljúfrið. Valt bifreiðin við, en þó eigi niður í ána, og slösuðust margir farþeganna. Talið var, að bilun á hemlunum hefði verið aðalorsök slyssins, en að A hefði þó ekið of hart á slysstaðnum og tekið of seint að reyna að skipta í lægra ganghraðastig. Var þessi aðgæzluskortur talinn samorsök slyssins og A því brotlegur við ákvæði 26. og 27. gr. laga nr. 23/1941 og 219. gr., sbr. 218. gr. laga nr. 19/1940	267
Bifreiðarstjóri ók mjög gáleysislega um götur kaupstaðar, en olli þó ekki slysi. Hlaut hann refsingu fyrir	318
Skipstjóri hélt áfram lestun síldar í skip sitt, eftir að hann hafði orðið þess var, að það var óstöðugt. Hvolfdi síðan skipinu og fórst það, en mannbjörg varð. Skipstjóri þótti hafa sýnt nokkra vangæzlu og var honum dæmd refsing	382
Talið var eftir atvikum sannað, að A hefði ekið á konuna B með	

þeim afleiðingum, að B beið siðar bana a. Hafði A ekið bifreið sinni aftur á bak inn í götu, án þess að gæta sérstaklega í kringum sig og hafði hann þó rétt áður látið B, sem var ölvuð, úr bifreið sinni gegn vilja hennar. Þótti A með þessu hafa sýnt gáleysi í akstri, og honum dæmd refsing samkvæmt 215. gr. laga nr. 19/1940 Hinsvegar þótti eigi, þrátt fyrir samtök A og vitna, sem voru í bifreiðinni með honum, um rangan framburð fyrir dómi um málsatvik, nægjanlega sannað, að A hefði orðið slyssins var 453

Sameign.

31 stéttarfélag mynduðu svonefnt fulltrúaráð verkalýðsfélaga í kaupstað, og áttu félögin í sameign m. a. fasteignir. 11 af félögum þessum ákváðu að höfða mál gegn fyrrverandi stjórnendum fulltrúaráðsins vegna sölu á tiltekinni fasteign verkalýðsfélaganna. Þrátt fyrir ákvæði 46. gr. laga nr. 85/1936 var talið, að þessi 11 félög gætu leitað dóms fyrir sig um kröfu þeirra um ógildingu afsals, endurgreiðslu arðs og greiðslu skaðabóta 255

Samningar.

Sbr. eignarréttur, farmsamningur, fasteignasala, húsaleiga, kaup og sala, lóðamerkjamál, skaðabætur, verksamningar, vinnusamningar.

Forráðamenn h/f A tjáðust í samningi hafa selt B o. fl. öll hlutabréf félagsins, en B o. fl. fengu þó einungis tiltekna eign, verksmiðju ásamt búnaði, og var svonefnt andvirði hlutabréfanna ákveðið sama verði og verksmiðjan hafði verið fól fyrir rétt áður. Undan kaupunum voru hinsvegar dregnar aðrar verðmiklar eignir A, þ. á m. útistandandi skuldir, og seljendur tóku að sér greiðslu allra skulda A. Framkvæmdu þeir síðan skuldaskil á eignum þessum og skuldum, en B o. fl. hófu hinsvegar sjálfstæðan rekstur í hinni keyptu verksmiðju. Þótti því verða að telja, að hið raunverulega efni framangreinds samnings hefði einungis verið sala á nefndri verksmiðju ásamt búnaði 228

Byggingarmeistarinn A o. fl. fengu leigurétt yfir lóð í Reykjavík til að reisa þar íbúðarhús. Siðar varð samkomulag um, að A byggði íbúðarhús fyrir B á lóð þessari. Hélt B því fram, að efni þess samnings hefði verið á þá lund, að A tæki að sér byggingu hússins í ákvæðisvinnu, en A skyldi fá hálfan hagnað af því, sem húsið yrði ódyrara en ákvæðisupphæð nam og greiða að hálfu þann byggingarkostnað, sem færi fram úr nefndri fjárhæð. A hefði átt að fá venjulegt taxtakaup fyrir vinnu sína við húsið og að auki 20 þús. kr. í umsjónarlaun, en húsið skyldi vera fullgert fyrir ákveðinn tíma. A taldi hinsvegar, að efni samningsins hefði verið það, að B legði fram allt fé til byggingarinnar eftir reikningi og auk þess greiða 20 þús. kr. í umsjónar-

laun. A hefði hinsvegar átt að leggja til byggingarefni, sem hann hafði fest kaup á, sinna verki þessu sem aðalstörfum svo og afsala lóðarréttindum til B, þegar það væri heimilt. Þótti verða að miða við þessar málsskýringar A, enda hafði B engar sönnur færnt á framangreindar staðhæfingar sínar um efni samningsins 365

Samvinnufélög.

- Snemma árs 1944 var stofnað á Akranesi samvinnufélagið Oliusam-lag Akraness (O) og var tilgangur þess einkum að útvega félags-mönnum oliu með hagkvæmum kjörum. Félagið var tilkynnt til samvinnufélagaskrár 21. jan. 1944 og skrásett þar sama dag, en hinsvegar birtist tilkynning um skráninguna eigi í Lögbirtinga-blaði fyrr en 14. nóv. 1946. Snemma árs 1944 pantaði formaður og framkvæmdastjóri O tvo oliugeyma hjá járnsmiðju nokkurri (L). Voru geymarnir afhentir O í marz-mánuði 1944 og kostaði smíði þeirra kr. 19884,52. O greiddi ekki skuldina og fékk L þá dóm fyrir kröfunni. Við fjárnámsgerð hjá O var vísað á oliu-geymana sem einu eignir félagsins. Voru þeir síðan seldir á opin-beru uppboði fyrir kr. 6649,50. J var einn af stjórnendum í O. L höfðaði nú mál gegn J og krafðist greiðslu á mismun dóm-skuldarinnar og uppboðsandvirðisins. Talið var, að L hefði, er samið var um smíði oliugeymanna, mátt gera ráð fyrir, að O væri félag með takmarkaðri ábyrgð. Stjórnendur O, þ. á. m. J, hafi haft vitneskju um viðskipti þessi, er geymarnir voru af-hentir, og engir af stjórnendum hafi hreyft neinum andmælum, er geymarnir komu. Þegar af þeirri ástæðu hafi O verið við kaupin bundin, en J var hinsvegar ekki talinn bera persónulega ábyrgð á allri kröfu L, þótt tilkynning um skrásetningu O hefði eigi verið birt, er kaup geymanna voru ráðin. Á hinn bóginn var það metið J sem stjórnanda í O til vanrækslu, að hinir 15 stofnendur O höfðu ekki greitt tilskilin gjöld, kr. 300.00 fyrir hvern, í stofnsjóð O, er vera skyldi til tryggingar skuldbinding-um O auk 300 króna ábyrgðar hvers félagsaðilja. Var J því talinn bera ábyrgð á skuld O við L sem stofnsjóðsgjöldum hinna 15 aðilja nam, auk fyrrgreindrar 300 króna ábyrgðar 61
- Kaupfélagið A rak gróðurhúsarækt í Ö-hreppi árið 1946. Lagði Ö útsvar á A árið 1947 vegna reksturs þessa. Talið var, að rekstur þessi væri innan verksviðs samvinnufélaga samkvæmt lögum nr. 46/1937. Samkvæmt II. tl. 2, 6. gr., sbr. b-lið 2. málsg. 8. gr. laga nr. 66/1945 hefði A því átt að greiða útsvar af þeim arði þessa reksturs, sem leitt hefur af skiptum við utanfélags-menn. Útsvar A til Ö var hinsvegar lagt á allan framangreind-an rekstur og því ólöglega á lagt. Var þessvegna synjað um lögtak hjá A fyrir útsvarinu 200

Sáttir. Sáttatilraun.

Aðiljar einkamáls höfðu samið skriflega um að ganga fram hjá sáttamönnum um sáttatilraun í málinu. Héraðsdómara láðist að leita sátta og var dómur og málsmeðferð því ómerkt 136

Sektir.

Sekt, sem dæmd var eftir lögum nr. 70/1947, ákveðin með hliðsjón af 1. gr. laga nr. 14/1948 um ákvörðun fésekta.	8
Af lögum nr. 14/1948 og forsögu þeirra varð ekki ráðið með öruggri vissu, að þeim væri ætlað að ná til fésekta, sem miðaðar eru við gullkrónur. Sekt skipstjóra, sem gerzt hafði brotlegur við lög nr. 45/1937, var því einungis ákveðin samkvæmt þeim lögum	15, 129, 286
Sekt, sem dæmd var eftir lögum nr. 33/1935, ákveðin með hliðsjón af lögum nr. 14/1948 um ákvörðun fésekta	440

Sératkvæði.

Einn dómenda í Hæstarétti greiðir sératkvæði í máli um eignar-rétt að refaskinni	3
Einn dómenda í Hæstarétti greiðir sératkvæði út af ágrips-gerð í máli, sem áfrýjað hafði verið	54
Einn dómenda í Hæstarétti greiðir sératkvæði út af málskostnaðar-ákvæði dóms	110
Einn dómenda í Hæstarétti greiðir sératkvæði út af skaðabótum í meiðyrðamáli	115
Tveir af dómendum Hæstaréttar greiða sératkvæði í skaðabótamáli	172
Tveir dómenda í Hæstarétti greiða sératkvæði varðandi framhalds-rannsókn í opinberu máli	202
Tveir dómenda í Hæstarétti greiða sératkvæði í skattamáli	205
Einn dómandi í Hæstarétti greiðir sératkvæði í máli út af líkams-árás	388
Einn dómenda í merkjadómi greiðir sératkvæði í lóðamerkjamáli	407
Tveir dómenda í Hæstarétti greiða sératkvæði í lóðamerkjamáli	407
Einn dómenda í Hæstarétti greiðir sératkvæði í skuldamáli	487

Siglingadómur.

Siglingadómur rannsakar og dæmir mál á hendur skipstjóra fyrir brot á 261. gr. siglingalaga nr. 56/1914	382
---	-----

Siglingalög.

Vélskip, sem A hafði skipstjórn á, sökk, er það var að sildveiðum í blíðskaparveðri. Skip þetta hafði áður verið olíuflutningaskip, en var síðar breytt í fiskveiðaskip. Var það í fyrstu veiðiför sinni, er slysið bar að höndum. Var talið, að framangreindar breyting-

ar á skipinu hafi minnkað sjóhæfi þess, en jafnframt, að A hefði sýnt nokkra vangæzlu með því að halda áfram lestun sildar, eftir að hann varð þess var, hversu skipið var óstöðugt. Var honum því dæmd sektarrefsing samkvæmt 261. gr. siglingalaga nr. 56/1914 382

Sjó- og verzlunardómur.

Mál til ákvörðunar skaðabóta vegna uppsagnar á ráðningarsamningi skipstjóra 27
Mál til heimtu kaups skipverja 447
Mál til heimtu farmgjalds, aukabiðdagagjalds og til endurheimtu ofgreiddra útgjalda á hleðslustað 478

Sjóveðréttur.

Sjóveð dæmt til tryggingar kaupi skipverja 447

Skaðabætur.

a) Vegna vanefnda á samningi.

A var skipstjóri á skipi B. B sagði A upp skipstjórn hinn 28. febrúar 1946 og skyldi uppsögnin koma til framkvæmda 31. maí s. á. A fór áfram með skipstjórn, þar til annar skipstjóri var látinn taka við skipinu þann 28. júní 1946. Ekki þótti sannað, að svo hefði samizt með aðiljum eða A hefði mátt líta svo á, að hann ætti að fara með skipstjórn einungis tiltekinn tíma frá lokum uppsagnarfrests samkvæmt fyrrgreindri uppsögn. Var A því talinn eiga rétt til skaðabóta úr hendi B, vegna þess að hann var látinn vikja úr stöðu sinni án lögmæltis uppsagnarfrests hinn 28. júní 1946 27

b) Skaðabætur utan samninga.

Héraðsdómari hafði gengið fram hjá málsástæðu í máli A gegn B án þess að dæma hana. Af þessum sökum var málið ómerkt í Hæstarétti. A taldi sig hafa orðið fyrir tjóni vegna þessarar yfirsjórnar héraðsdómara og höfðaði því mál í héraði gegn ríkissjóði til greiðslu málflutningslauna og dómgjalda í máli því, sem ómerkt var. Talið var, að úrlausn um bótaskyldu ríkissjóðs vegna dómaraverka yrði ekki fengin með málsókn gegn ríkissjóði í héraði, sbr. 2. málgr. 34. gr. laga nr. 85/1936, og framangreindu máli því vísað frá héraðsdómi 50
Maður, er settur hafði verið í fangaklefa vegna ölvunar og fleiri afbrota, olli skemmdum í fangaklefanum. Var hann dæmdur í opinberu máli, sem höfðað var gegn honum, til greiðslu skaðabóta fyrir spjöll þessi 96
A og B réðust að stúlkunni C, veittu henni áverka og brutu einnig gegn henni á annan veg, þannig að varðaði við 209. og 218. gr.

- laga nr. 19/1940. Voru þeir í opinberu máli dæmdir til að greiða C in solidum skaðabætur fyrir atvinnutjón, læknskostnað, fata-spjöll, þjáningar og miska 104
- Í meiðyrðamáli var krafizt miskabóta. Ummæli þau, er stefnt var út af, voru talin fara út fyrir takmörk leyfilegrar gagnrýni, þau flest ómerkt og refsað fyrir þau. Ekki þótti samt eftir mála-vöxtum næg ástæða til að dæma miskabætur 115
- A, sem var á ferð með tvo hesta, var kominn í útjaðar kaupstaðar. Reið hann öðrum hestinum, en lét hinn fara lausan á undan. Bar þá að bifreið B og rakst hún á lausa hestinn með þeim afleiðingum að hann fótbrotnaði. Varð að skjóta hestinn samstundis. A krafði B bóta fyrir hestinn, er var afburðagóður reið-hestur. Talið var, að bifreiðarstjóri bifreiðar B hefði átt megin-sök á slysinu með því að hemla ekki bifreið sína og stöðva í tæka tíð, er hann sá hestinn framundan, sbr. 1. málsg. 27. gr. laga nr. 23/1941. Hinsvegar þótti A ekki hafa sýnt næga varkárni, er hann lét hestinn fara lausan inn á mjög fjölfarin veg í út-jaðri kaupstaðar, sbr. 12. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. Þótti hæfilegt að skipta ábyrgð á tjóninu þannig, að B bæri $\frac{1}{2}$ hluta þess, en A sjálfur $\frac{1}{2}$ hluta. Var fjárhæð bóta miðuð við áætlað söluverð hestsins samkvæmt mati 172
- Bifreið, sem A átti, var ekið suður Hringbraut í Reykjavík. Bifreið, er B og C áttu, kom í sömu mund inn á Hringbraut frá Liljugötu, og rákust bifreiðarnar á. Bifreið A skemmdist, og krafði A þá B og C bóta. Talið var, að stjórnandi bifreiðar B og C ætti megin-sök á slysinu, þar sem honum hefði borið að sýna ýtrustu var-kárni, er hann ók út á Hringbraut, og vera við því búinn að stöðva bifreiðina tafarlaust, ef með þyrfti. Stjórnandi bifreiðar A þótti heldur eigi hafa gætt fyllstu varúðar og var hann því einnig talinn eiga nokkra sök, þannig, að A var gert að bera tjón sitt sjálfur að $\frac{1}{3}$ hluta, en B og C $\frac{2}{3}$ hluta þess in solidum. 181
- A hafði stolið munum af B, C og D. Í opinberu máli gegn A út af þjófnaðinum var A dæmt að greiða B, C og D skaðabætur. 190
- Í janúarmánuði 1947 héldu bifreiðarstjórnarnir A og B með bifreið frá Hafnarfirði norður til Akureyrar og unnu þeir að þeim flutningi í þágu Akureyrarkaupstaðar (K), er átti bifreiðina. Á þjóð-veginum norður í Húnavatnssýslu vildi það slys til, er A stjórn-aði bifreiðinni, að hún fór á hliðina út af veginum. Við veltuna datt B út úr bifreiðinni með þeim afleiðingum, að hann beið þegar bana af. B hafði búið ógiptur með konunni C frá því á árinu 1933 þar til slysið varð og þau áttu saman tvö börn, D og E. Höfðaði nú C fyrir sína hönd og D og E mál gegn K til greiðslu útfararkostnaðar og skaðabóta. Talið var, að K bæri bótaábyrgð samkvæmt 1. og 2. málsg. 34. gr., sbr. 35. gr. laga nr. 23/1941 og þóttu ekki efni til að skipta sökinni. Einnig var talið, að C ætti

- rétt til bóta fyrir missi framfærslu vegna dauða B samkvæmt 2. málsg. 264. gr. laga nr. 19/1940, sbr. ákvæði laga nr. 50/1946, þar sem ekkert var fram komið, er benti til þess, að breyting væri í vendum á sambúð B og C. Við ákvörðun bótanna til C var þó til þess litið, að sambandi B og C varð ekki að fullu jafnað til hjúskapar. Var K dæmt að greiða C dánarbætur, kr. 23000.00, svo og útfararkostnað, kr. 2500.00, auk kr. 10000.00 í dánarbætur til D og kr. 11500.00 í dánarbætur til E. 214
- A ók bifhjóli eftir götu í kaupstað. Á götuhorni kom bifreið B, er hann stýrði sjálfur, á móti bifhjólinu og hélt bifreiðin sig á hægri vegarbrún. Rakst bifreiðin á bifhjólið og varð vinstri fótur A fyrir henni. Hlaut A af opið beinbrot, sem erfitt reyndist að lækna, og varð A að liggja lengi í sjúkrahúsi af þessum sökum. Tryggingaryfirlæknir mat örorku A 100% fyrstu 6 mánuði eftir slysið, 50% næstu 2 mánuði, 30% næstu 2 mánuði og 10% næstu 8 mánuði þar á eftir. Varanleg örorka við erfið störf var metin undir 5%, en hinsvegar engin við samskonar störf og A gengdi áður (póstmannsstörf). Talið var, að B bæri einn bótaábyrgð á slysinu og var honum því dæmt að greiða A bætur fyrir atvinnutjón, sjúkrakostnað, fataspjöll, þjáningar og óþægindi, samtals rúmar 22 þús. kr. 326
- A hafði reist verðmæt mannvirki, sem stóðu að nokkru leyti á lóð B. Vegna þeirrar miklu eyðileggingar á verðmætum, sem brott-nám mannvirkjanna mundi valda, þótti verða við það að sitja, að A héldi lóðarspildu B, en B var hinsvegar talinn eiga skaðabótakröfu á hendur A af þessum sökum 407
- A var fastráðinn simritari, en starfaði jafnframt hjá váttryggingarfélaginu B og safnaði tilboðum í váttryggingar fyrir hönd félagsins. Öðrum váttryggingarfélögum þótti grunsamlegt, hversu forráðamenn B höfðu vitneskju um ýms viðskiptaleyndarmál þeirra, er fram höfðu komið í simskeytum. Varð þetta til þess, að A var kærður fyrir brot í simritarastarfi og fór fram lög-regluréttarrannsókn af því tilefni. Í sambandi við rannsóknina var A hafður í gæzluvarðhaldi í 2 daga. Að rannsókn lokinni lýsti dómismálaráðuneytið því, að eftir atvikum þætti eigi næg ástæða til opinberrar málshöfðunar á hendur A. Hann höfðaði síðan mál gegn ríkissjóði til greiðslu skaðabóta fyrir gæzluvarðhald að ósekju. Talið var, að starf A hjá B hafi vegna aðstöðu hans sem simritara til vitneskju um viðskiptaleyndarmál keppinauta B verið ótilhlýðilegt og algerlega ósamrýmanlegt simritarastarfinu. Hafi hann og haft færi á að hagnýta sér vitneskju sína, enda þótt hann bryti ekki beinlinis þagnarskyldu. Að vísu hefðu ekki verið færðar fullar sönnur á einstakar sakargiptir á hendur A um brot í starfi, en hinsvegar skorti alger-

- lega skilyrði til þess að dæma honum bætur fyrir gæzluvarðhaldsvist hans. 427
- A ók bifreið, sem B átti, og olli miklu slysi. Fórst einn farþega í bifreiðinni, annar hlaut talsverð meiðsl og bifreið B eyðilagðist að mestu. Opinbert mál var höfðað gegn A, honum dæmd refsing fyrir ógætilegan akstur og hann sviptur ökuleyfi ævilangt. Einkamál voru höfðuð gegn B sem eiganda bifreiðarinnar og honum dæmt að greiða bætur vegna andláts annars farþegans og meiðsla hins, samtals rúmar 44 þús. kr. Andvirði bifreiðarinnar fyrir slysið var talið vera kr. 10500.00, en hana tókst að selja eftir slysið fyrir kr. 1800.00 og vátryggingarfé nam rúmum 26 þús. kr. B höfðaði nú mál gegn A til greiðslu bóta fyrir tjón það, er hann hafði orðið að þola vegna slyssins, samtals rúmar 26 þús. kr. Var háttsemi A talin hafa verið slík, að skaðabótaskyldu varðaði og honum því dæmt að greiða B nefnda fjárhæð. 431
- A var skipstjóri á skipi B og réði skipverja til starfa á skipinu. Voru þeim í skipshafnarskrá áskilin betri kjör en venju samkvæmt giltu á veiðum þeim, er skipið stundaði. B krafðist bóta úr hendi A, sem samsvaraði þeirri fjárhæð, er B hafði orðið að greiða skipverjunum umfram taxta, þar sem B taldi, að A hefði í heimildarleysi látið skrá skipverjana fyrir hærri kjör en venja var. Af gögnum málsins var ljóst, að skipverjarnir vildu eigi ráðast á skipið, nema með þeim kjörum, er þeim voru áskilin í skipshafnarskránni. B var viðstaddur lögskráningu þeirra, og mátti því vera kunnugt um ráðningarkjör. Hann hreyfði og engum athugasemdum um ráðningu skipverja fyrr en í greinargerð í héraði í máli, sem A hafði höfðað gegn B til kaupgreiðslu. Þótti því eigi sannað, að A hefði farið út fyrir stöðumboð sitt við nefnda skráningu og hann sýknaður af kröfu B. 447
- A var farþegi í áætlunarbifreið, sem B átti. Bifreiðin fór út af veginum, og þótti stjórnandi hennar vera samvaldur að slysinu. A meiddist mikið við slysið, án þess að hann ætti nokkra sök þar á. Var B því dæmt að greiða A bætur fyrir allt tjón hans, sbr. 1. málsg. 34. gr. laga nr. 23/1941. Tók dómsfjárhæðin til bóta fyrir atvinnutjón og örorku, sem metin var varanleg 40% (kr. 120000.00), fyrir þjáningar (kr. 15000.00), læknskostnað og endurgreitt fargjald. 499

Skattar og gjöld.

a) Til bæjar- og sveitarfélaga.

- A hafði greitt útsvar sitt í S-hreppi ótilkvaddur og fyrirvaralaust, þótt hann hefði þá fyrir meira en ári tekið sér bólfestu í R-kaupstað, þar sem hann var orðinn útsvarsskyldur. Krafa A um endurheimtu útsvarsins í S-hreppi var því ekki tekin til greina. 33

- Neskaupstaður (N) lagði árið 1946 útsvar á útgerðarmanninn A, sem búsettur var á Akureyri, vegna útgerðar hans og eignar á tilteknu skipi árið 1945. A vildi eigi greiða útsvarið og krafðist N þá lögtaks. Ekkert var fram komið um, að A hefði haft starfsstöð í N í sambandi við útgerð skips síns árið 1945 og ekki þótti það, eins og á stóð, baka A útsvarsskyldu í N, þó að skip hans væri skrásett þar og að bróðir hans, sem þar var búsettur, hefði í tvö eða þrjú skipti nefnt ár staðið að samningum f. h. A um skipið til flutninga. Var því synjað um framgang lögtaksgerðarinnar. 141
- Kaupfélagið A rak gróðurhúsarækt í Ö-hreppi árið 1946. Lagði Ö útsvar á A árið 1947 vegna reksturs þessa og var miðað við allan gróðurhúsarekstur A nefnt ár. Talið var, að rekstur þessi væri innan verksviðs samvinnufélaga samkvæmt lögum nr. 46/1937. Samkvæmt II. tl. 2, 6. gr., sbr. b-lið 2. málsg. 8. gr. laga nr. 66/1945 hefði A því átt að greiða Ö útsvar af þeim arði þessa reksturs, sem leitt hafði af skiptum við utanfélagsmenn. Útsvar A til Ö var hinsvegar lagt á allan framangreindan rekstur og því ólöglega á lagt. Var því synjað um lögtak hjá A fyrir útsvarinu. 200
- Oliufélagið S hafði fengið olíu hjá Bandaríkjamönnum á Keflavíkurlflugvelli gegn því að greiða síðar með samskonar vöru. Olían var flutt út í skip S í höfn kaupstaðarins K, er krafði S um hafnargjöld af þessum sökum. Talið var, að nefnd afnot S af hafnartækjum K hefðu verið í þágu S og var honum því dæmt skylt að greiða K hafnargjöld, sbr. 34., 38. og 3. málsg. 43. gr. reglugerðar nr. 10/1942. 253
- Af hálfu hreppsins B var krafizt lögtaks hjá oliufélaginu S fyrir útsvari til hreppsins og var það útsvar á lagt vegna útsölu S á olíum og benzíni í hreppnum B. S átti tæki þau, sem notuð voru til sölunar á staðnum, og voru þau að nokkru leyti á eigin lóð, en að nokkru á landi, sem S hafði tekið á leigu. Samkvæmt samningi S og sölumanns hans á staðnum (C) skyldi C hlíta ákvörðunum S um útsöluverð benzínsins og oliunnar og annast söluna gegn tiltekinni þóknun. Hinsvegar bar C ábyrgð á birgðum þeim, er hann veitti móttöku, nema spjöll yrðu á þeim af óviðráðanlegum orsökum, svo og ábyrgð á skilvisri greiðslu á andvirði hinna seldu vara. Þessi samningur S og C var að vísu að formi til talinn fjalla um verzlunarumsýslu („kommission“), en hinsvegar þótti í ljós leitt, að raunverulega væri þetta samband S og C með þeim hætti, að telja yrði C vera starfsmann S, að því er nefnda sölu varðaði. Umræddur rekstur S taldist því vera heimilisföst atvinnustofnun hans í B-hreppi og hann því útsvarsskyldur þar samkvæmt a-lið 2. málsg. 8. gr. laga nr. 66/1945. Var lögtakskrafa B því tekin til greina. 443

b) *Skattar til ríkissjóðs.*

- Samkvæmt 1. málsg. 31. gr. laga nr. 100/1948, sem tóku gildi 1. jan. 1949, skyldi greiða gjald í ríkissjóð, 20% af matsverði bifreiða, sem gengu kaupum og sölum innanlands. A keypti bifreið 13. ágúst 1948 og varð þá eigandi hennar, en hinsvegar var bifreiðin ekki skráð hjá lögreglustjóra á nafn A fyrr en 12. jan. 1949. Talið var, að með því að umræddur skattur var lagður á sölu bifreiða, bæri að miða gjaldskylduna við þann tíma, er sala fór fram, þ. e. 13. ágúst 1948, og þar sem lög nr. 100/1948 höfðu þá ekki tekið gildi, hafi salan verið skattfrjáls. Var því neitað um lögtak fyrir skattkröfu þessari. 205
- Er ríkisskattanefnd lét fram fara á árinu 1945 endurskoðun á reikningum h/f S fyrir árið 1941, kom í ljós, að í bókum h/f D var það félag talið eigandi allra hlutabréfa S, að nafnverði kr. 150000.00, og hafði greitt allt andvirði bréfanna, kr. 600000.00, úr sjóði sínum í apríl 1941. Ríkisskattanefnd kvað þá upp þann úrskurð 14. des. 1945, að félagsslit hefðu orðið í h/f S í apríl 1941 og bæri því að reikna upp að nýju skatta þeirra hluthafa í S, er selt höfðu hlutabréf sín. Einn þeirra var A, og voru tekjuskattur hans, stríðsgróðaskattur og lífeyrissjóðsgjald fyrir árið 1941 því hækkuð í samræmi við úrskurð nefndarinnar. A mótmælti skattahækkun þessari, og fór ágreiningurinn fyrir fógætadóm. Í samningi, er forráðamenn S gerðu 9. apríl 1941 við h/f D og 6 einstaklinga, var að vísu fram tekið, að S seldi D og nefndum 6 mönnum öll hlutabréf í S, en kaupendurnir fengu þó einungis eina tiltekna eign S, þ. e. síldarverksmiðju ásamt búnaði, og svokallað andvirði hlutabréfanna, 75 að tölu, er ákveðið var kr. 600000.00, var miðað við söluverð verksmiðju þessarar, það sama verð, er forráðamenn S höfðu rétt áður boðizt til að selja verksmiðjuna fyrir. Kaupendur skyldu ennfremur ganga inn í kaup á tilteknum munum og endurgreiða seljendum kaupverð þeirra. Undan kaupunum voru hinsvegar teknar aðrar eignir S og útistandandi skuldir, hvorttveggja að fjárhæð tæpar kr. 880000.00. Þá tóku fyrri hluthafar í S að sér greiðslu allra skulda þess, að fjárhæð tæpar kr. 900000.00, enda skyldu þær vera kaupendum óviðkomandi. Seljendur framkvæmdu síðan skuldaskil á eignum þessum og skuldum. Kaupendur hófu hinsvegar sjálfstæðan rekstur í hinni keyptu verðsmiðju. Að þessu öllu athuguðu þótti hið raunverulega efni samningsins frá 9. apríl 1941 hafa einungis verið sala á nefndri verksmiðju og jafnframt hafi hafizt félagsslit og skuldaskil h/f S. Var A því dæmt að greiða skattauka þann, er fyrr greinir, enda var og eigi talið, að skattayfirvöld hefðu vangeymt svo réttar ríkissjóðs, að varða ætti niðurfalli skattskyldu. 228
- A hafði bifreiðastöð í kaupstað og umfangsmikinn rekstur leigubif-

reiða. Hann hafði um árabíl selt notaðar leigubifreiðar, oft margar á ári, og nam hagnaður af slíkri sölu stundum miklum hluta af heildartekjum hans. Eins og á stóð, þótti þessi sala notaðra leigubifreiða verða að teljast þáttur í atvinnurekstri A. A hafði á árinu 1946 selt 6 notaðar leigubifreiðar, sem hann hafði eignast árið 1941. Var hagnaður af sölum þessum því talinn skattskyldur, sbr. upphafsákvæði 7. gr. laga nr. 6/1935, og lög-tak leyft fyrir þessum skattkröfum ríkissjóðs. 423

Skírlífisbrot.

- A og B viku sér að stúlkunni C, er var ein á gangi á götu í kaupstað að kvöldlagi, ávörpuðu hana, og þegar hún skeytti því engu, tóku þeir í handlegg hennar og virtust vilja leiða hana að porti milli húsa. Er hún streittist á móti, börðu þeir hana, veittu henni áverka og hröktu hana undan sér alllangan veg eftir götunni, unz hjálp barst. Af atferli A og B þótti mega ráða, að þeir hafi upphaflega ætlað að fá C til kynferðismaka við sig, en hinsvegar var eigi talið sannað, að tilætlun þeirra hafi snúizt upp í vilja til nauðgunar, er C reyndist eigi tilleiðanleg. En leitt þótti í ljós, að stimpingar A og B við C, átök og önnur meðferð hafi m. a. stafað af lostasemi, og þeir því taldir sekir um brot á 209. gr. laga nr. 19/1940. 104
- A, sem var ölvaður, fór inn í herbergi til stúlkunnar B, þegar hún var háttuð, dvaldist þar 2—3 klukkutíma, reif klæði hennar og olli meiðslum. B hélt því fram, að A hefði gert tilraun til nauðgunar, en A neitaði þeim áburði. Mál var höfðað gegn A m. a. fyrir brot á XXII. kafla laga nr. 19/1940. Þegar lítið var til þess, að B lét A liðast að dvelja svo lengi ölvuðum í herbergi því, er hún hafði náttstað í, enda þótt hún væri fáklædd og ætti auðvelt með bæði að kalla til fólks til þess að koma A burtu eða hverfa þaðan sjálf, var ekki talið, að A hefði gerzt brotlegur við 202. gr. né 209. gr. laga nr. 19/1940. 388

Skjöl.

- A höfðaði mál gegn B til refsingar og greiðslu skaðabóta fyrir meiðyrði. Í málinu krafðist B þess, að utanríkisráðherra yrði dæmt skylt að afhenda til framlagningar í dómsmálinu skjöl ráðuneytisins varðandi málefni A. Ekki þótti fullyrðandi, nema í skjölum ráðuneytisins fælist fræðsla, sem áhrif gæti haft á niðurstöðu dómsmálsins. Hinsvegar var talið, að í skjölunum kynnu að vera atriði, sem vörðuðu hagsmuni ríkisins og leynt ættu að fara, sbr. lögjöfnun frá 1. og 2. tl. 126. gr. laga nr. 85/1936, og þótti því rétt, samkvæmt 1. málsg. 149. gr. sömu laga, að skjölin yrðu lögð fyrir héraðsdómara í trúnaði og hann gegn fullkominni þagnarskyldu tæki eftirrit af því úr skjölunum, sem skylt væri

og heimilt að leggja fram, ef slíku væri til að dreifa, eða tæki
upp úr skjölunum skýrslu um þau atriði 403

Skuldamál. Sbr. kaup og sala, samningar.

- A höfðaði mál gegn B og krafðist aðallega viðurkenningar á sam-
eignarrétti að jörð, sem A var þinglesinn eigandi að. Sú krafa
var ekki tekin til greina. Í málinu gerði A einnig varakröfu
um, að B greiddi ýmsar skuldakröfur, sem A taldi til orðnar í
sambandi við kaup á jörð þessari og síðari rekstur hennar. Voru
fáeinar af kröfum þessum teknar til greina, en flestar hins-
vegar taldar fyrndar. 41
- A höfðaði á árinu 1940 mál gegn B og C til greiðslu skuldar sam-
kvæmt tveimur víxlum. Var annar víxillinn að fjárhæð d. kr.
2628.30, með gjalddaga 3. jan. 1927, en hinn að fjárhæð d. kr.
9000.00, með gjalddaga 6. okt. 1927. Vixlar þessir voru í árslok
1927 afhentir málf lutningsskrifstofunni D til innheimtu af
danska bankanum P. Í skilagrein fyrir innheimtum þessum í
okt. 1933 reiknaði D sér innheimtulaun af fyrr talda víxlinum
og þar sást einnig, að D hafði þá greitt P hærri fjárhæð en víxil-
fjárhæð þessari nam. Samkvæmt þessu og þar sem A lagði eigi
fram frumrit nefnds víxils í málinu, þótti verða að telja víxil
þennan greiddan og B og C því þegar af þeirri ástæðu sýknað-
ir af þessari kröfu A. Varðandi síðari víxlinn hafði eigi verið
varnað fyrningar gagnvart C og var hann því sýknaður. Vixil-
kröfunni hafði hinsvegar verið lýst í þrotabú B, en skiptum
þess lauk 9. marz 1936, án þess að nokkuð greiddist upp í kröf-
una. A höfðaði mál sitt 12. nóv. 1940 og var krafa þessi þá ekki
talin fyrnd gagnvart B. Nú hafði D á fyrrgreindum tíma til inn-
heimtu aðrar kröfur frá A á hendur B og C og nam fjárhæð
þeirra rúmum d. kr. 8000.00, og greiddust upp í þær rúmar d.
kr. 1500.00. B og C tóku ekki fram, að greiðslur þeirra skyldu
ganga til lúkningar sérstökum kröfum A, og A hafði eigi fyrr
en í máli þessu tiltekið, að hann tæki fjárhæðina til greiðslu
einni kröfu hans frekar en annarri. Ekki var vitað um stofntíma
hinna einstöku krafna, og þótti þá að öllu þessu athuguðu rétt
að fjárhæðin gengi hlutfallslega til lúkningar 9000.00 kr. víxil-
kröfunni og öðrum kröfum A. Með sama hætti var skipt fjár-
hæð, d. kr. 9540.50, sem A hafði fengið sem skaðabætur úr
hendi D vegna mistaka við innheimtuna. Var B dæmt að greiða
A skuldina með nefndum frádrætti. 487

Stéttarfélag. Sjá verkalýðsfélag.

Stjórnsýsla. Stjórnsýslumenn. Sjá lögreglumenn.

Strok úr fangelsi.

A og B höfðu verið dæmdir til langrar fangelsisvistar fyrir þjófnað og fleira. Byrjuðu þeir að taka út refsinguna í fangelsi, en tókst að strjúka þaðan saman. Náðust þeir aftur samdægurs. Voru þeir dæmdir til fangelsisvistar fyrir strokið samkvæmt 110. gr. hegningarlaga nr. 19/1940. A hlaut nokkru þyngri refsingu, þar sem honum hafði tvisvar áður verið refsað fyrir samskonar brot. 144

Svik. Sjá fjársvik.

Svipting réttinda. Sjá atvinnuréttindi, borgaraleg réttindi.

Söluþóknun. Sjá fasteignasala.

Sönnun. Sönnunarbyrði.

Sbr. aðiljaskýrslur, blóðrannsókn, mat og skoðun, skjöl, vitni.

a) Einkamál.

- Fasteignasalinn A var sjálfur einn til frásagnar um, að B hefði falið honum fullt umboð til sölu á húseign. Þótti það því ósannað gegn andmælum B. 24
- A taldi sig hafa innt af hendi fjárgreiðslur fyrir B, en það var talið ósannað gegn andmælum B. 41
- A kvaðst hafa greitt tiltekið gjald fyrir B. Viðurkenndi B það, en taldi sig hafa endurgreitt það A. Það var talið ósannað gegn andmælum A 41
- A hélt því fram, að hann hefði greitt stofngjald til samvinnufélags. Gegn andmælum gagnaðilja þótti það ósannað. 61
- A krafðist tiltekinnar fjárhæðar úr hendi sameigandans B vegna kostnaðar af lóðarlögun og girðingu. Gegn andmælum B færði A eigi sönnur á, að kostnaður hefði numið fjárhæð þessari og var krafa hans lækkuð, m. a. með tilliti til mats. 365
- A krafði B um fjárhæð, sem hann taldi sig hafa ofgreitt, og byggði á endurskoðuðum reikningi aðiljanna. B hafði eigi átt þess kost að gæta réttar síns við endurskoðunina, og þótti krafa A því eigi sönnuð gegn andmælum B. 365
- Byggingarmeistarin A krafði B um greiðslu kostnaðar af hússbyggingu. A gat ekki sannað, að sumir kostnaðarliðanna stæðu í sambandi við verkið, og voru þeir því ekki teknir til greina. .. 365
- Byggingarmeistarin A krafði B um greiðslu vinnulauna, er hann kvaðst hafa innt af hendi vegna byggingar á húsi hans, en kvittanir verkamanna vantaði á allmarga vinnulista. Nokkrir verkamannanna gáfu vottorð um, að þeir hefðu fengið kaup sitt hjá A, en kvittanir eða viðurkenningar vantaði fyrir tæpum 60 þús. kr. Samkvæmt viðurkenningu málsaðilja þótti sýnt, að byggingu hússins hefði verið langt komið, er A lét af störfum, og að hann

- hefði því innt meiri vinnulaun af hendi, en hann gat sýnt kvitt-
anir fyrir. Hinsvegar var A ekki, gegn andmælum B, dæmd öll
sú fjárhæð, er hann krafðist, heldur voru dregnar frá 14 þús.
kr. samkvæmt mati dómsins. 365
- A var grunaður um brot í símritarastarfi. Voru lögregluréttarpróf
haldin yfir A og hann þá settur í gæzluvarðhald í 2 daga.
Ákærvaldið lét ekki höfða opinbert mál gegn A, sem síðan
krafði ríkisjóð bóta fyrir gæzluvarðhald að ósekju. Ekki þóttu
að vísu hafa verið færðar fullar sönnur á einstakar sakargipúir
á hendur A, en hinsvegar var afstaða hans slík, að algerlega
þótti breyta skilyrði til bótagreiðslu fyrir gæzluvarðhald hans. 427
- Í farmsamningi milli farmeigandans A og farmflytjandans B var
ákvæði um, að A skyldi greiða, ef þess væri beiðst, nægilegt
reiðufé til lúkningar venjulegum útgjöldum í þágu skipsins í
hleðsluhöfn. B krafði A um slíka greiðslu í gjaldeyri hleðslu-
hafnar, sem var annar en sá, er farmgjald skyldi greitt í.
Er litið var til orðalags ákvæðisins og þar sem A hafði ekki leitt
í ljós venjuhelgaða merkingu slíks ákvæðis, þótti eigi verða full-
yrt, að B hefði brotið heimild til kröfugerðar sinnar 478
- Farmeigandinn A hélt því fram, að farmur, sem B flutti, hefði
reynst rýrari en farmskrár hermdu. A gat ekki sannað þessa
staðhæfingu sína, og voru andmæli hans því ekki tekin til greina 478
- A höfðaði árið 1940 mál gegn B og C til greiðslu skuldar samkvæmt
vixli, útgefnum árið 1927. Í árslok 1927 var vixillinn afhentur
D til innheimtu af bankanum E. Í skilagrein fyrir innheimtu í
okt. 1933 reiknaði D sér innheimtulaun af vixli þessum og þar
sást einnig, að D, sem hafði fleiri innheimtur fyrir A, hafði þá
greitt E hærri fjárhæð en vixilfjárhæð þessari nam. Samkvæmt
þessu og þar sem A lagði eigi fram frumrit nefnds vixils í
málinu, þótti verða við það að miða, að hann væri greiddur .. 487
- b) *Opinber mál.*
- Vitnaskýrslur lögreglumanna, eins farþega, svo og blóðrannsókn
þóttu sanna, að bifreiðastjóri hefði ekið bifreið með áhrifum
áfengis 22
- Með vitnaframburðum þótti sannað, að A hefði selt kaupmönnum
sápu fyrir herra verð en verðlagsstjóri hafði staðfest. Skýrsla
A um málsatvik var mjög á reiki 56
- A, sem bar ábyrgð á stjórn bifreiðar, hafði orðið valdur að bana-
slysi. Bifreiðaeftirlitsmenn, er skoðuðu bifreið A eftir slysið,
lýstu því, að handhemill hennar hefði þá eigi verið í fullkomnu
lagi. En þar sem hemillinn gat hafa laskast við slysið — bifreið-
in rann á hús — þótti eigi sannað, að A hefði brotið 5. og 24.
gr. laga nr. 23/1941 85
- Með vitnaframburðum, er studd var eigin játningu A, þótti sannað,

- að hann hefði gerzt sekur um líkamsárás og brot á heimilisfriði. 96
- A og B réðust að stúlkunni C á götu, reyndu að leiða hana að dyrum, er lágu inn í garð að húsabaki, en hún veitti mótspyrnu. Talið var, að atferli A og B hafi meðfram stafað af lostasemi og þeim því dæmd refsing samkvæmt 209. gr. laga nr. 19/1940, en hinsvegar þótti eigi sannað, að tilætlun þeirra hefði snúizt upp í vilja til nauðgunar, er C reyndist eigi tilleiðanleg 104
- Þrátt fyrir neitun A, sem var grunaður um ölvun við bifreiðaaakstur, þótti sök hans sönnuð með vitnaframburði tveggja farþega og þriðja manns 119
- A og B, sem stolið höfðu hjólbörðum, fengu þá í hendur C, og tók hann að sér að selja þá. Ekki þótti verða staðhæft, að C hefði verið það ljóst, er A og B tóku hjólbörðana, að þeir væru þá að fremja þjófnað. Hinsvegar þótti honum eigi hafa getað dulizt, að munirnir voru A og B ófrjálsir og C var því dæmd refsing samkvæmt 254. gr. laga nr. 19/1940 190
- Með vætti varðskipsmanna, svo og að nokkru með vætti skipverja A, þótti sannað, að hann hefði verið með skip sitt að ólöglegum botnvörpuveiðum í landhelgi 286
- Með framburði tveggja lögregluþjóna, þriðja manns og blóðrannsókn þótti sannað, að A hefði ekið bifreið með áhrifum áfengis 313
- Landhelgisgæzlumenn fóru til eftirlits í flugvél og töldu samkvæmt mælingum og engin athugun, að skipstjórinn A hefði verið með bát sinn að ólöglegum veiðum innan landhelgislinu. Þótti brot A sannað með vitnisburðum þessum, þótt A og skipverjar hans bæru á annan veg 331, 337, 346, 352, 358
- Konan A fannst árla morguns liggjandi mikið meidd á mótum Rauðarárstígs og Laugavegs í Reykjavík. Lézt hún skömmu síðar af völdum slyssins, en gat eigi áður skýrt frá aðdraganda þess. Sannað var, að A hafði verið all-ölvuð á ferli um bæinn nefnda nótt og m. a. síðari hluta næturinnar verið með bifreiðarstjóranum B og féлага hans í bifreið B. B lét síðan A fara gegn vilja hennar úr bifreiðinni sunnanvert við Laugaveginn rétt austan við Rauðarárstíg. Eftir það ók B yfir Rauðarárstíginn, staðnæmdist örlitla stund vestan við hornið, tók þar upp stúlku, beygði síðan aftur á bak suður Rauðarárstíg og þaðan aftur norður götuna og austur Hverfisgötu. Eitt vitni sá manneskju ganga í áttina að Rauðarárstíg frá þeim slóðum, er A fór úr bíl B, rétt áður en B beygði aftur ábak. Þegar hér við bættist, að þessi atvik gerðust á þeim tíma, er líklegast þótti, að slysið hefði gerzt, og öll ummerki á staðnum bentu til þess, að A hefði orðið fyrir afturhluta á bifreið, sem ekið var með sama hætti og fyrr greinir um bifreið B, og að A hefði síðan dregizt með bifreiðinni þvert yfir Laugaveginn, þótti nægilega sannað, að B hefði orðið samvaldur að slysinu með ógætilegum akstri.

Þrátt fyrir samtök B og vitna, sem voru með honum í bifreiðinni, um rangan framburð fyrir dómi um málsatvik, þótti hinsvegar ekki nægilega sannað gegn neitun B, að hann hefði orðið slyssins var 453

Tilraun.

A réðist inn í hús, þar sem tvö ung börn voru stödd, með sveðju, særði annað til ólífis, en veitti hinu mikil sár. Það barn hélt þó lífi. Því næst réðist A á móður barnanna, er kom á vettvang, og veitti henni einnig mikla áverka, sem hún lifði þó af. Verknadur A, að því er snerti mæðgurnar, er héldu lífi, var talinn slíkur, sem lýst er í 211. gr., sbr. 1. málsg. 20. gr. laga nr. 19/1940 291

Tómlætisverkanir.

A hafði greitt útsvar sitt í S-hreppi ótilkvaddur og fyrirvaralaust, þótt hann hefði þá fyrir meira en ári tekið sér bólfestu í R-kaupstað, þar sem hann var orðinn útsvarsskyldur. Krafa A um endurheimtu útsvarsins í S-hreppi var því ekki tekin til greina 33

A hafði leigt Reykjavíkurbæ (R) húsnæði frá 15. maí 1943. Sótti A leiguna á skrifstofu R og fékk þá stundum greiðslu fyrir marga mánuði í einu. Í apríl 1948 ritaði A bréf til R og krafðist þess, að sér yrði framvegis færð leigan. Þessu var ekki sinnt, og krafðist A þá útburðar úr húsnæðinu. Sú krafa var ekki tekin til greina, þar sem vitað var, að framangreindur greiðsluháttur er almennt viðhafður af hálfu R, og A hafði við það unað og engum andmælum hreyft um mörg ár. 203

Ríkisskattaneftnd kvað upp úrskurð 14. des. 1945 um skattauka til handa A vegna atvika, er gerzt höfðu í apríl 1941. Með tilliti til 10. gr. laga nr. 20/1942, sbr. 34. gr. laga nr. 6/1935, þóttu skattayfirvöldin þó eigi hafa vangeymt svo réttar ríkissjóðs, að varða ætti niðurfalli skattskyldu A 228

Stjórn fulltrúaráðs verkalyðsfélaga (F) hafði selt A eignir verkalyðsfélaganna 12. ágúst 1940. Með sáttakæru 8. ágúst 1944 og stefnu 13. apríl 1945 höfðuðu 11 verkalyðsfélög (V) mál gegn F og A til ógildingar afsalsins, afhendingar eignanna, endurgreiðslu arðs og greiðslu bóta. Kröfur sínar byggðu V m. a. á löglausri kvaðningu til fundar þess í fulltrúaráðinu, er ákvað söluna, svo og óhóflega lágu söluverði eignanna. Þessar málsástæður voru eigi teknar til greina, m. a. vegna þess, hve langur tími leið frá því að nefnd sala, er V vissu um, var ráðin og þar til hafizt var handa um véfengingu hennar 255

A var framkvæmdastjóri hjá verzlunarfélaginu B, er útvegaði A íbúð í húsi sínu, en húsaleiga var óákveðin. Fluttist A í íbúðina 14. maí 1946 og færði hann, sem einnig var bóhaldari B,

- félaginu til tekna kr. 125.00 á mánuði fyrir íbúðina eftir einhliða ákvörðun sinni. Var A síðan í íbúðinni til 19. nóv. 1947, en nokkrum dögum áður óskaði B mats húsaleigunefndar á leigunni. Taldi nefndin hæfilega leigu vera rúmar 300 kr. á mánuði. Krafði B nú A mismunarins á leigunni í samræmi við matið, en A neitaði greiðslu. Samkvæmt gögnum málsins hafði B orðið kunnugt um húsaleigugreiðslur A eigi síðar en í apríl 1947. Þrátt fyrir andmæli A um greiðslu hærri húsaleigu, hófst B eigi handa um að láta meta leiguna fyrr en áður greinir. Þótti B með tómlæti þessu hafa firrt sig rétti til frekari leigugreiðslu úr hendi A 400
- A var skipstjóri á skipi B og réði skipverja til starfa á skipinu. Voru þeim í skipshafnarskrá áskilin betri kjör en venju samkvæmt giltu á veiðum sem þeim, er skipið stundaði. B krafðist bóta úr hendi A, sem samsvaraði þeirri fjárhæð, er B hafði orðið að greiða skipverjum umfram taxta, þar sem B taldi, að A hefði í heimildarleysi látið skrá skipverjana fyrir hærri kjör en venja var. Af gögnum málsins var ljóst, að skipverjarnir vildu ekki ráðast á skipið, nema með þeim kjörum, sem þeim voru áskilin í skipshafnarskrá. B var viðstaddur lögskráningu þeirra og mátti því vera kunnugt um ráðningarkjör. Hann hreyfði og engum athugasemdum um ráðningu skipverja fyrr en í greinargerð í héraði í máli, sem A hafði höfðað gegn B til kaupgreiðslu. Þótti því eigi sannað, að A hefði farið út fyrir stöðumboð sitt við nefnda skráningu, og hann sýknaður af kröfu B 447

Traustnám.

- A keypti byggingarlóð af B og var í afsali tiltekin stærð hennar svo og sýnd á meðfylgjandi uppdrætti. Ekki var í afsali getið neinna kvaða á lóðinni, nema um sameiginlega akbraut. B skoðaði lóðina og umhverfi hennar, áður en hann keypti hana. Nú kom í ljós, að lóð A tók samkvæmt afsali og uppdrætti yfir 36,2 m² af lóð nágrannans C. Ekki var talið, eins og atvikum var háttað, að A hefði með traustnámi öðlazz eignarrétt yfir nefndum hluta af lóð C 407

Umboð.

- Löggiltur fasteignasali þótti ekki hafa fært nægar sönnur á, að húseigandi hefði falið honum fullt umboð til sölu á húseign .. 24
- A krafði B fjárhæðar samkvæmt reikningi C á hendur B. B sótti eigi þing í máli út af kröfu A. Málinu var vísað ex officio frá dómi, þar sem eigi var sýnd heimild A til kröfugerðar þessarar 187
- Að lögum Alþýðusambands Íslands skyldu fulltrúar frá hverju sambandsfélagi mynda svonefnt fulltrúaráð í hverju kjördæmi. Fulltrúaráðið í Reykjavík annaðist kaup á tiltekinni fasteign

„handa verkalyðsfélögunum“ árið 1919, og fór fram með sama hætti árið 1929 varðandi kaup á annarri fasteign (I). Var talið, að félög þau, er stóðu að fulltrúaráðinu á hverjum tíma, hafi verið eigendur fasteigna þessara. Þann 12. ágúst 1940 afsöluðu þáverandi stjórnendur fulltrúaráðsins eigninni I til h/f A. Á árunum 1944—45 hófu 11 af 31 verkalyðsfélagi, er þá stóðu að fulltrúaráðinu, málssókn gegn nefndum stjórnendum fulltrúaráðsins (F) og A til ógildingar afsalsins frá 12. ágúst 1940, afhendingar eignanna, endurgreiðslu arðs og greiðslu bóta. Byggðu sækjendur (S) kröfur sínar m. a. á því, að F hefði skort sérstakt umboð frá verkalyðsfélögunum innan ráðsins til sölnnar og að F hefðu misfarið með umboð sitt með því að selja umrædda fasteign óhæfilega lágu verði. Talið var, að í lögum Alþýðusambandsins og gildandi reglum fulltrúaráðsins fælist fullnægjandi umboð til sölu eigna þessara, auk þess sem óáttalin venja hafði myndast um slíka ráðstöfunarheimild ráðinu til handa. Söluverð eignanna til A var að vísu talið lágt, en þegar litið var til þess, að verkalyðsfélögin áttu verulega hluti í A, sem stofnað var til að reisa og reka hús handa alþýðusamtökunum og þau áttu forkaupsrétt að hlutum í A, að F hafði árið 1935 selt A verðmæta eign fyrir lágt verð, án nokkurra athugasemda og að andmælum gegn sölu þessari var fyrst hreyft 4—5 árum eftir að hún var ráðin, var vefengingarkrafa S ekki tekin til greina 255

Umferðarlög.

- Stjórnandi bifhjóls hafði með ógætilegum og of hröðum akstri gerzt brotlegur við 2. gr. og 3. málsg. 4. gr. laga nr. 24/1941 122
- Bifreið B ók á hest A með þeim afleiðingum, að skjóta varð hestinn. Í máli, er A höfðaði gegn B til greiðslu skaðabóta, var talið, að stjórnandi bifreiðar B ætti meginsök á slysinu með því að hafa ekki hemlað bifreið sína og stöðvað í tæka tíð, er hann sá hestinn fram undan, sbr. 1. málsg. 27. gr. laga nr. 23/1941. Hinsvegar þótti A ekki hafa sýnt næga varkárni, er hann lét hestinn fara lausan inn á mjög fjölfarinn veg í útjaðri kaupstaðar, sbr. 12. gr. umferðarlaga nr. 24/1941. Var tjóni því skipt milli aðilja, þannig að B bar $\frac{1}{2}$ hluta þess, en A sjálfur $\frac{1}{2}$ hluta 172
- A ók með óhöflegum hraða um fjölfarnar götur kaupstaðar og ók þar andstætt umferðarmerkjum. Hafði hann með þessu m. a. brotið 2. gr. og 1. málsg. 5. gr. laga nr. 24/1941 318

Umferðarréttur.

- A átti lóð í Reykjavík. Árið 1929 samþykkti byggingarnefnd, að lóð A skyldi skipt í tvennt. Skyldi annar hlutinn teljast nr.

1 við R-götu, en hinn nr. 8 við G-stræti. Í bréfi byggingarnefndar var jafnframt sagt, að „tveggja metra breiður gangur verði yfir“ lóðina nr. 8 við G-stræti að baklóð R-götu 1. Þann 1. okt. 1930 seldi A B húseignina nr. 1 við R-götu og var í kaupsamningnum tekið fram, að B og allir síðari eigendur skuli hafa „frían aðgang“ að lóð hússins um lóð þá, er liggur fyrir sunnan húsið á lóðinni nr. 8 við G-stræti. Einu eða tveimur árum síðar lét A gera steingirðingu meðfram lóðinni nr. 8 við G-stræti. Var þannig gengið frá girðingunni, að 2 m. breitt op var haft á henni syðst við lóðarmörk og sett þar tvöfalt járnhlið. Árið 1938 seldi B C fasteignina nr. 8 við G-stræti. Í afsalinu sagði m. a., að á hinni seldu lóð hvíldi kvöð um aðgang að lóð hússins R-götu 1. B lét gera bifreiðarskúr á lóð sinni árið 1944. Taldi hann hluta af nefndri steingirðingu svo og hliðið vera óheimilan tálma samkvæmt samningum og krafðist þess, að C yrði, að viðlögðum dagsektum, dæmt að nema burtu tálmanir þessar. Talið var, að með ákvæðinu um „frían aðgang“ í kaupsamningi B frá árinu 1930 hefði eigendum R-götu 1 verið veittur réttur til umferðar um lóð G-strætis 8 með öllum þeim flutningatækjum, sem þá var tíðkað hér í bæ að menn notuðu til þess að komast að og frá húslóðum sínum, en hafi ekki verið takmarkaður við umferð gangandi manna, eins og A og C héldu fram. Hinsvegar var litið svo á, að breidd umferðarstígsins yrði að miða við hæfilega breidd árið 1930 og þótti þá rétt að miða við 2 m. breiðan gang, eins og sagði í áðurnefndu bréfi byggingarnefndar. Var viðurkenndur slíkur umferðarréttur B til handa og C dæmt, að viðlögðum dagsektum, að búa svo um, að B gæti notið þessa réttar 209

Uppboð. Uppboðsþing.

Vítt, að uppboðshaldari braut í bága við IX. kafla laga nr. 85/1936, sbr. 223. gr. laganna, um málflutning á uppboðsþingi 11

Samkvæmt ákvörðun skiptaréttar skyldi fram fara opinbert uppboð á hálfu vélskipi, eign dánarbús A. B átti hinn helming skipsins. Á uppboðsþingi óskaði B eftir því að uppboðinu yrði frestað. B hafði sótt um aðstoð og skuldaskil samkvæmt lögum nr. 100/1948, en á skipinu hvíldu sameiginleg sjóveð og samningsveð fyrir miklum fjárhæðum. Ekki lá fyrir úrlausn skilaneftar um, hverja aðstoð B hlýti. Þótti því rétt að fresta nefndu uppboði, þar til sú úrlausn var fengin 476

Upprunamerki á vörum.

Kaupmaður hafði fengið sælgætisstengur frá innlendum framleiðendum til sölu í verzlun sinni. Er kaupmaðurinn fékk vörur þessar, voru þær í merktum umbúðum, en hann tók þær úr

umbúðunum og hafði þær á boðstólum án upprunamerkja. Hafði kaupmaðurinn með þessu brotið reglur í tilkynningu verð- lagsstjóra nr. 25/1947, sbr. 4. tl. 12. gr. og 1. mgr. 16. gr. laga nr. 70/1947 og hlaut hann sekt fyrir	8
---	---

Upptaka eigna.

Upptaka dæmd á afla og veiðarfærum skips, sem verið hafði að ólög- legum veiðum í landhelgi 15, 129, 139, 286, 331, 337, 346, 352, 358, 437 Spilakassar, sem notaðir voru til fjárhættuspils, gerðir upptækir með dómi, ásamt peningum þeim, er í þeim voru	467
--	-----

Úrskurðir.

Einkamáli frestað ex officio í Hæstarétti og lagt fyrir héraðsdómara samkvæmt lögjöfnun frá 120. gr. laga nr. 85/1936 að veita aðiljum kost á öflun framhaldsgagna	101, 322
Úrskurður um framhaldsrannsókn í opinberu máli	202, 399, 467
Úrskurði héraðsdómara var svo áfátt um lýsingu á málsatvikum, að ómerking olli, sbr. 2. málsg. 190. gr. laga nr. 85/1936	308

Útburðargerðir. Sbr. húsaleiga.

A var leigutaki hjá B og hafði á leigu tvö herbergi og eldhús, en B sjálfur hafði aðeins eitt herbergi til afnota. B var 64 ára að aldri, heilsuveill og ætlaði að taka dóttur sína á heimili sitt sér til umönnunar. Var talið, að B hefði brýna þörf fyrir aukið hús- næði og honum því með útburðargerð veitt umráð annars her- bergis A svo og eldhússins	78
Leigusali (A) krafðist útburðar á leigutaka sínum (B). A, sem var einhleypur og hafði eitt herbergi til afnota í húsi sínu, byggði kröfu sína um útburð á því, að hann hefði vegna heilsuleysis brýna þörf fyrir aukið húsnaði. Fram kom, að A hafði nokkru áður haft lausa íbúð í húsi sínu, en leigt hana þriðja manni til óákveðins tíma. Að svo vöxnu máli þóttu eigi efni til að taka útburðarkröfu A á hendur B til greina	101
A hafði leigt Reykjavíkurbæ (R) húsnaði frá 15. maí 1943. Sótti A ávalt leiguna á skrifstofu R og fékk þá stundum greiðslu fyrir marga mánuði í einu. Í apríl 1948 skrifaði A bréf til R og krafðist þess, að sér yrði framvegis færð leigan. Þessu var ekki sinnt, og krafðist A þá útburðar úr húsnaðinu. Sú krafa var ekki tekin til greina, þar sem vitanlegt var, að framan- greindur greiðsluháttur er almennt viðhafður af hálfu R og A hafði einnig við það unað og engum andmælum hreyft um mörg ár	203
A tók árið 1940 á leigu íbúð hjá B og bjó þar, þangað til hann fór til útlanda árið 1943 til langdvalar. Áður en A fór, hafði hann samið svo við B, að A mætti framleigja íbúðina, meðan hann	

- væri burtu. A framleigði þá C íbúðina. Í ársbyrjun 1946 fluttist C úr íbúðinni, og kom þá upp ágreiningur um, hver ráðstafa ætti henni, en A var þá enn erlendis. Fór svo, að kona B, er nú hafði eignarrétt yfir íbúðinni, leigði hana D frá 1. marz 1946 til óákveðins tíma. A kom hingað til lands í árslok 1947 og krafðist þess þá, að D yrði borinn út úr íbúðinni. Talið var, útburðarkrafa þessi yrði ekki dæmd, nema í sambandi við kröfu A á hendur húseiganda (konu B) um rétt A til að flytjast inn í hina umdeildu íbúð. Væri því nauðsynlegt að beina gerðinni jafnframt gegn konu B, sbr. 46. gr. laga nr. 85/1936, en þar sem svo hafði eigi verið gert, var synjað um útburðinn 236
- A hafði á leigu íbúð, 2 herbergi og eldhús, hjá B. Í heimili hjá A var í upphafi, auk hans, fullorðinn sonur hans, C. Nú hafði unnusta C ásamt ungu barni þeirra flutt í íbúðina, og krafðist B þá útburðar á A. Ekki var talið, að A hefði ráðstafað leiguhúsnæði sínu ólöglega, þótt hann hefði tekið unnustu sonar síns og ungubarn þeirra til sín í íbúðina, og þar sem ekkert þótti athugavert um hegðun þessara aðilja og notkun húsnæðisins eigi meiri en eðlilegt mátti teljast, var synjað um útburðargerðina 247
- A tók á leigu 2 herbergi og eldhús hjá B. Gerður var skriflegur leigusamningur og stóð þar m. a. prentað: „Uppsagnarfrestur er af beggja hálfu áskilinn mánuðir til 14. maí eða 1. okt. að telja. Uppsögn leigusamningsins skal vera skrifleg.“ Ennfremur var þar ritað með bleki: „Húsnæðið er leigt frá 1/1—46 til 1/1—49.“ Í febrúar 1949 krafðist B útburðar á A, þar sem leigutíminn væri útrunninn samkvæmt hinu síðasttalda ákvæði. Talið var, að A hefði eftir orðalagi samningsins mátt ætla, að honum yrði ekki slitið nema að undangenginni uppsögn samkvæmt húsaleigulögum. Þar sem slík uppsögn hafði eigi farið fram, var útburðarkrafa B ekki tekin til greina 472

Útivist aðilja.

- Áfrýjandi sótti ekki dómþing. Útivistardómur
 18, 19, 77, 78, 83, 128, 155, 221, 222, 399, 445, 446, 504

Útsvör. Sjá skattar og gjöld.

Valdstjórn og allsherjarregla. Sjá lögreglumenn.

Valdsvið dómstóla. Sjá dómstólar.

Vangeymsla. Sjá tómlætisverkanir.

Varðhald. Sjá refsingar.

Vátrygging.

Flugvél flugfélagsins A lenti á flugvelli í kaupstað einum að kvöldlagi í lok septembermánaðar. Rakst vélin þá á bifreið, er stóð á vellinum, og urðu talsverðar skemmdir bæði á bifreiðinni og flugvélinni. A hafði á þessum tíma vátryggt flugvélin á hjá vátryggingarfélaginu B gegn „flug-, jarðar- og þriðja-manns-áhættum.“ Í vátryggingarskírteininu var m. a. kveðið svo á, að skírteinið tryggði að öðru leyti samkvæmt skilmálum Lloyd's Ariel Aircraft Policy.“ Var talið, að ákvæði þetta hefði veitt A fullt tilefni til að kynna sér þá skilmála, en í þeim sagði svo m. a., að vátryggingin taki ekki yfir notkun flugvélarinnar frá því klukkustund eftir sólarlag og þangað til klukkustund fyrir sól-aruppkomu. Með vætti 4 vitna þótti sannað, að flugvélin hefði í umrætt sinn lent í fyrsta lagi meira en klukkustund eftir sólarlag. Var flugvélin því ekki talin vátryggð af B, sem var sýknaður af kröfum A	110
Vörubifreið A var „kaskó“-tryggð hjá vátryggingarfélaginu B. Er verið var að ferma bifreiðina rauðamöl, vildi svo til, að skriða úr námunni féll á bifreiðina og skemmdi hana mikið. Krafði A nú B greiðslu bóta fyrir tjón sitt, þar sem hann taldi, að vátryggingin tæki til þessara atvika, sem lýst var. Samkvæmt orðalagi vátryggingarskírteinisins þótti vátryggingin hinsvegar ekki ná til tjóns, er yrði með framangreindum hætti, og var B því sýknaður af kröfu A	474

Veitingahús.

Maður sætir refsingu fyrir brot á 17. gr. laga nr. 33/1935 fyrir neyzlu áfengis í veitingahúsi	23, 190
--	---------

Verðlagslöggjöf.

Smiður nokkur framleiddi sápu og seldi í verzlunum í Reykjavík, án þess að fá staðfestingu verðlagsstjóra á verðinu. Með þessu braut hann ákvæði tilkynningar verðlagsstjóra frá 4. apríl 1944, sbr. 15. og 16. gr. laga nr. 70/1947, og 2. gr. reglugerðar og auglýsingar frá 17. ágúst 1947, sbr. 2. málgr. 11. gr. laga nr. 70/1947. Var honum dæmd sekt samkvæmt 22. gr. laga nr. 70/1947	56
Lyfsali auglýsti og seldi möndlur í lyfjabúð sinni sem almenna verzlunarvöru. Álagning hans á vöru þessari fór fram úr því, sem heimilað var í auglýsingu verðlagsstjóra frá 6. febrúar 1946, og var lyfsalanum því dæmd sekt samkvæmt 2. málgr. 9. gr. laga nr. 3/1943	241
Úrskurður um framhaldsrannsókn í verðlagsmáli	399

Verkalýðsfélög.

Að lögum Alþýðusambands Íslands skyldu fulltrúar frá hverju sambandsfélagi mynda svonefnt fulltrúaráð í hverju kjördæmi. Fulltrúaráðið í Reykjavík annaðist kaup á tiltekinni fasteign „handa verkalýðsfélögum“ árið 1919, og fór fram með sama hætti árið 1929 varðandi kaup á annarri fasteign (I) í Reykjavík. Var talið, að félög þau, er stóðu að fulltrúaráðinu á hverjum tíma, hafi verið eigendur fasteigna þessara. Þann 12 ágúst 1940 afsöluðu þáverandi stjórnendur fulltrúaráðsins eigninni I til h/f A og var kaupverðið talið kr. 130400.00, en í kaupunum fylgdu kr. 30000.00 í hlutabréfum A. Á árunum 1944—45 hófu 11 af 31 verkalýðsfélagi, er þá stóðu að fulltrúaráðinu, málssókn gegn nefndum stjórnendum fulltrúaráðsins (F) og A til ógildingar nefnds afsals frá 12. ágúst 1940, afhendingar eignanna, endurgreiðslu arðs og greiðslu bóta. Byggðu sækjendur (S) kröfur sínar á því, að F hefði skort sérstakt umboð frá verkalýðsfélagunum innan ráðsins til sölunnar, að eigi hefði verið farið að réttum reglum um samþykkt sölunnar í ráðinu og að F hefðu misfarið með umboð sitt með því að selja umrædda fasteign óhæfilega lágu verði. Talið var, að í lögum Alþýðusambandsins og gildandi reglum fulltrúaráðsins fælist fullnægjandi umboð til sölu eigna þessara, auk þess sem óátalin venja hafði myndast um slíka ráðstöfunarheimild ráðinu til handa. Þá var og talið, að samþykktin hefði verið gerð af nægilega mörgum fulltrúum í ráðinu, enda yrði gerningunum og ekki hnekkkt vegna annmarka á fundarkvaðningu, þar sem véfenging var fyrst höfð uppi mörgum árum síðar. Söluverð eignanna til A var að vísu talið lágt, en þegar litið var til þess, að verkalýðsfélögin í Reykjavík áttu verulega hluti í A, sem stofnað var til að reisa og reka samkomu- og skrifstofuhús fyrir alþýðusamtökin og félög þessi áttu forkaupsrétt að hlutum í A, að F hafði árið 1935 selt A verðmæta eign fyrir lágt verð, án nokkurra athugasemda, og að andmælum út af sölu þessari var fyrst hreyft 4—5 árum eftir að hún var ráðin, var véfengingarkröfu S heldur ekki sinnt á þessum grundvelli 255

Verksamningur.

Byggingarmeistarinn A o. fl. fengu leigurétt yfir lóð í Reykjavík til að reisa þar íbúðarhús. Síðar varð samkomulag um, að A byggði íbúðarhús fyrir B á lóð þessari. Hélt B því fram, að efni þess samnings hefði verið á þá lund, að A tæki að sér byggingu hússins í ákvæðisvinnu, en A skyldi fá hálfan hagnað af því, sem húsið yrði ódýrara en ákvæðisupphæð nam, og greiða að hálfu þann byggingarkostnað, sem færi fram úr nefndri fjárhæð. A hefði átt að fá venjulegt taxta kaup fyrir

vinna sína við húsið og að auki 20 þús. kr. umsjónarlaun, en húsið skyldi vera fullgert fyrir ákveðinn tíma. A taldi hinsvegar, að efni samningsins hefði verið það, að B legði fram allt fé til byggingarinnar eftir reikningi og hann skyldi auk þess greiða 20 þús. kr. í umsjónarlaun. A skyldi hinsvegar láta í té byggingarefni, er hann hafði fest kaup á, sinna verki þessu sem aðalstörfum svo og afsala lóðarréttindunum til B, er það væri heimilt. Þótti verða að miða við þessar málsskýringar A, enda hafði B engar sönnur færð á framangreindar staðhæfingar sínar um efni samningsins 365

Vettvangsmál. Sjá landamerkmál, lóðamerkmál.

Vextir.

Vaxta eigi krafizt og þeir því ekki dæmdir	400
Krafizt 5% ársvaxta og þeir því dæmdir	326, 343, 447
Krafizt 6% ársvaxta og þeir dæmdir	 24, 41, 61, 66, 172, 181, 184, 214, 365, 431, 478, 487, 499
Vaxta krafizt frá eindaga kröfu og þeir dæmdir	24, 61, 66
Vaxta krafizt frá stefnudegi og þeir dæmdir	 41, 172, 181, 214, 326, 343, 365, 447, 499
Vaxta krafizt frá sáttakærudegi og þeir dæmdir	184
Vextir dæmdir frá þeim tíma, er löghaldsbeiðni var dagsett	431

Viðskiptatilkynningar. Sjá tómlætisverkanir.

Vinnusamningar.

- A var skipstjóri á skipi B. B sagði A upp skipstjórn hinn 28. febrúar 1946 og skyldi uppsögnin koma til framkvæmda 31. maí s. á. A fór áfram með skipstjórn, þar til annar skipstjóri var látinn taka við skipinu þann 28. júní 1946. Ekki var talið sannað, að svo hefði samizt með aðiljum eða A hefði mátt gera ráð fyrir, að hann ætti aðeins að fara með skipstjórn tiltekinn tíma frá lokum uppsagnarfrests samkvæmt fyrrgreindri uppsögn. Var A því talinn eiga rétt til skaðabóta úr hendi B, vegna þess að hann var látinn víkja úr stöðu sinni án lögmæltis uppsagnarfrests hinn 28. júní 1946 27
- A, sem var óiðnlærður, ræðst í vinnu til byggingarfélags, C, og ráðstafaði trésmiðameistarinn B A til vinnu. Vann A á þennan hátt að trésmiðum frá því í október 1945 til apríl 1946. Greiddi B honum verkamannakaup fyrir vinnuna, en tók sjálfur í eigin vasa mismun þann, er var á því, sem C greiddi fyrir vinnu A og hann (B) greiddi A. A krafði B um þennan mismun, en B neitaði. Ekki voru taldar leiddar að því sönnur, að A hefði, svo bindandi væri, ráðist til B með þeim kjörum, að B

tæki í sínar hendur mismun á þeim launum, er C greiddi fyrir vinnu A og venjulegu verkamannakaupi. Var B því dæmt að greiða A mismun þenna	343
A vann við undirbúning að vertíðarför skips B. Krafðist hann kaups samkvæmt reikningi, en B mótmælti kröfu hans sem of hárrí og örökstuddri. Var sú krafa A lækkuð eftir mati dómsins. A réðist síðan sem formaður á nefnt skip, og var honum dæmt fast formannskaup, en hinsvegar aðeins hlutur af afla, miðað við taxa skipstjóra við ísfiskveiðar, sem skipið stundaði, en eigi við svonefndan saltfiskstaxta, sem A krafðist, enda sást eigi, að A hefði í skipshafnarskrá áskilið sér kaup samkvæmt þeim taxa	447

Vitni. Sbr. sönnun.

Í lögregluréttarprófum út af grun um ólöglegar fóstureyðingar bar lækni nokkur sem vitni, að hann vissi til að fóstur konu einnar í læknishéraði hans hefði verið eytt ólöglega og að hann vissi bæði um nafn konunnar og lækni þess, er hún sagði, að eytt hefði fósturin, en hann neitaði að skýra frá nöfnum þeirra og bar fyrir sig ákvæði 10. gr. laga nr. 47/1932 um þagnarskyldu lækna. Lækninum var talið óskyldt að gefa vitnaskýrslu um þetta efni, þar sem honum hefði verið trúað fyrir nefndri vitneskju í læknisstarfi og, eins og á stóð, væri ekki nægilega rík þjóðfélagsleg nauðsyn til að rjúfa þetta trúnaðarsamband sjúklings við lækni sinn	10
Lögreglumenn, er handtóku bifreiðarstjóra, er grunaður var um ölvun við akstur, svo og einn farþegi í bifreiðinni báru vitni um ölvun bifreiðarstjórans	22
Verðlagsbrot sannað með vætti kaupmanna	56
Héraðsdómari skyldaði A til að staðfesta vætti sitt með eiði. Hæstiréttur felldi þann úrskurð úr gildi, þar sem vættið væri að sumu leyti þýðingarlaust og snerti að sumu leyti matsatriði, sem A var óskyldt að segja skoðun sína um án dómkvaðningar	83
Framburðir 4 vitna, þ. á m. flugmannsins, þóttu sanna, að flugvél hefði lent á flugvelli meira en klukkustund eftir sólarlag. Voru úrslit vátryggingarmáls byggð á vitnaframburðum þessum	110
A var kærður fyrir ölvun við akstur bifreiðar, en hann neitaði ákæruatriðum. Með eiðfestum framburðum þriggja vitna þóttu sakargiptir þó sannaðar	119
Vitnaskýrsla var ekki borin undir ákærða og hann eigi samprófður við vitnið. Var þetta ásamt öðrum göllum á málsmeðferð látið valda ómerkingu hennar	250
A hafði borið vitni í lóðamerksamáli. Málsaðilinn B taldi A hafa verið óstöðugan í framburði sínum og mótmælti því þess vegna, að hann fengi að staðfesta framburð sinn. Ekki þóttu rök að	

Því færð, að A hefði verið svo óstöðugur í framburði sínum, að synja bæri honum staðfestingar vættis síns	323
Skipverjar á vélbát, sem talinn var hafa verið að ólöglegum veiðum í landhelgi, báru í vil skipstjóra sínum, sem ákærður var um landhelgisbrot. Var eigi tekið mark á vætti þeirra	331, 337, 346, 352, 358

Víxlar.

Endurgreiðslukrafa samkvæmt 74. gr. víxillaga nr. 93/1933 ..	177, 487
--	----------

Yfirvöld. Sbr. dómarar, lögreglumenn, stjórnsýslumenn,

Þinglýsing.

A hafði samkvæmt samningi fengið kauprétt að tiltekinni íbúð. Nú skyldi selja íbúð þessa á opinberu uppboði, og krafðist A þá kaupréttarins. Það var ekki talið hagga gildi samningsins, að hann var óþinglesinn, þar sem þeir, er hagsmuna áttu að gæta við uppboðið, vissu um hann	11
Talið var sannað, að A hefði á ákveðnum tíma keypt lóð af B, en A hafði ekki látið þinglýsa eignarheimild sinni. C hafði síðar keypt aðliggjandi lóð með tiltekinni stærð, og kom í ljós, að sú lóð tók samkvæmt tilgreiningu í afsali og uppdrætti yfir hluta af lóð A. C lagði þennan hluta lóðar A undir sína lóð. M. a. með tilliti til vanrækslu A um þinglýsing á eignarheimild sinni, var eigi talið sannað, að C hefði gegn betri vitund um efnisrétt sinn tekið lóð A	407

Þjófnaður.

A stal, stundum einn, stundum í félagi við B, margskonar munum, peningum, fatnaði, víni, hjólbörðum o. fl., og frömdu þeir oft innbrot í hús eða bifreiðar í sambandi við framkvæmd brotanna. Var A og B dæmd refsing samkvæmt 244. gr. laga nr. 19/1940 ..	190
---	-----

Ærumeiðingar.

Menn sæta refsingu samkvæmt 108. gr. hegningarlaga nr. 19/1940 fyrir meiðyrði um héraðssáttasemjara í vinnudeilum	19
A, sem var ritstjóri og ábyrgðarmaður blaðs, var sóttur til sakar af B fyrir meiðandi ummæli í grein í blaðinu og kannaðist A við að vera höfundur greinarinnar. Í ummælunum fólst gagnrýni á athöfnum B sem framkvæmdarstjóra opinberrar nefndar. Var svo sterkt að orði kveðið í greininni, að flest ummælanna töldust fara út fyrir takmörk leyfilegrar gagnrýni. Hlaut B sekt fyrir og ummælin voru ómerkt. Ekki þóttu, eins og á stóð, næg efni til að taka til greina kröfu B um miskabætur	115

Ölvun. Sjá áfengislagabrot, bifreiðar.**Öryggisgæzla.**

A bjó einn í hreysi í útjaðri kaupstaðar. Kvöld eitt í maímánuði réðist hann með sveðju inn í næsta hús, þar sem tvö börn voru stödd. Særði hann yngra barnið til ólífis, en eldra barnið komst undan mikið meitt, svo og móðir barnanna, er komið hafði á vettvang og A réðist einnig á. A hafði orðið geðveikur árið 1940, síðan batnað nokkuð, en versnað síðar hvað eftir annað og verið þá langdvölum á geðveikrahæli. Með tilliti til þess svo og þess, að ekki þótti í ljós leitt neitt sennilegt tilefni annað en brjálsemi til verknaðarins og að árásin var framin án nokkurrar leyndar og tilviljun virtist ráða því, hver fyrir henni varð, þá var talið víst, að A hefði verið alls ófær um að stjórna gerðum sínum, er hann vann þessi verk. Var honum því samkvæmt 15. gr. laga nr. 19/1940 eigi refsað fyrir verk þessi, sem annars áttu undir 211. gr. sömu laga, að því er snerti morðið á yngra barninu, og sömu grein, sbr. 1. málsg. 20. gr., að því er varðaði bana-tilræðið við mæðgurnar, er héldu lífi. En þar sem andlegu ástandi A var svo háttað, að mikil hætta var á, að hann gæti hvenær sem er misst stjórn á sjálfum sér og framið ódæðisverk og hann þessvegna mjög hættulegur umhverfi sínu, var hann dæmdur til að sæta Öryggisgæzlu ævilangt samkvæmt 62. gr. laga nr. 19/1940 291

